

Butlletí del Consell General

Núm. 24/2019

Casa de la Vall, 11 de febrer del 2019

SUMARI

2- PROCEDIMENT LEGISLATIU COMÚ

2.1 Projectes de llei

Publicació de l'informe de la Ponència i l'informe de la Comissió Legislativa d'Interior en relació al **Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989.** pàg. 2

Publicació de l'informe de la Ponència i l'informe de la Comissió Legislativa d'Afers Socials en relació al **Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació,** així com les reserves d'esmena presentades. pàg. 29

2- PROCEDIMENT LEGISLATIU COMÚ

2.1 Projectes de llei

Edicte

El síndic general, d'acord amb les previsions de l'article 100.2 del Reglament del Consell General,

Disposa

Publicar l'informe de la Ponència i l'informe de la Comissió Legislativa d'Interior en relació al **Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989.**

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 11 de febrer del 2019

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Informe de la Ponència de la Comissió Legislativa d'Interior

El M. I. Sr. Marc Ballestà Alias, del Grup Parlamentari Demòcrata, nomenat ponent per la Comissió Legislativa d'Interior el dia 14 de gener del 2019, en relació al Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març del 1989, exposa el següent:

- S'han presentat 16 esmenes a l'articulat: 1 esmena per part del Grup parlamentari Liberal; 8 esmenes per part del Grup parlamentari Demòcrata i 7 per part del Grup Mixt- PS.

- La Sindicatura, el dia 27 de desembre del 2018, i als efectes determinats per l'article 18.1.d) del Reglament del Consell General, va constatar que les esmenes formulades pels grups parlamentaris no eren contràries a les disposicions de l'article 112 del Reglament del Consell General, i les va admetre a tràmit.

- El dia 7 de gener del 2019 es va trametre el Projecte de llei esmentat i les esmenes a l'articulat presentades a la Comissió Legislativa d'Interior, d'acord amb el que preveu l'article 45 del Reglament del Consell General.

Per aquests fets, el ponent de la Comissió Legislativa d'Interior, en relació al Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989, proposa, segons el que disposa l'article 97 del Reglament del Consell General, l'informe següent:

Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989

Exposició de motius

L'evolució constant de les noves tecnologies, que afecta tots els àmbits d'actuació de les societats del segle XXI, té també el seu reflex específic en el funcionament de les grans corporacions, entre les quals s'inclou l'Administració pública definida a l'article 13 del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989.

L'aplicació d'aquestes noves tecnologies s'ha introduït sistemàticament en l'àmbit del funcionament intern de l'Administració pública i es pot afirmar, en aquest moment, que gairebé totes les institucions públiques del país estan altament informatitzades i apliquen sistemes de treball en els quals les noves tecnologies tenen cada vegada una presència més important.

Fins avui, Andorra disposava d'una normativa de caràcter reglamentari, essencialment en l'àmbit d'actuació de l'Administració general, que havia iniciat la regulació d'aquesta matèria. Amb tot, aquesta forma d'actuació parcial deixava sense cobertura normativa l'Administració pública en el seu conjunt, que en absència d'una llei relativa a la utilització dels mitjans electrònics, no tenia una cobertura jurídica general que li era aplicable.

Aquesta iniciativa legislativa té per finalitat regular la utilització de les noves tecnologies que, sota la genèrica denominació d'Administració electrònica, engloba un seguit de mesures normatives que impulsen la modernització dels serveis públics, i dota l'ordenament jurídic d'un marc normatiu per ordenar la utilització d'aquests mitjans, tant en l'àmbit intern com en el de les relacions dels ciutadans amb l'Administració pública.

Aquesta nova ordenació s'articula mitjançant la creació d'un nou capítol, ubicat a la part final del Codi de l'Administració, que introdueix set nous preceptes (articles 133 a 139) que regulen aspectes essencials del funcionament electrònic de l'Administració pública, i fixen conceptes clau com ara el Portal Electrònic de l'Administració pública; la Seu Electrònica; els sistemes de signatura electrònica admesos; i l'arxiu electrònic de documents.

Un altre aspecte essencial relacionat amb la utilització dels mitjans electrònics per part de l'Administració pública és la possibilitat d'aconseguir la interconnexió dels arxius públics, així com la seva interoperabilitat.

Per aconseguir aquest propòsit, que es basa en el principi constitucional d'eficàcia en l'actuació de

l'Administració pública, s'introdueix una Disposició addicional que permet la cessió de dades de caràcter personal sense consentiment del titular, però no de forma indiscriminada, sinó d'acord en l'exercici de potestats públiques, i en el transcurs de la tramitació de procediments legalment establerts que requereixin necessàriament l'aportació d'aquestes dades per a l'exercici de les potestats públiques conferides per l'ordenament jurídic.

Per garantir al màxim l'ús correcte d'aquesta prerrogativa, aquesta Llei disposa d'una sèrie de mecanismes, com són la traçabilitat de l'accés a les dades; la possibilitat dels titulars de les dades de consultar, en qualsevol moment, com es gestionen i s'utilitzen aquestes dades, i la potestat de l'Administració pública requerida per analitzar l'exercici de la competència de l'Administració pública requeridora de les dades.

Considerant la naturalesa especial d'aquesta matèria, la Disposició final introduïda en la modificació estableix que tant la disposició indicada com l'article 137 al Codi de l'Administració tenen la condició de llei qualificada.

Però la principal finalitat perseguida per aquesta iniciativa descrita en els paràgrafs anteriors requereix, per a la seva completa aplicació i desenvolupament, la modificació d'una sèrie de preceptes continguts en el Codi de l'Administració, i la introducció d'alguna novetat que, relacionada de manera indirecta amb l'Administració electrònica, exigeix una atenció especial.

La regulació necessària del concepte de notificació electrònica com a mitjà de comunicació entre els interessats i l'Administració pública per mecanismes d'aquesta naturalesa, ha comportat, al seu torn, una actualització del règim jurídic de les notificacions.

D'aquesta manera, es modifica l'article 47 del Codi de l'Administració. S'introdueixen elements nous (47 bis i 47 ter) que regulen els mitjans utilitzats per a la pràctica de les notificacions i els seus efectes, així com els efectes de la pràctica de notificacions per mitjans no electrònics.

Al seu torn, l'article 47 quater regula el règim jurídic de les notificacions practicades per mitjans electrònics.

Aquesta Llei preveu la utilització dels mitjans electrònics com a únic mecanisme de comunicació de l'Administració pública amb les persones jurídiques i les persones físiques que exerceixen una activitat professional, mercantil, comercial, industrial o de naturalesa anàloga. Respecte a les persones físiques que no exerceixen aquestes activitats, es preveu la possibilitat d'utilitzar

mecanismes electrònics en la seva relació amb l'Administració pública, de manera voluntària.

La segona modificació del Codi de l'Administració, quant a aspectes relacionats amb la regulació de l'Administració electrònica, afecta la matèria dels registres de l'Administració pública.

Aquesta iniciativa inclou tres nous preceptes que regulen els registres de l'Administració pública (article 106 bis); el sistema de finestra única (article 106 ter); i les regles per determinar el còmput de terminis en els registres de l'Administració pública (article 106 quater).

D'aquests tres nous preceptes, convé fer una menció especial al reconeixement legal del sistema de finestra única de l'Administració pública, que possibilita la presentació de qualsevol document destinat a les Administracions públiques, a qualsevol oficina d'aquestes administracions, sense necessitat que sigui l'Administració pública competent per al seu coneixement o resolució. No obstant això, aquest sistema de finestra única només és d'aplicació al Govern i als Comuns.

Es tracta d'una mesura d'agilització burocràtica adoptada a favor dels ciutadans, els quals poden gaudir d'un sistema molt més senzill i proper en la seva relació amb l'Administració pública.

El tercer bloc de mesures legals, introduïdes com a conseqüència de la regulació de l'Administració electrònica, el componen tres nous preceptes (articles 108 bis, 108 ter i 108 quater) que regulen les formes d'identificació de la persona interessada o del seu representant; els sistemes de signatura admesos, i els drets i les obligacions derivats de l'aplicació de mitjans electrònics a l'Administració pública.

La implantació d'aquest nou sistema de funcionament, que ha de procurar, a més, d'avançar en els sistemes d'interoperabilitat i interconnexió de l'Administració pública, requereix un temps prudencial d'implantació per ser operatiu, per la qual cosa es preveu una Disposició final que permeti l'aplicació plena de les mesures establertes en aquesta iniciativa normativa.

Esmena 1

De modificació

Grup parlamentari Demòcrata (1)

Es proposa modificar els paràgrafs 7, 8 i 14 de l'Exposició de motius del Projecte de Llei de modificació del Codi de l'Administració, quedant redactats de la manera següent:

“[...]”

Per aconseguir aquest propòsit, que es **fonamenta** en el principi constitucional d'eficàcia en l'actuació de l'Administració pública, **s'ha**

introduït una mesura normativa que permet la cessió de dades de caràcter personal **entre Administracions públiques** sense el consentiment dels titulars **d'aquestes dades**. **Però aquesta cessió no es podrà realitzar** de forma indiscriminada, sinó d'acord amb l'exercici de les potestats públiques **encomanades per l'ordenament jurídic**, i en el transcurs de la tramitació dels procediments legalment establerts que requereixin necessàriament l'aportació d'aquestes dades. **Per una qüestió de tècnica normativa, i amb la finalitat d'assegurar el compliment del principi de seguretat jurídica, aquesta mesura legal es du a terme mitjançant la introducció d'una disposició final que modifica la norma que regula aquesta matèria al nostre ordenament: la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals.**

Per garantir al màxim l'ús correcte d'aquesta prerrogativa, la Llei, **mitjançant la modificació prevista de la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals, introdueix una sèrie de mecanismes, com són la identificació necessària de la traçabilitat de l'accés a les dades; la possibilitat dels titulars de les dades de consultar, en qualsevol moment, com es gestionen i s'utilitzen aquestes dades; i la potestat de l'Administració pública requerida per analitzar l'exercici de la competència de l'Administració pública requeridora de les dades.**

[...]

Aquesta Llei preveu la utilització dels mitjans electrònics com a únic mecanisme de comunicació de l'Administració pública amb les persones jurídiques i les persones físiques que exerceixin una activitat professional, mercantil, comercial, industrial o de naturalesa anàloga; **així com amb altres persones físiques, jurídiques i entitats identificats de forma determinada en aquesta Llei.** Respecte a les persones físiques que no exerceixin aquestes activitats o no estan expressament identificades en **aquesta Llei**, es preveu la possibilitat d'utilitzar mecanismes electrònics en la seva relació amb l'Administració pública, de manera voluntària. (...)"

Motivació.

Les modificacions introduïdes mitjançant les esmenes proposades comporten determinades adaptacions del contingut de l'exposició de motius.

Esmena 2

De modificació

Grup Mixt-PS(1)

Es proposa la modificació del redactat de l'Exposició de motius, adaptant el text segons les esmenes a l'articulat aprovades.

MOTIVACIÓ

Per modificar l'Exposició de motius per coherència amb les esmenes proposades.

Esmena 3

D'addició

Grup Mixt-PS (2)

Es proposa afegir un nou article 1 al Projecte de llei, amb el redactat següent:

“Article 1. Modificació de l'article 42:

Es modifica l'article 42 apartat 4 del Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 42. Consulta de documents

[...]

4. Els documents que continguin dades personals de caràcter policial, processal, clínic o de qualsevulla altra naturalesa, que puguin afectar la seguretat de les persones, llur honor, la intimitat de llur vida privada i familiar, o la seva pròpia imatge, només podran ésser comunicats amb el consentiment exprés dels afectats o quan hagin transcorregut 25 anys de la seva mort o, si no se'n coneix la data, 50 anys a partir de la producció del document, o per manament judicial.”

MOTIVACIÓ

Amb la norma vigent és molt difícil fer una correcta gestió de l'accés a la informació.

L'acceptació de l'esmena requerirà la reenumeració dels articles següents.

Article 1. Modificació de l'article 47

Es modifica l'article 47 del Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 47. *Notificació*

1. La notificació és l'actuació mitjançant la qual l'òrgan que dicta un acte administratiu ho comunica a la persona que resulta afectada en els seus drets o interessos pel dit acte, o al seu representant.
2. L'acte que s'ha de notificar, ha de contenir el text íntegre de la resolució; l'expressió del recurs que sigui procedent; l'òrgan davant el qual han d'interposar el recurs, i el termini per a la seva formulació, amb indicació de si posa fi, o no, a la via administrativa.
3. En els supòsits d'omissió d'algun dels requisits que estableix l'apartat anterior, si l'acte notificat conté almenys el text íntegre de la resolució, s'entén que

l'acte notificat té efectes a partir del moment en què la persona interessada realitzi actuacions de les quals es desprengui el coneixement del contingut i l'abast de la resolució, o interposi qualsevol recurs admès en dret. Mentrestant, l'absència o la irregularitat de la notificació suspenen els terminis de recurs.

4. Les notificacions estan vàlidament efectuades si permeten tenir constància de la seva posada a disposició de la persona interessada o facultada per la llei; de la seva recepció, i de la data en què es practica.

5. Es considera vàlidament efectuada la notificació si la persona interessada, en el supòsit de notificacions practicades al seu domicili, en refusa expressament la recepció. Així mateix, si la notificació es practica a les dependències de l'Administració pública, es considera refusada si la persona interessada no es persona el dia assenyalat o, un cop personada, refusa recollir la notificació. En aquests supòsits, es deixa constància de l'intent de notificació, s'entén que s'ha completat el tràmit, i es continua la tramitació de l'expedient. En el cas que l'acte notificat sigui el de resolució del procediment, es considera que la persona interessada ha rebut la notificació a tots els efectes.

6. Si la persona interessada rep una notificació per diversos mitjans, es considera notificada en la data de l'última notificació.

7.- L'Administració pública ha de fomentar la utilització dels mitjans electrònics per practicar les notificacions. Si les normes de procediment no indiquen el mitjà per practicar la notificació, la persona interessada ha d'indicar en la sol·licitud la forma de notificació.”

Esmena 4

De modificació

Grup parlamentari Demòcrata (2)

Es proposa modificar l'article 1 del Projecte de llei de modificació, és a dir l'article 47 del Codi de l'Administració, quedant redactat de la manera següent:

“Article 47.- Notificació

1. La notificació és l'actuació mitjançant la qual l'òrgan que dicta un acte administratiu ho comunica a la persona que resulta afectada en els seus drets o interessos pel dit acte, o al seu representant.

2. La notificació ha de contenir el text íntegre de l'acte, l'expressió del recurs que sigui procedent, l'òrgan davant del qual s'ha d'interposar el recurs, i el termini per a **fer-ho**, amb indicació de si posa fi, o no, a la via administrativa.

3. En els supòsits d'omissió d'algun dels requisits que estableix l'apartat anterior, si l'acte notificat ~~a notificació~~ conté almenys el text íntegre de la resolució ~~l'acte~~, aquest produeix efectes a partir del moment en què la persona interessada realitza actuacions de les quals es desprèn el coneixement del seu contingut i abast, o hi interposa recurs.

4. Les notificacions estan vàlidament efectuades si permeten tenir constància de la seva posada a disposició de la persona interessada o facultada per aquesta llei, de la seva recepció, i de la data en què es practica.

5. Si la persona interessada rep una notificació per diversos mitjans, es considera notificada en la data de l'última notificació.

6. L'absència o la irregularitat de la notificació suspenen els terminis de recurs.

7. L'Administració pública ha de fomentar la utilització dels mitjans electrònics per practicar les notificacions.”

Motivació.

D'una manera general aquest nou redactat pretén precisar encara més els drets i deures de l'Administració pública així com dels administrats, amb l'objectiu de donar el màxim de garanties a ambdues parts.

En particular, aquesta modificació pretén reemplaçar el terme “resolució” pel terme “acte” per tal d'evitar confusions a l'hora de ser interpretat.

Igualment aquesta modificació reagrupa, a l'apartat 6, els conceptes d'absència” i “irregularitat” per determinar la suspensió dels terminis de recurs.

Article 2. Addició d'un article 47 bis

S'introdueix un nou article 47 bis al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 47 bis. Mitjans utilitzats per a la pràctica de les notificacions i efectes

1. Les notificacions es practiquen:

a) De forma presencial, pel personal de l'Administració pública;

b) Mitjançant correu certificat amb acusament de recepció. S'hi inclou el lliurament per part dels serveis postals;

c) Mitjançant empreses privades de serveis postals o serveis anàlegs;

d) Mitjançant serveis electrònics, oferts per entitats públiques o privades prestadores de serveis de

confiança, que compleixin el previst a l'article 47 quater d'aquesta llei;

e) Mitjançant una publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*;

f) Mitjançant altres formes establertes per llei.

2. Les notificacions efectuades pel personal de l'Administració pública, gaudeixen de presumpció de veracitat. A aquest efecte, els tràmits, escrits o diligències que descriuen les circumstàncies en què s'ha practicat la notificació, efectuats pel personal de l'Administració pública, tenen la consideració de documents públics.

3. Les notificacions practicades per altres agents, l'activitat dels quals està regulada per una normativa específica, tenen la qualificació i els efectes que els atorgui la normativa esmentada.

4. En absència d'una norma que reguli l'activitat de les empreses privades prestadores de serveis postals o anàlegs, les notificacions practicades per aquestes empreses tenen la consideració i els efectes dels documents privats.”

Article 3. Addició d'un article 47 ter

S'introdueix un nou article 47 ter al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 47ter. *Pràctica de notificacions per mitjans no electrònics*

1. Quan la notificació es practica en el domicili de la persona interessada, si en el moment de produir-se la notificació, la persona interessada no es troba al domicili indicat a aquest efecte, se'n pot fer càrrec qualsevol persona major de 16 anys que es trobi en el domicili, sempre que se n'indiqui la identitat. En aquest supòsit, la persona diferent de la persona interessada pot refusar-ne la recepció, i en tal cas, la notificació es considera fallida, i no s'aplica el règim jurídic contingut en l'apartat cinquè de l'article 47.

2. Quan la notificació es practica a les dependències de l'Administració pública, el personal de l'Administració pública responsable ha de contactar telefònicament amb la persona interessada, i l'ha de citar un dia concret per a la pràctica de la notificació. Si la comunicació telefònica no és factible inicialment, el personal de l'Administració pública ha d'intentar, durant els dos dies següents, efectuar la comunicació indicada en horaris alternatius, i deixar constància escrita de totes les actuacions practicades. Si dins d'aquest termini no es pot contactar amb la persona interessada, la notificació es considera fallida, i no s'aplica el règim jurídic contingut en l'apartat cinquè de l'article 47.

3. Si en aplicació del que disposen els apartats anteriors, la notificació es considera fallida, o no pot

practicar-se per absència, dins del termini dels quinze dies naturals següents es procedeix a efectuar una publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* indicant a la persona interessada, que l'Administració pública ha dictat un acte administratiu que afecta els seus interessos. En aquesta publicació, es concedeix un termini de 5 dies naturals a la persona interessada perquè es presenti a les dependències de l'Administració pública, per tal de notificar-li la resolució, que haurà de contenir els requisits regulats a l'article 47.2, havent de ser practicada d'acord amb el que disposa l'article 47.4. Si dins d'aquest termini la persona interessada no es presenta a les dependències de l'Administració pública, es considera que la notificació ha estat correctament practicada. Així mateix, si la persona interessada es presenta i rebutja la notificació, es considera correctament practicada.

4. El termini de tramitació del procediment queda suspès pel transcurs del temps entre la notificació fallida i la personació de la persona interessada. No obstant això, si no es produeix la publicació indicada al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* dins del termini establert a l'apartat tercer, no es produeix la suspensió del procediment.

5. Aquest article només és d'aplicació a les persones físiques i jurídiques previstos a l'article 108 quater 2, en relació a la notificació de la inclusió al servei de notificació electrònica, i en aquells casos en què resulta aplicable l'article 47 quater 7. El règim jurídic de la notificació per mitjans no electrònics, de la inclusió al servei de notificació electrònica d'aquestes persones, és el següent:

a) En el cas de notificacions que s'han d'efectuar a representants legals d'empreses o a qualsevol persona jurídica, empresaris o professionals individuals, en cas d'absència del representant, pot fer-se'n càrrec qualsevol treballador o membre de la persona jurídica o empresa present a l'adreça de notificació, i cal deixar constància d'aquesta circumstància, així com de la seva identitat i càrrec dins de l'entitat o empresa. En aquest supòsit, si la persona diferent del representant en refusa la recepció, s'aplica el règim jurídic contingut en l'apartat cinquè de l'article 47.

b) Així mateix, si la notificació es practica a les dependències de l'Administració pública, es considera refusada si el representant o empresari no es presenta el dia assenyalat, o un cop personat, refusa recollir la notificació. En aquests supòsits, es deixa constància de l'intent de notificació, es considera complert el tràmit i es continua la tramitació de l'expedient. En el cas que l'acte notificat sigui el de resolució del procediment, es considera, així mateix, per notificat la persona interessada a tots els efectes.

c) Si la notificació no es pot practicar per absència del representant, empresari o de qualsevol persona lligada a l'entitat o empresa de les indicades anteriorment, o si intentada la notificació a la seu de l'Administració pública, no es pot practicar seguint els tràmits establerts a l'article 47 ter 2, la notificació es considera fallida. En aquest supòsit, en el termini dels quinze dies naturals següents es procedeix a la pràctica de la notificació mitjançant publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, i es deixa constància en l'expedient de totes les circumstàncies relatives al primer intent de notificació, practicant-se la notificació segons el que disposa l'article 47 ter 3.

d) El termini de tramitació del procediment queda suspès pel transcurs del temps entre la notificació fallida i la personació de la persona interessada. No obstant això, si l'Administració pública no publica al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* l'acte administratiu dins del termini establert a l'apartat anterior, no es produeix la suspensió del procediment.”

Esmena 5

De modificació

Grup parlamentari Demòcrata(3)

Es proposa modificar l'article 3 del Projecte de Llei de modificació, és a dir l'article 47 ter del Codi de l'Administració, quedant redactat de la manera següent:

“Article 47 ter. Pràctica de notificacions per mitjans no electrònics

1. Quan la notificació es practica en el domicili de la persona interessada, **o en altre que hagi indicat a aquest efecte**, si en el moment **d'intentar** la notificació aquesta no s'hi troba, es pot fer càrrec **de la notificació qualsevol familiar** o persona major de setze anys **amb qui convisqui** que es trobi en dit domicili, **i s'ha de deixar constància de la identitat i de la relació que té amb la persona interessada**. La persona diferent de la persona interessada pot refusar-ne la recepció, i en tal cas, la notificació **no es considera vàlidament efectuada**. Si no es pot procedir a la notificació per absència o per refús de la persona diferent de la persona interessada, l'encarregat de la notificació deixa un avís al domicili en el que informa la persona interessada de la data en la que s'ha intentat la notificació, i que disposa d'un termini de 8 dies hàbils per personar-se a les oficines de l'Administració pública, del servei de Correus o de l'empresa privada que ha deixat l'avís, per recollir la notificació. Si l'esmentat termini s'esgota sense que la notificació hagi estat practicada, aquesta es considera fallida. L'encarregat de la notificació ha de deixar

constància escrita de les actuacions practicades.

2. **Per practicar** la notificació a les dependències de l'Administració pública, el personal de l'Administració pública ha de contactar telefònicament amb la persona interessada i l'ha de citar un dia concret per a **fer-ho**. Si la comunicació telefònica **no té èxit**, el personal de l'Administració pública ha d'intentar, durant els dos dies següents, efectuar la comunicació indicada en horaris alternatius, i ha de deixar constància escrita de les actuacions practicades. Si dins d'aquest termini no es pot contactar amb la persona interessada, **o si, malgrat haver-hi contactat, aquesta no es persona el dia assenyalat, s'ha de practicar la notificació en el domicili de la persona interessada, segons el que estableix l'apartat precedent. Això no obstant, quan es tracti de la notificació de sancions derivades d'infraccions al Codi de la Circulació, i en els altres supòsits especials que prevegi una Llei, es podrà procedir directament en la forma prevista per l'apartat 3, sense necessitat d'intentar prèviament la notificació presencial en el domicili.**

3. Si en aplicació del que disposen els apartats anteriors, la **notificació no es pràctica vàlidament o es considera fallida**, dins del termini dels quinze dies naturals següents es **publica un avís al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra a efectes de notificar** a la persona interessada que l'Administració pública ha dictat un acte administratiu que afecta els seus interessos. En aquest avís es concedeix a la persona interessada un termini de 8 dies hàbils perquè es personi a les dependències de l'Administració pública, **a fi de procedir a la notificació**, que haurà de complir els requisits regulats a l'art. 47.2. Si dins d'aquest termini la persona interessada no es persona a les dependències de l'Administració pública, es considera que la notificació ha estat correctament efectuada.

4. Independentment que la notificació es realitzi al domicili de la persona interessada o a les dependències de l'Administració pública, aquesta es considera vàlidament efectuada si la persona interessada en refusa expressament la recepció. En aquest supòsit, es deixa constància de l'intent de notificació, s'entén que s'ha completat el tràmit, i es continua la tramitació de l'expedient. En el cas que l'acte notificat sigui el de resolució del procediment, es considera que la persona interessada ha rebut la notificació a tots els efectes.

5. El termini de tramitació del procediment queda suspès pel transcurs del temps entre la notificació fallida o l'esgotament infructuós dels terminis previstos a l'apartat 2, i la personació de la persona interessada. No obstant això, si no es publica l'avís al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* dins del termini establert a l'apartat tercer, no es produeix la suspensió del termini de tramitació del procediment.

6. Les disposicions dels apartats precedents només s'apliquen a les persones físiques i jurídiques previstes a l'apartat 2 de l'article 108 quater en relació a la notificació de la inclusió al servei de notificació electrònica, i en aquells casos en què resulta aplicable l'apartat 7 de l'article 47 quater, amb les especialitats següents:

a) Es pot fer càrrec de la notificació qualsevol treballador o membre de la persona jurídica present a l'adreça de notificació; cal deixar constància a l'expedient d'aquesta circumstància, així com de la identitat de la persona que rep la notificació i del seu càrrec o funció dins de l'entitat o empresa. Si la persona diferent del representant que es trobi a l'adreça de l'empresa en refusa la recepció, la notificació es considera vàlidament efectuada.

b) Si la notificació es practica a les dependències de l'Administració pública i el representant de la persona jurídica, empresari o professional individual refusa recollir la notificació, la notificació es considera vàlidament efectuada.

c) Si la notificació no es pot practicar per absència del representant, empresari o professional individual i de qualsevol altra persona lligada a l'entitat o empresa, la notificació es considera fallida. En aquest supòsit, en el termini dels quinze dies naturals següents es procedeix a la pràctica de la notificació mitjançant publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, i es deixa constància en l'expedient de totes les circumstàncies relatives al primer intent de notificació.”

Motivació.

D'una manera general, aquest nou redactat pretén precisar encara més els drets i deures de l'Administració pública així com dels administrats amb l'objectiu de donar el màxim de garanties a ambdues parts.

En particular, aquesta modificació estableix, a l'apartat 2, una excepció en el procés de notificació de sancions que es derivin del Codi

Circulació, així com en altres supòsits especials que puguin ser previstos per llei. En efecte, l'Administració pública, en aquest cas, pot publicar directament la notificació al BOPA, sense necessitat d'intentar prèviament la notificació presencial en el domicili, amb el objectiu d'agilitzar el procediment.

Article 4. Addició d'un article 47 quater

S'introdueix un nou article 47 quater al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 47 quater. *Pràctica de notificacions per mitjans electrònics*

1. Quan així s'estableixi en les normes de procediment, o la persona interessada així ho hagi indicat, els actes administratius s'han de notificar per mitjans electrònics.

2. La persona interessada accedeix a la notificació que regula aquest article utilitzant la seva signatura electrònica, a través del Portal Electrònic de l'Administració pública, des del moment que se l'hi ha notificat la seva alta al servei de notificació electrònica, excepte quan hagi prèviament comunicat l'ús d'un altre servei de notificació electrònica admès per l'Administració pública.

3. La notificació es practica mitjançant l'accés de la persona interessada, degudament acreditada amb la seva signatura electrònica, al servei de notificació electrònica corresponent, que necessàriament ha de complir els requisits d'un servei qualificat de lliurament electrònic i garantir el compliment dels requisits que estableix l'article 47 per considerar correctament practicada la notificació.

4. S'entén que la notificació està vàlidament practicada el dia en què la persona interessada o el seu representant accedeixen al seu contingut.

5. Un cop transcorreguts quinze dies des que la notificació s'ha posat a disposició de la persona interessada a la Seu Electrònica, si no se n'ha produït l'accés al contingut, s'entén que la notificació ha estat refusada, i s'aplica el que estableix l'article 47.5 d'aquesta Llei. La persona interessada pot escollir fins a trenta dies naturals en els quals l'Administració pública no pot procedir a efectuar-li notificacions electròniques.

6. La persona interessada pot indicar el mecanisme telemàtic pel qual vol rebre avisos automàtics de les notificacions que l'afecten. No obstant això, aquests avisos no tenen efectes notificadors, i davant de qualsevol discrepància entre l'avís i la notificació, preval sempre la notificació. Així mateix, les possibles disfuncions del sistema d'avisos no condicionen l'efectivitat de la notificació electrònica.

7. No es practica la notificació electrònica en el cas d'actes que continguin elements incompatibles amb la conversió electrònica. Tampoc es practica en els actes que tinguin per objecte el lliurament a la persona interessada de mitjans de pagament en format físic.”

Article 5. Addició d'un article 106 bis

S'introdueix un nou article 106 bis al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 106 bis. *Els registres de l'Administració pública*

1. Cada Administració pública ha de disposar d'un registre general electrònic únic, en el qual s'han d'inscriure els assentaments corresponents i els moviments d'entrada i sortida de documents presentats o lliurats. Aquest registre ha de complir les mesures de seguretat regulades en la legislació de protecció de dades de caràcter personal. No obstant això, cada Administració pública pot disposar de registres manuals mentre s'implanta el registre electrònic, i també en pot disposar si per qualsevol raó no considera factible la utilització dels mecanismes electrònics.

2. L'òrgan competent ha de crear el registre general electrònic mitjançant l'aprovació d'una disposició de caràcter general que es publica al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, i n'ha d'especificar la data i l'hora oficials, i els dies que són inhàbils.

3. Al Portal Electrònic de l'Administració pública, que serveix d'entrada al registre general electrònic, hi ha d'haver la informació de tots els tràmits que es poden fer mitjançant el registre electrònic.

4. Els assentaments al registre s'han de fer respectant l'ordre temporal d'entrada i sortida de documents, amb indicació de la data i l'hora en què es produeixen.

5. Un cop emplenat el tràmit de registre, els documents s'han de traslladar de manera immediata als seus destinataris o a les unitats administratives competents per raó de la matèria, per a la seva tramitació.

6. Cada assentament que es practica en el registre té assignat un número únic amb identificació del tràmit efectuat, data i hora de presentació, identificació de la persona interessada, òrgan administratiu o Administració pública destinatària, referència del contingut del document, i identificació de l'òrgan que realitza l'assentament en els supòsits de documents de sortida cursats per l'Administració pública.

7. Els encarregats del registre han d'emetre de manera immediata un rebut acreditatiu dels documents presentats, que s'ha de notificar a la

persona interessada, en el qual hi consta la data i l'hora de la recepció, el nombre d'entrada, la relació de documents aportats, i una còpia de l'escrit presentat, per garantir la integritat del document i la seva recepció per part de l'Administració pública.

8. En el supòsit de presentació de sol·licituds i documents de manera electrònica, el sistema ha de garantir l'expedició de tots els documents indicats a l'apartat anterior, que s'han de remetre de forma telemàtica a la persona interessada.

9. Els interessats poden fer servir serveis qualificats de lliurament electrònic que hagin estat admesos per l'Administració pública per a la remissió dels documents i comunicacions al registre electrònic.”

Esmena 6

De modificació

Grup Mixt-PS(3)

Es proposa modificar l'article 5 del Projecte de Llei, introduint un nou apartat primer a l'article 106 bis del Codi de l'administració, amb el redactat següent:

“Article 5. Addició d'un article 106 bis

S'introdueix un nou article 106 bis al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 106 bis.- Els registres de l'Administració pública

1. Els organismes públics vinculats o dependents de cada Administració poden disposar del seu propi registre electrònic plenament interoperable i interconnectat amb el registre electrònic general de l'Administració de la qual depèn.

[...]”

MOTIVACIÓ

Si els registres no són interoperables i interconnectats l'administració electrònica no es pot donar.

L'acceptació de l'esmena requerirà tornar a numerar els altres apartats del nou article 106 del Codi de l'Administració.

Article 6. Addició d'un article 106 ter

S'introdueix un nou article 106 ter al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 106 ter. *La finestra única*

1. El present precepte només regeix per la presentació de documents de manera presencial.

2. Els ciutadans poden presentar els documents necessaris en les seves relacions amb el Govern i els Comuns, a qualsevol dels seus registres,

independentment de l'Administració pública competent en la matèria.

3. A aquest efecte, els documents que s'adrecin al Govern o als Comuns poden presentar-se:

- a) A les oficines diplomàtiques d'Andorra a l'estranger.
- b) Al registre de l'Administració pública a la qual es dirigeixin.
- c) Als registres del Govern i de qualsevol Comú.
- d) En qualsevol altre registre que estableixi la legislació vigent.

4. Un cop presentada la documentació, l'Administració pública receptora ha de traslladar els documents a l'Administració pública competent en el termini màxim de 5 dies des de la recepció. A aquest efecte, el termini de tramitació del procediment s'inicia el dia que la documentació entra al registre de l'Administració pública competent per a la resolució. La data de recepció de la documentació per part de l'Administració pública competent és notificada a la persona interessada.

5. Cada Administració pública ha de garantir la interoperabilitat i la interconnexió dels seus registres electrònics amb els de les altres Administracions públiques, mitjançant sistemes tècnicament compatibles que assegurin la transmissió telemàtica dels assentaments registrals i els documents presentats en qualsevol dels registres.

6. La documentació lliurada davant l'Administració pública s'ha de digitalitzar de forma qualificada, en els termes previstos per la legislació de serveis de confiança, per incorporar-la a l'expedient administratiu electrònic, i s'ha de retornar als interessats, excepte en aquells supòsits en què, per la normativa aplicable, l'Administració pública s'ha de quedar els originals en possessió o quan la digitalització és irrealitzable.”

Article 7. Addició d'un article 106 quater

S'introdueix un nou article 106 quater al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 106 quater. *Còmput de terminis en els registres de l'Administració pública*

1. El registre electrònic de cada Administració pública ha d'indicar la data i l'hora oficials del seu portal electrònic, que ha de comptar amb les mesures necessàries per garantir-ne la integritat.
2. El registre electrònic permet presentar documents tots els dies de l'any, durant les vint-i-quatre hores del dia.
3. La presentació d'un document en dia inhàbil s'entén efectuada a la primera hora del primer dia

hàbil següent. Aquests documents s'entenen presentats d'acord amb l'hora d'entrada en el dia inhàbil, i es consideren anteriors als que s'han presentat en el primer dia hàbil següent.

4. A l'efecte del compliment de tràmits i terminis per part de cada Administració pública, el còmput es determina mitjançant la data i l'hora en què es practica l'assentament al registre electrònic de l'Administració pública competent per resoldre.”

Article 8. Addició d'un article 108 bis

S'introdueix un nou article 108 bis al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 108 bis. *Formes d'identificació de la persona interessada o del seu representant*

1. L'Administració pública ha d'identificar personalment la persona interessada o el seu representant. Per això, n'han de verificar el nom i cognoms; raó social, nom comercial o qualsevol altra denominació de l'entitat o empresa, i que constin en el document oficial d'identificació de la persona física o jurídica.
2. Quan la relació amb l'Administració pública s'efectua per mitjans electrònics, el sistema utilitzat ha de tenir un mecanisme previ que permeti garantir la identitat de la persona. Per reglament, es determinaran els sistemes admesos.
3. L'Administració pública ha de requerir la signatura o segell de la persona que compareix, de forma electrònica o manual, per presentar sol·licituds; declaracions responsables; formular al·legacions i proposar proves; interposar recursos; desistir d'accions i renunciar als seus drets.”

Article 9. Addició d'un article 108 ter

S'introdueix un nou article 108 ter al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 108 ter. *Sistemes de signatura i segell admesos*

1. Quan les relacions amb l'Administració pública s'efectuen per mitjans electrònics, els sistemes vàlids de signatura i segell admesos es determinaran mitjançant l'aprovació d'una norma reglamentària. En tot cas, l'Administració pública admet l'ús de la signatura electrònica avançada basada en un certificat qualificat, de la signatura electrònica qualificada, i del segell electrònic avançat basat en un certificat qualificat o en un segell electrònic qualificat.
2. La persona interessada o el seu representant poden utilitzar el sistema de signatura admès que considerin adequat, i han d'acreditar l'autenticitat de

la manifestació de la seva voluntat, així com la inalterabilitat i la integritat del document presentat.”

Article 10. Addició d'un article 108 quater

S'introdueix un nou article 108 quater al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 108 quater. Drets i obligacions derivats de l'aplicació de mitjans electrònics a l'Administració pública

1. Llevat que una llei estableixi l'obligació de comunicar-se amb l'Administració pública a través de mitjans electrònics, les persones físiques poden escollir, quan s'iniciï el procediment, la manera de relacionar-se amb l'Administració pública.

2. Les persones jurídiques, i les persones físiques que exerceixin una activitat professional, mercantil, comercial, industrial o de naturalesa anàloga, quan es relacionin amb l'Administració pública en l'exercici d'aquesta activitat, ho han de fer únicament a través de mitjans electrònics.

3. La persona que representi la persona interessada actua a través de mitjans electrònics si el seu representat ha triat aquesta opció com a mitjà de comunicació, o si és un subjecte obligat per aquesta llei a comunicar-se amb mitjans electrònics. Així mateix, si el representant exerceix una activitat professional regulada en l'apartat anterior, actuarà per mitjans electrònics, amb independència de la condició de la persona que representa.

4. Excepcionalment, els obligats a utilitzar mitjans electrònics poden sol·licitar a l'instructor de l'expedient la utilització d'altres mecanismes en la seva relació amb l'Administració pública, i han d'acreditar la impossibilitat de comunicar-se electrònicament. La sol·licitud es resol en el termini de cinc dies, i contra aquesta decisió no es pot interposar recurs.

5. El personal de l'Administració pública, en les relacions internes de l'Administració pública, actua únicament a través de mitjans electrònics, utilitzant la signatura electrònica en la subscripció dels documents administratius.”

Esmena 7

De modificació

Grup parlamentari Demòcrata (4)

Es proposa modificar l'apartat 2 del nou article 108 quater introduït per l'article 10 del Projecte de llei, quedant redactat de la manera següent:

“(…)

2.- Les persones jurídiques i les persones físiques que exerceixin una activitat professional, mercantil, comercial, industrial o de naturalesa anàloga; **així com qualsevol persona física,**

jurídica o entitat amb persones assalariades a càrrec seu, quan es relacionin amb l'Administració pública en l'exercici d'aquestes activitats, ho han de fer únicament a través de mitjans electrònics.

(…)”

Motivació.

S'ha introduït el col·lectiu de persones i entitats amb assalariats al seu càrrec per tenir una gestió més eficaç de les relacions d'aquest col·lectiu amb l'Administració pública.

Esmena 8

D'addició

Grup Mixt-PS (4)

Es proposa afegir un nou article 7 al Projecte de llei, amb el redactat següent:

“Article 7. Modificació de l'article 114

Es modifica l'article 114 del Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 114.- Actes d'instrucció de l'Administració

1. Els serveis administratius tenen la funció d'instruir els expedients, és a dir, de reunir tots els elements que permetin a l'autoritat competent de prendre una decisió amb ple coneixement de causa. D'acord amb l'article 36 del present Codi, caldrà respectar la reglamentació sobre formes i terminis eventualment prescrits. Les mesures d'instrucció i, especialment, els complements d'informació que puguin ésser demanats als interessats podran constituir causes de pròrroga dels terminis per a la presa de la decisió, pròrroga que no podrà excedir la meitat dels referits terminis, si les circumstàncies ho aconsellen i si amb aquesta pròrroga no es perjudiquen drets de tercers. Aquesta possibilitat no pot afectar mai els terminis dels recursos administratius i jurisdiccionals.

2. S'entén per expedient administratiu, el conjunt ordenat de documents i actuacions que serveixen d'antecedent i fonament a la resolució administrativa, així com les diligències encaminades a executar-la.

3. Els expedients han de tenir format electrònic i s'han de formar mitjançant l'agregació ordenada de tots els documents, les proves, els dictàmens, els informes, els acords, les notificacions i altres diligències que els hagin d'integrar, així com un índex numerat de tots els documents que contingui quan es remeti. Així mateix, ha de constar a l'expedient una còpia electrònica certificada de la resolució adoptada.

4. Quan en virtut d'una norma sigui necessari remetre l'expedient electrònic, s'ha de fer d'acord amb el que preveuen les normes tècniques d'interoperabilitat corresponents, i s'ha d'enviar complet, foliat, autenticat i acompanyat d'un índex, així mateix autenticat, dels documents que contingui. L'autenticació de l'índex esmentat ha de garantir la integritat i immutabilitat de l'expedient electrònic generat des del moment de la seva signatura i ha de permetre recuperar-lo sempre que sigui necessari; és admissible que un mateix document formi part de diferents expedients electrònics.

5. No forma part de l'expedient administratiu la informació que tingui caràcter auxiliar o de suport, com ara la continguda en aplicacions, fitxers i bases de dades informàtiques, notes, esborranys, opinions, resums, comunicacions i informes interns o entre òrgans o entitats administratives, així com els judicis de valor emesos per les administracions públiques, llevat que es tracti d'informes, preceptius i facultatius, sol·licitats abans de la resolució administrativa que posi fi al procediment.”

MOTIVACIÓ

Cal garantir la correcta instrucció i contingut dels expedients que amb l'anterior norma no es donava.

L'acceptació de l'esmena requerirà la reenumeració dels articles següents.

Article 11. Addició d'un nou Capítol

S'introdueix un nou Capítol al Codi de l'Administració, amb el número XI, després de l'article 132, que queda redactat en els termes següents:

“Capítol XI. *L'Administració electrònica*”

Article 12. Addició d'un article 133

S'introdueix un nou article 133 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 133. *El Portal Electrònic de l'Administració pública*

1. El Portal Electrònic de l'Administració pública és l'adreça electrònica, a disposició dels ciutadans a través de sistemes de comunicacions electròniques, quina titularitat correspon a una o diverses Administracions públiques.

2. El Portal Electrònic de l'Administració pública conté la informació institucional de cada Administració pública, i suposa el mitjà d'accés als recursos electrònics que posa cada Administració

pública al servei dels ciutadans mitjançant les corresponents Seus Electròniques.

3. L'Administració pública titular és la responsable de garantir la veracitat, la integritat, la seguretat, i l'actualització de la informació i dels serveis als quals es pot accedir, havent de complir així mateix els principis d'accessibilitat, neutralitat, qualitat i interoperabilitat del sistema.

4. Cada Administració pública ha d'identificar l'òrgan responsable del portal electrònic i l'autoritat o personal de l'Administració pública titular d'aquest òrgan.

5. Normes de responsabilitat:

a) L'Administració pública no és responsable, excepte que s'indiqui el contrari, del contingut, la integritat, la veracitat o l'actualització de cap dels vincles o enllaços que puguin trobar-se inclosos en el Portal Electrònic de l'Administració pública, que corresponen a un organisme o Administració pública diferent. Tampoc és responsable de l'accés per part dels usuaris, ni del resultat obtingut com a conseqüència d'aquest accés, ni dels danys i perjudicis que se'n puguin derivar.

b) En aquest cas, el Portal Electrònic de l'Administració pública estableix els mitjans necessaris perquè l'usuari conegui si el vincle o hiperenllaç al qual accedeix correspon a un organisme o Administració pública diferent.”

Article 13. Addició d'un article 134

S'introdueix un nou article 134 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 134. *La Seu Electrònica*

1. La Seu Electrònica és l'adreça electrònica de l'Administració pública, a la qual s'accedeix des del Portal Electrònic de l'Administració pública, i a través de la qual els ciutadans, les entitats i altres Administracions públiques poden accedir a la informació, als serveis i als tràmits electrònics. Així mateix, la Seu Electrònica constitueix el lloc d'accés dels interessats als expedients dels que són part. La seva denominació s'ha de publicar al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

2. Normes de creació de les Seus Electròniques de l'Administració pública.

a) Cada Administració pública pot establir una Seu Electrònica principal i crear altres Seus Electròniques dependents.

Les Seus Electròniques dependents han de ser accessibles des de l'adreça electrònica de la Seu Electrònica principal, sense perjudici que sigui possible l'accés electrònic directe, i han de complir

els mateixos requisits que la Seu Electrònica principal.

b) Les Seus Electròniques es creen mitjançant una norma, que s'ha de publicar al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

3. Titularitat, gestió i administració.

La Seu Electrònica és titularitat de cada Administració pública. La seva gestió i administració corresponen a l'òrgan encarregat dels tràmits administratius, a menys que no s'indiqui el contrari en la norma de creació.

4. Continguts de la Seu Electrònica de l'Administració pública.

a) Els continguts publicats a la Seu Electrònica de l'Administració pública han de respectar els principis d'accessibilitat i usabilitat d'acord amb les normes establertes, els estàndards oberts i, si escau, d'altres que siguin d'ús generalitzat.

b) La Seu Electrònica de l'Administració pública s'ha de dotar de les mesures de seguretat que garanteixin l'autenticitat i la integritat dels continguts, així com l'accés permanent, llevat dels supòsits previstos per llei.

5. Disponibilitat de la Seu Electrònica de l'Administració pública.

La Seu Electrònica de l'Administració pública ha d'estar disponible tots els dies de l'any i durant les vint-i-quatre hores del dia, excepte per una situació extraordinària o per incidències tècniques.

6. Data i hora oficials i calendari de la Seu Electrònica.

La Seu Electrònica es regeix per la data i l'hora, així com pel calendari oficial de l'òrgan titular de la mateixa, que hi figuren de forma visible.

7. Formulació de suggeriments i queixes.

La Seu Electrònica disposa d'un espai per a la formulació de consultes, suggeriments i queixes per via electrònica, on s'indica la possibilitat d'utilitzar altres mitjans no electrònics amb els mateixos efectes.

8. Normes de responsabilitat.

a) L'Administració pública no és responsable, excepte que s'indiqui el contrari, del contingut, la integritat, la veracitat o l'actualització de cap dels vincles o enllaços que puguin trobar-se inclosos en una o diverses de les seves Seus Electròniques, que corresponguin a un organisme o Administració pública diferent. Tampoc és responsable de l'accés per part dels usuaris, ni del resultat obtingut com a conseqüència d'aquest accés, ni dels danys ni perjudicis que se'n puguin derivar.

b) En aquest cas, la Seu Electrònica estableix els mitjans necessaris perquè l'usuari conegui si el vincle o hiperenllaç al qual accedeix correspon a un organisme o Administració pública diferent."

Article 14. Addició d'un article 135

S'introdueix un nou article 135 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

"Article 135. Sistemes d'identificació de l'Administració pública

1. L'Administració pública pot utilitzar el segell electrònic basat en un certificat electrònic qualificat, segons els requisits exigits per la normativa de signatura electrònica, com a mitjà d'identificació.

2. L'Administració pública ha d'adoptar les mesures necessàries per efectuar la verificació dels seus segells electrònics."

Article 15. Addició d'un article 136

S'introdueix un nou article 136 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

"Article 136. Signatura electrònica de les autoritats i del personal al servei de l'Administració Pública

1. L'autoritat o el personal de l'Administració pública que té competències atribuïdes, quan realitza actuacions mitjançant la utilització de sistemes electrònics, s'ha d'identificar mitjançant la utilització d'un certificat electrònic qualificat.

2. Cada Administració pública ha de determinar el sistema de signatura electrònica utilitzat en la seva organització, que ha de garantir la identificació de l'autoritat o del personal de l'Administració pública, i la denominació de l'òrgan del qual sigui titular. Per raons de seguretat i de privacitat, la identificació personal es pot substituir per un codi alfanumèric."

Article 16. Addició d'un article 137

S'introdueix un nou article 137 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

"Article 137. Intercanvi electrònic de dades i informació en el si de cada Administració pública, i en les relacions entre Administracions públiques

1. Les comunicacions electròniques efectuades dins d'una mateixa Administració pública o entre Administracions públiques diferents, i els documents electrònics continguts en aquestes comunicacions, es consideren vàlids a l'efecte de la seva autenticació, i respecte a la identitat d'emissors i receptors.

2. En les comunicacions internes, cada administració ha de fixar les condicions amb què es regeixen aquestes comunicacions, així com els emissors i els

receptors autoritzats, i el tipus d'informació intercanviable.

3. En ambdós tipus de relació mitjançant sistemes electrònics, s'ha de garantir la seguretat de les comunicacions i la protecció de les dades intercanviades.”

Article 17. Addició d'un article 138

S'introdueix un nou article 138 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 138. *Interoperabilitat de la signatura electrònica*

1. En les relacions externes, l'Administració pública ha de regular els tràmits i els documents que poden ser tramitats mitjançant signatura electrònica avançada basada en un certificat qualificat o mitjançant signatura electrònica qualificada.

2. En les seves relacions internes, així com en les relacions amb altres Administracions públiques, i per complir el principi d'interoperabilitat, quan una Administració pública utilitza sistemes de signatura electrònica no avançada, ha de superposar un segell electrònic avançat basat en un certificat qualificat o en un segell electrònic qualificat.”

Esmena 9

De modificació

Grup Mixt-PS (5)

Es proposa modificar l'article 17 del Projecte de llei, amb el redactat següent:

“Article 17. Addició d'un article 138

S'introdueix un nou article 138 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 138.- ~~De la interoperabilitat de la signatura electrònica~~

1. La interoperabilitat és la capacitat dels sistemes d'informació i dels procediments als quals aquests donen suport, de compartir dades i possibilitar l'intercanvi d'informació i coneixement entre ells. Resulta necessària per a la cooperació, el desenvolupament, la integració i la prestació de serveis conjunts per les administracions públiques; per a l'execució de les diverses polítiques públiques; per a la realització de diferents principis i drets; per a la transferència de tecnologia i la reutilització d'aplicacions en benefici d'una millor eficiència; per a la cooperació entre diferents aplicacions que habilitin nous serveis; tot això facilitant el desenvolupament de l'administració electrònica i de la societat de la informació.

2. S'aprovarà un esquema nacional d'interoperabilitat que tingui presents les recomanacions internacionals, la situació tecnològica de les diferents administracions públiques, així com els serveis electrònics existents en les mateixes, la utilització d'estàndards oberts, així com, si s'escau i, de forma complementària, estàndards d'ús generalitzat pels ciutadans.

3. En les relacions externes, l'Administració pública ha de regular els tràmits i els documents que poden ser tramitats mitjançant signatura electrònica avançada basada en un certificat qualificat o mitjançant signatura electrònica qualificada.

4. En les seves relacions internes, així com en les relacions amb altres Administracions públiques, i per complir el principi d'interoperabilitat, quan una Administració pública utilitza sistemes de signatura electrònica no avançada, ha de superposar un segell electrònic avançat basat en un certificat qualificat o en un segell electrònic qualificat.”

MOTIVACIÓ

En l'àmbit de les administracions públiques, la consagració del dret dels ciutadans a comunicar-s'hi a través de mitjans electrònics comporta una obligació correlativa de les mateixes. Aquesta obligació té, com a premisses, la promoció de les condicions perquè la llibertat i la igualtat siguin reals i efectives, així com la remoció dels obstacles que impedeixin o dificultin l'exercici ple del principi de neutralitat tecnològica i d'adaptabilitat al progrés de les tecnologies de la informació i les comunicacions, garantint amb això la independència en l'elecció de les alternatives tecnològiques pels ciutadans, així com la llibertat de desenvolupar i implantar els avenços tecnològics en un àmbit de lliure mercat.

La interoperabilitat no és només un tema de signatura electrònica.

Article 18. Addició d'un article 139

S'introdueix un nou article 139 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 139. *Els Arxius electrònics de documents de l'Administració pública*

1. Amb excepció dels supòsits en què sigui impossible, i que s'han de justificar, tots els documents utilitzats per l'Administració pública en l'exercici de les seves competències, incloent-hi els actes administratius de tràmit o definitius, s'han d'arxivar a través de mitjans electrònics. A aquests efectes, els documents en suport paper s'han de

digitalitzar de forma qualificada, en els termes previstos per la legislació de serveis de confiança.

2. Els mitjans utilitzats per a l'arxiu electrònic han de disposar dels mitjans de seguretat adequats que garanteixen la integritat, l'autenticitat, la confidencialitat, la protecció i la conservació dels documents arxivats i la traçabilitat dels seus accessos. Així mateix, s'han d'adoptar les mesures necessàries per assegurar la identificació dels usuaris dels arxius i el seu control d'accés, i el compliment de les normes relatives a la protecció de dades de caràcter personal.

3. L'Administració pública ha de disposar dels mecanismes que permetin la conservació i la recuperació dels documents arxivats per mitjans electrònics, de manera que puguin ser accessibles amb el seu contingut íntegre durant tot el temps que hagin de romandre operatius i disponibles.”

Esmena 10

De modificació

Grup Mixt-PS (6)

Es proposa modificar l'article 18 del Projecte de llei, introduint un nou apartat primer a l'article 139 del Codi de l'administració, amb el redactat següent:

“Article 18. Addició d'un article 139

S'introdueix un nou article 139 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 139.- Els Arxius electrònics de documents de l'Administració pública

1. Cada Administració ha de mantenir un arxiu electrònic únic dels documents electrònics que corresponguin a procediments finalitzats, en els termes que estableixi la normativa reguladora aplicable. L'arxiu electrònic es custodiat pel departament que té competències en la gestió documental.

[...]”

MOTIVACIÓ

Per a una millor redacció del nou article i control dels arxius electrònics.

L'acceptació de l'esmena requerirà tornar a numerar els altres apartats del nou article 139 del Codi de l'Administració.

Esmena 11

D'addició

Grup Mixt-PS (7)

Es proposa afegir un nou article 19 al Projecte de llei, amb el redactat següent:

“Article 19. Addició d'un article 140

S'introdueix un nou article 140 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 140. Sistema de gestió documental

Totes les administracions i les entitats titulars de documents públics han de disposar d'un únic sistema de gestió documental que abasti la producció, la tramitació, el control, l'avaluació i la conservació dels documents i l'accés a aquests i en garanteixi el tractament correcte mentre siguin utilitzats administrativament en les fases activa i semiactiva i que permeti de complir amb les obligacions de transparència i accés a la informació.”

MOTIVACIÓ

La gestió documental és la columna vertebral de l'administració electrònica, la transparència i del govern obert, i cal definir-la en el codi.

L'acceptació de l'esmena requerirà la reenumeració dels articles següents.

Article 19. Addició d'una Disposició addicional tercera

S'introdueix una Disposició addicional tercera al Codi de l'Administració, que queda redactada en els termes següents:

“Disposició addicional tercera

1. Les Administracions públiques poden cedir-se dades personals sense el consentiment del seu titular, sempre que l'Administració pública requeridora justifiqui que les dades sol·licitades són necessàries per a l'exercici de les seves competències, o estan relacionades amb fins científics, històrics o estadístics. En cas que l'Administració pública requeridora no acrediti el que s'ha exposat anteriorment, l'Administració pública requerida pot refusar-ne la cessió.

2. Els mitjans tècnics utilitzats per l'Administració pública que continguin dades de caràcter personal han de disposar dels mecanismes adequats per garantir, en tot moment, la traçabilitat dels seus accessos.

3. Es garanteix el dret dels titulars de les dades de caràcter personal que són en poder de l'Administració pública de comprovar les cessions de dades realitzades, en aplicació del que disposa aquesta disposició, llevat que la cessió hagi estat acordada en una matèria sotmesa legalment al deure de secret.”

Esmena 12**De modificació***Grup parlamentari Liberal (1)*

“Article 19. Addició d’una Disposició addicional tercera

S’introdueix una Disposició addicional tercera al Codi de l’Administració, que queda redactada en els termes següents:

Disposició addicional tercera

1. Les Administracions públiques poden cedir-se dades personals, **informant prèviament al seu titular**, sempre que l’Administració pública requeridora justifiqui que les dades sol·licitades són necessàries per a l’exercici de les seves competències, o estan relacionades amb fins científics, històrics o estadístics. En cas que l’Administració pública requeridora no acrediti el que s’ha exposat anteriorment, l’Administració pública requerida pot refusar-ne la cessió.

2. (...)”

Esmena 13**De supressió***Grup parlamentari Demòcrata (5)*

Es proposa suprimir l’article 19 del Projecte de llei.

Motivació

La modificació del règim jurídic de la Llei de Protecció de dades continguda en aquest precepte, es considera més raonable afrontar-la com una modificació de l’esmentada llei, i per això s’introduirà en el present text una nova disposició final.

*L’acceptació d’aquesta esmena comporta la reenumeració dels articles d’aquesta llei.

Article 20. Addició d’una Disposició final

S’introdueix una Disposició final al Codi de l’Administració, a continuació de la Disposició única que passa a denominar-se Disposició final primera, que queda redactada en els termes següents:

“Disposició final segona

L’article 137 i la Disposició addicional tercera tenen la consideració de Llei Qualificada.”

Esmena 14**De modificació***Grup parlamentari Demòcrata (6)*

Es proposa modificar l’article 20 del Projecte de Llei, quedant redactat de la manera següent:

“Article 20. Addició d’una disposició final.

S’introdueix una Disposició final al Text Refós del Codi de l’Administració, a continuació de la Disposició única, que passa a denominar-se

Disposició final primera. La nova disposició final segona queda redactada en els termes següents.

“Disposició final segona.

L’article 137 i la Disposició Final Segona tenen la consideració de Llei Qualificada.”

Motivació.

Es modifica el seu redactat per adaptar el Projecte de modificació del Codi de l’Administració a les novetats introduïdes mitjançant les presents esmenes.

Disposició transitòria primera

Durant el període transitori en què no es pugui practicar la notificació per mitjans electrònics, la notificació dels actes administratius a les persones físiques i jurídiques previstes a l’article 108 quater 2, s’ha de fer mitjançant sistemes de notificació no electrònica, i s’aplica el règim jurídic de notificació de la inclusió al servei de notificació electrònica, regulat al apartat 5 de l’article 47 ter d’aquesta Llei.

Disposició transitòria segona

Els procediments administratius que s’han iniciat abans de l’entrada en vigor d’aquesta Llei, es continuen tramitant i resolent d’acord amb les normes vigents en aquell moment.

Disposició final primera

S’introdueix un nou apartat 5 a l’article 7 de la Llei 35/2014, del 27 de novembre, de serveis de confiança electrònica, que queda redactat en els termes següents:

“ (...)

5. Sense perjudici de les disposicions legals i reglamentàries relatives a la representació de persones jurídiques, un segell electrònic qualificat que s'utilitzi en el marc d'actes jurídics subjectes a la legislació andorrana és equivalent a la signatura manuscrita de la persona física que representa la persona jurídica que va crear el segell.

El titular d'un certificat de segell electrònic qualificat ha de prendre les mesures necessàries per establir el nom, la qualitat i els poders de la persona física que representa la persona jurídica i que utilitza el segell electrònic qualificat, de manera que cada vegada que s'utilitzi el segell, el seu propietari i, si escau, les autoritats administratives o judicials competents que intervinguin en la investigació i detecció d'infraccions puguin establir la identitat i els poders de representació de la persona física.”

Esmena 15**D'addició***Grup parlamentari Demòcrata (7)*

Es proposa addicionar una nova Disposició final segona al Projecte de llei, quedant redactada de la manera següent:

“Disposició final segona. Modificació de la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals.

S'afegeix un nou apartat h) a l'article 18 de la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals, i s'introdueix un nou article 32 bis a l'esmentada Llei qualificada, que queden redactats de la següent manera:

“Article 18 Excepcions al consentiment,
(...)

h) Les Administracions Públiques poden cedir-se dades personals sense el consentiment dels seus titulars, sempre que l'Administració pública requeridora justifiqui que les dades sol·licitades són necessàries per a l'exercici de les seves competències en el si de la tramesa d'un procediment administratiu; o estan relacionades amb finalitats científiques, històriques o estadístiques. En el cas que l'Administració pública requeridora no acrediti el que s'ha exposat anteriorment, l'Administració pública requerida podrà refusar-ne la cessió.”

“Article 32 bis. Traçabilitat de les dades.

1. Els mitjans tècnics utilitzats per l'Administració pública que continguin dades de caràcter personal han de disposar dels mecanismes adequats per garantir, en tot moment, la traçabilitat dels seus accessos.

2. Es garanteix el dret dels titulars de les dades de caràcter personal que són en poder de l'Administració pública de comprovar les cessions de dades realitzades entre Administracions públiques, llevat que la cessió hagi estat acordada en una matèria exclosa de l'àmbit d'aquesta Llei per l'article 5 o per qualsevol altra Llei.”

Motivació.

Tal i com s'ha argumentat, per una qüestió sistemàtica i de tècnica normativa, es considera més adequat introduir el règim jurídic d'intercanvi de dades personals sense consentiment entre Administracions públiques com a disposicions de modificació de la Llei qualificada que regeix aquesta matèria.

Disposició final segona

S'encomana al Govern que en el termini de 6 mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta llei, publiqui al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra els texts refosos del codi de l'Administració, del 29 de març de 1989 i de la Llei 35/2014, del 27 de novembre, de serveis de confiança electrònica.

Disposició final tercera

1. Aquesta llei entra en vigor l'endemà de ser publicada al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

2. Els articles 47 quater; 106 bis; 106 quater; 108 ter; 108 quater, el capítol XI, i el segon apartat de la disposició addicional tercera, entren en vigor en el termini de 2 anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

3. A aquest efecte, cada Administració pública disposa d'aquest termini per adoptar les mesures necessàries.

4. Durant aquest període transitori, cada Administració pública que hagi implantat les mesures adequades per a la plena aplicació de les disposicions esmentades a l'apartat segon d'aquesta disposició, ha de publicar al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* un anunci per manifestar aquesta circumstància, i indicar el dia a partir del qual aquesta llei serà plenament aplicable en l'àmbit de les seves competències.

Esmena 16**D'addició***Grup parlamentari Demòcrata (7)*

Es proposa introduir una nova disposició, quedant redactada de la manera següent:

“Disposició XXX.

(...)

2. L'entrada en vigor dels articles 47 quater; 106 bis; 106 quater; 108 ter; 108 quater; el capítol IX i de l'apartat 1 de l'article 32 bis de la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals, introduït per la disposició final segona, queda supeditada a l'adopció i publicació de les mesures tècniques necessàries a càrrec de cada Administració pública per a la seva correcta aplicació.”

Motivació.

Aquesta nova redacció s'adapta al contingut de la nova disposició final segona.

*L'acceptació d'aquesta esmena comporta la renumeració de les disposicions.

M. I. Sr. Marc Ballestà Elias.

Informe de la Comissió Legislativa d'Interior relatiu al Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989

La Comissió Legislativa d'Interior ha examinat, en el decurs de les reunions celebrades els dies 21 i 28 de gener, i 4 de febrer del 2019, l'informe del ponent relatiu al Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989, d'acord amb els articles 98 i 99 del Reglament del Consell General, del qual se'n desprèn el següent:

Esmenes aprovades per unanimitat

Esmena 6 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 5.

Esmena 4 (Grup parlamentària Demòcrata) de modificació a l'article 1.

Esmena 8 (Grup Mixt-PS) d'addició d'un article.

Esmena 9 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 17.

Esmena 11 (Grup Mixt-PS) d'addició d'un article.

Esmena 14 (Grup parlamentari Demòcrata) de modificació a l'article 20.

Esmenes retirades per transacció i aprovades per unanimitat

Esmena 1 (Grup parlamentària Demòcrata) de modificació a l'Exposició de motius.

Esmena 2 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'exposició de motius.

Esmena 5 (Grup parlamentària Demòcrata) de modificació a l'article 3.

Esmena 7 (Grup parlamentari Demòcrata) de modificació a l'article 10.

Esmena 10 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 18.

Esmena 12 (Grup parlamentari Liberal) de modificació a l'article 19.

Esmena 13 (Grup parlamentari Demòcrata) de supressió a l'article 19.

Esmena 15 (Grup parlamentari Demòcrata) d'addició d'una Disposició final.

Esmena 16 (Grup parlamentari Demòcrata) de modificació a la Disposició final tercera.

Esmenes retirades per transacció i aprovades per majoria

Esmena 3 (Grup Mixt-PS) d'addició d'un nou article.

Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989

Exposició de motius

L'evolució constant de les noves tecnologies, que afecta tots els àmbits d'actuació de les societats del segle XXI, té també el seu reflex específic en el funcionament de les grans corporacions, entre les quals s'inclou l'Administració pública definida a l'article 13 del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989.

L'aplicació d'aquestes noves tecnologies s'ha introduït sistemàticament en l'àmbit del funcionament intern de l'Administració pública i es pot afirmar, en aquest moment, que gairebé totes les institucions públiques del país estan altament informatitzades i apliquen sistemes de treball en els quals les noves tecnologies tenen cada vegada una presència més important.

Fins avui, Andorra disposava d'una normativa de caràcter reglamentari, essencialment en l'àmbit d'actuació de l'Administració general, que havia iniciat la regulació d'aquesta matèria. Amb tot, aquesta forma d'actuació parcial deixava sense cobertura normativa l'Administració pública en el seu conjunt, que en absència d'una llei relativa a la utilització dels mitjans electrònics, no tenia una cobertura jurídica general que li era aplicable.

Aquesta iniciativa legislativa té per finalitat regular la utilització de les noves tecnologies que, sota la genèrica denominació d'Administració electrònica, engloba un seguit de mesures normatives que impulsen la modernització dels serveis públics, i dota l'ordenament jurídic d'un marc normatiu per ordenar la utilització d'aquests mitjans, tant en l'àmbit intern com en el de les relacions dels ciutadans amb l'Administració pública.

Aquesta nova ordenació s'articula mitjançant la creació d'un nou capítol, ubicat a la part final del Codi de l'Administració, que introdueix vuit nous preceptes (articles 133 a 140) que regulen aspectes essencials del funcionament electrònic de l'Administració pública, i fixen conceptes clau com ara el Portal Electrònic de l'Administració pública; la Seu Electrònica; els sistemes de signatura electrònica admesos; i l'arxiu electrònic de documents i el sistema de gestió documental.

Un altre aspecte essencial relacionat amb la utilització dels mitjans electrònics per part de l'Administració pública és la possibilitat d'aconseguir la interconnexió dels arxius públics, així com la seva interoperabilitat.

Per aconseguir aquest propòsit, que es fonamenta en el principi constitucional d'eficàcia en l'actuació de l'Administració pública, s'ha introduït una mesura normativa que permet la cessió de dades de caràcter personal entre administracions públiques. Aquesta cessió no es podrà realitzar de forma indiscriminada, sinó d'acord amb l'exercici de les potestats públiques encomanades per l'ordenament jurídic, i en el transcurs de la tramitació dels procediments legalment establerts que requereixin necessàriament l'aportació d'aquestes dades informant el seu titular, sense ser necessari el seu consentiment havent, l'Administració pública requerida, de justificar que les dades són necessàries i proporcionals per a l'exercici de les seves competències. Per una qüestió de tècnica normativa, i amb la finalitat d'assegurar el compliment del principi de seguretat jurídica, aquesta mesura legal es du a terme mitjançant la introducció d'una Disposició final que modifica la norma que regula aquesta matèria al nostre ordenament: la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals.

Per garantir al màxim l'ús correcte d'aquesta prerrogativa, la Llei, mitjançant la modificació prevista de la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals, introdueix una sèrie de mecanismes, com són la identificació necessària de la traçabilitat de l'accés a les dades; la possibilitat dels titulars de les dades de consultar, en qualsevol moment, com es gestionen i s'utilitzen aquestes dades; i la potestat de l'Administració pública requerida per analitzar l'exercici de la competència de l'Administració pública requeridora de les dades.

Considerant la naturalesa especial d'aquesta matèria, la Disposició final introduïda en l'article 22 estableix que tant la disposició final segona com l'article 18 que addiciona un nou article 137 al Codi de l'Administració tenen la condició de llei qualificada.

Però la principal finalitat perseguida per aquesta iniciativa descrita en els paràgrafs anteriors requereix, per a la seva completa aplicació i desenvolupament, la modificació d'una sèrie de preceptes continguts en el Codi de l'Administració, i la introducció d'alguna novetat que, relacionada de manera indirecta amb l'Administració electrònica, exigeix una atenció especial.

La regulació necessària del concepte de notificació electrònica com a mitjà de comunicació entre els interessats i l'Administració pública per mecanismes d'aquesta naturalesa, ha comportat, al seu torn, una actualització del règim jurídic de les notificacions.

D'aquesta manera, es modifica l'article 47 del Codi de l'Administració. S'introdueixen elements nous (47 bis i 47 ter) que regulen els mitjans utilitzats per

a la pràctica de les notificacions i els seus efectes, així com els efectes de la pràctica de notificacions per mitjans no electrònics.

Al seu torn, l'article 47 quater regula el règim jurídic de les notificacions practicades per mitjans electrònics.

Aquesta Llei preveu la utilització dels mitjans electrònics com a únic mecanisme de comunicació de l'Administració pública amb les persones jurídiques i les persones físiques que exerceixin una activitat professional, mercantil, comercial, industrial o de naturalesa anàloga; així com amb altres persones físiques, jurídiques i entitats identificats de forma determinada en aquesta Llei. Respecte a les persones físiques que no exerceixin aquestes activitats o no estan expressament identificades en aquesta Llei, es preveu la possibilitat d'utilitzar mecanismes electrònics en la seva relació amb l'Administració pública, de manera voluntària.

La segona modificació del Codi de l'Administració, quant a aspectes relacionats amb la regulació de l'Administració electrònica, afecta la matèria dels registres de l'Administració pública.

Aquesta iniciativa inclou tres nous preceptes que regulen els registres de l'Administració pública (article 106 bis); el sistema de finestra única (article 106 ter); i les regles per determinar el còmput de terminis en els registres de l'Administració pública (article 106 quater).

D'aquests tres nous preceptes, convé fer una menció especial al reconeixement legal del sistema de finestra única de l'Administració pública, que possibilita la presentació de qualsevol document destinat a les Administracions públiques, a qualsevol oficina d'aquestes administracions, sense necessitat que sigui l'Administració pública competent per al seu coneixement o resolució. No obstant això, aquest sistema de finestra única només és d'aplicació al Govern i als Comuns.

Es tracta d'una mesura d'agilització burocràtica adoptada a favor dels ciutadans, els quals poden gaudir d'un sistema molt més senzill i proper en la seva relació amb l'Administració pública.

El tercer bloc de mesures legals, introduïdes com a conseqüència de la regulació de l'Administració electrònica, el componen tres nous preceptes (articles 108 bis, 108 ter i 108 quater) que regulen les formes d'identificació de la persona interessada o del seu representant; els sistemes de signatura admesos, i els drets i les obligacions derivats de l'aplicació de mitjans electrònics a l'Administració pública.

La implantació d'aquest nou sistema de funcionament, que ha de procurar, a més, d'avançar

en els sistemes d'interoperabilitat i interconnexió de l'Administració pública, requereix un temps prudencial d'implantació per ser operatiu, per la qual cosa es preveu una Disposició final que permeti l'aplicació plena de les mesures establertes en aquesta iniciativa normativa.

Article 1. Modificació de l'article 42

Es modifica l'apartat 4 de l'article 42 del Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 42. *Consulta de documents*

[...]

4. Els documents que continguin dades personals de caràcter policial, processal, clínic o de qualsevulla altra naturalesa, que puguin afectar la seguretat de les persones, el seu honor, la intimitat de la seva vida privada i familiar, o la seva pròpia imatge, només podran ésser comunicats amb el consentiment exprés dels afectats o quan hagin transcorregut 25 anys de la seva mort o, si no se'n coneix la data, 50 anys a partir de la producció del document, o per manament judicial.”

Article 2. Modificació de l'article 47

Es modifica l'article 47 del Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 47. *Notificació*

1. La notificació és l'actuació mitjançant la qual l'òrgan que dicta un acte administratiu ho comunica a la persona que resulta afectada en els seus drets o interessos pel dit acte, o al seu representant.

2. La notificació ha de contenir el text íntegre de l'acte, l'expressió del recurs que sigui procedent, l'òrgan davant del qual s'ha d'interposar el recurs, i el termini per a fer-ho, amb indicació de si posa fi, o no, a la via administrativa.

3. En els supòsits d'omissió d'algun dels requisits que estableix l'apartat anterior, si l'acte notificat conté almenys el text íntegre de la resolució, aquest produeix efectes a partir del moment en què la persona interessada realitza actuacions de les quals es desprèn el coneixement del seu contingut i abast, o hi interposa recurs.

4. Les notificacions estan vàlidament efectuades si permeten tenir constància de la seva posada a disposició de la persona interessada o facultada per aquesta llei, de la seva recepció, i de la data en què es practica.

5. Si la persona interessada rep una notificació per diversos mitjans, es considera notificada en la data de l'última notificació.

6. L'absència o la irregularitat de la notificació suspèn els terminis de recurs.

7. L'Administració pública ha de fomentar la utilització dels mitjans electrònics per practicar les notificacions.”

Article 3. Addició d'un article 47 bis

S'introdueix un nou article 47 bis al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 47 bis. *Mitjans utilitzats per a la pràctica de les notificacions i efectes*

1. Les notificacions es practiquen:

a) De forma presencial, pel personal de l'Administració pública;

b) Mitjançant correu certificat amb acusament de recepció. S'hi inclou el lliurament per part dels serveis postals;

c) Mitjançant empreses privades de serveis postals o serveis anàlegs;

d) Mitjançant serveis electrònics, oferts per entitats públiques o privades prestadores de serveis de confiança, que compleixin el previst a l'article 47 quater d'aquesta llei;

e) Mitjançant una publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*;

f) Mitjançant altres formes establertes per llei.

2. Les notificacions efectuades pel personal de l'Administració pública, gaudeixen de presumpció de veracitat. A aquest efecte, els tràmits, escrits o diligències que descriuen les circumstàncies en què s'ha practicat la notificació, efectuats pel personal de l'Administració pública, tenen la consideració de documents públics.

3. Les notificacions practicades per altres agents, l'activitat dels quals està regulada per una normativa específica, tenen la qualificació i els efectes que els atorgui la normativa esmentada.

4. En absència d'una norma que reguli l'activitat de les empreses privades prestadores de serveis postals o anàlegs, les notificacions practicades per aquestes empreses tenen la consideració i els efectes dels documents privats.”

Article 4. Addició d'un article 47 ter

S'introdueix un nou article 47 ter al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 47 ter. *Pràctica de notificacions per mitjans no electrònics*

1. Quan la notificació es practica en el domicili de la persona interessada, o en altre que hagi indicat a aquest efecte, si en el moment d'intentar la notificació aquesta no s'hi troba, es pot fer càrrec de la notificació qualsevol familiar o persona major de

setze anys amb qui convisqui que es trobi en dit domicili, i s'ha de deixar constància de la identitat i de la relació que té amb la persona interessada. La persona diferent de la persona interessada pot refusar-ne la recepció, i en tal cas, la notificació no es considera vàlidament efectuada. Si no es pot procedir a la notificació per absència o per refús de la persona diferent de la persona interessada, l'encarregat de la notificació deixa un avís al domicili en el que informa la persona interessada de la data en la que s'ha intentat la notificació, i que disposa d'un termini de 8 dies hàbils per personar-se a les oficines de l'Administració pública, del servei de Correus o de l'empresa privada que ha deixat l'avís, per recollir la notificació. Si l'esmentat termini s'esgota sense que la notificació hagi estat practicada, aquesta es considera fallida. L'encarregat de la notificació ha de deixar constància escrita de les actuacions practicades.

2. Per practicar la notificació a les dependències de l'Administració pública, el personal de l'Administració pública ha de contactar telefònicament amb la persona interessada i l'ha de citar un dia concret per a fer-ho. Si la comunicació telefònica no té èxit, el personal de l'Administració pública ha d'intentar, durant els dos dies següents, efectuar la comunicació indicada en horaris alternatius, i ha de deixar constància escrita de les actuacions practicades. Si dins d'aquest termini no es pot contactar amb la persona interessada, o si, malgrat haver-hi contactat, aquesta no es persona el dia assenyalat, s'ha de practicar la notificació en el domicili de la persona interessada, segons el que estableix l'apartat precedent. Això no obstant, quan es tracti de la notificació de sancions derivades d'infraccions al Codi de la Circulació, i en els altres supòsits especials que prevegi una Llei, es podrà procedir directament en la forma prevista per l'apartat 3, sense necessitat d'intentar prèviament la notificació presencial en el domicili.

3. Si en aplicació del que disposen els apartats anteriors, la notificació no es practica vàlidament o es considera fallida, dins del termini dels quinze dies naturals següents es publica un avís al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* a efectes de notificar a la persona interessada que l'Administració pública ha dictat un acte administratiu que afecta els seus interessos. En aquest avís es concedeix a la persona interessada un termini de 8 dies hàbils perquè es personi a les dependències de l'Administració pública, a fi de procedir a la notificació, que haurà de complir els requisits regulats a l'art. 47.2. Si dins d'aquest termini la persona interessada no es persona a les dependències de l'Administració pública, es considera que la notificació ha estat correctament efectuada.

4. Independentment que la notificació es realitzi al domicili de la persona interessada o a les dependències de l'Administració pública, aquesta es considera vàlidament efectuada si la persona interessada en refusa expressament la recepció. En aquest supòsit, es deixa constància de l'intent de notificació, s'entén que s'ha completat el tràmit, i es continua la tramitació de l'expedient. En el cas que l'acte notificat sigui el de resolució del procediment, es considera que la persona interessada ha rebut la notificació a tots els efectes.

5. El termini de tramitació del procediment queda suspès pel transcurs del temps entre la notificació fallida o l'esgotament infructuós dels terminis previstos a l'apartat 2, i la personació de la persona interessada. No obstant això, si no es publica l'avís al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* dins del termini establert a l'apartat tercer, es produeix la suspensió del termini de tramitació del procediment.

6. Les disposicions dels apartats precedents només s'apliquen a les persones físiques i jurídiques previstes a l'apartat 2 de l'article 108 quater en relació a la notificació de la inclusió al servei de notificació electrònica, i en aquells casos en què resulta aplicable l'apartat 7 de l'article 47 quater, amb les especialitats següents:

a) Es pot fer càrrec de la notificació qualsevol treballador o membre de la persona jurídica present a l'adreça de notificació; cal deixar constància a l'expedient d'aquesta circumstància, així com de la identitat de la persona que rep la notificació i del seu càrrec o funció dins de l'entitat o empresa. Si la persona diferent del representant que es trobi a l'adreça de l'empresa en refusa la recepció, la notificació es considera vàlidament efectuada.

b) Si la notificació es practica a les dependències de l'Administració pública i el representant de la persona jurídica, empresari o professional individual refusa recollir la notificació, la notificació es considera vàlidament efectuada.

c) Si la notificació no es pot practicar per absència del representant, empresari o professional individual i de qualsevol altra persona lligada a l'entitat o empresa, la notificació es considera fallida. En aquest supòsit, en el termini dels quinze dies naturals següents es procedeix a la pràctica de la notificació mitjançant publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, i es deixa constància en l'expedient de totes les circumstàncies relatives al primer intent de notificació.”

Article 5. Addició d'un article 47 quater

S'introdueix un nou article 47 quater al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 47 *quater*. *Pràctica de notificacions per mitjans electrònics*

1. Quan així s'estableixi en les normes de procediment, o la persona interessada així ho hagi indicat, els actes administratius s'han de notificar per mitjans electrònics.

2. La persona interessada accedeix a la notificació que regula aquest article utilitzant la seva signatura electrònica, a través del Portal Electrònic de l'Administració pública, des del moment que se l'hi ha notificat la seva alta al servei de notificació electrònica, excepte quan hagi prèviament comunicat l'ús d'un altre servei de notificació electrònica admès per l'Administració pública.

3. La notificació es practica mitjançant l'accés de la persona interessada, degudament acreditada amb la seva signatura electrònica, al servei de notificació electrònica corresponent, que necessàriament ha de complir els requisits d'un servei qualificat de lliurament electrònic i garantir el compliment dels requisits que estableix l'article 47 per considerar correctament practicada la notificació.

4. S'entén que la notificació està vàlidament practicada el dia en què la persona interessada o el seu representant accedeixen al seu contingut.

5. Un cop transcorreguts quinze dies des que la notificació s'ha posat a disposició de la persona interessada a la Seu Electrònica, si no se n'ha produït l'accés al contingut, s'entén que la notificació ha estat refusada, i s'aplica el que estableix l'article 47.5 d'aquesta Llei. La persona interessada pot escollir fins a trenta dies naturals en els quals l'Administració pública no pot procedir a efectuar-li notificacions electròniques.

6. La persona interessada pot indicar el mecanisme telemàtic pel qual vol rebre avisos automàtics de les notificacions que l'afecten. No obstant això, aquests avisos no tenen efectes notificadors, i davant de qualsevol discrepància entre l'avís i la notificació, preval sempre la notificació. Així mateix, les possibles disfuncions del sistema d'avisos no condicionen l'efectivitat de la notificació electrònica.

7. No es practica la notificació electrònica en el cas d'actes que continguin elements incompatibles amb la conversió electrònica. Tampoc es practica en els actes que tinguin per objecte el lliurament a la persona interessada de mitjans de pagament en format físic.”

Article 6. Addició d'un article 106 bis

S'introdueix un nou article 106 *bis* al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 106 bis. *Els registres de l'Administració pública*

1. Els organismes públics vinculats o dependents de cada Administració poden disposar del seu propi registre electrònic plenament interoperable i interconnectat amb el registre electrònic general de l'Administració de la qual depèn.

2. Cada Administració pública ha de disposar d'un registre general electrònic únic, en el qual s'han d'inscriure els assentaments corresponents i els moviments d'entrada i sortida de documents presentats o lliurats. Aquest registre ha de complir les mesures de seguretat regulades en la legislació de protecció de dades de caràcter personal. No obstant això, cada Administració pública pot disposar de registres manuals mentre s'implanta el registre electrònic, i també en pot disposar si per qualsevol raó no considera factible la utilització dels mecanismes electrònics.

3. L'òrgan competent ha de crear el registre general electrònic mitjançant l'aprovació d'una disposició de caràcter general que es publica al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, i n'ha d'especificar la data i l'hora oficials, i els dies que són inhàbils.

4. Al Portal Electrònic de l'Administració pública, que serveix d'entrada al registre general electrònic, hi ha d'haver la informació de tots els tràmits que es poden fer mitjançant el registre electrònic.

5. Els assentaments al registre s'han de fer respectant l'ordre temporal d'entrada i sortida de documents, amb indicació de la data i l'hora en què es produeixen.

6. Un cop emplenat el tràmit de registre, els documents s'han de traslladar de manera immediata als seus destinataris o a les unitats administratives competents per raó de la matèria, per a la seva tramitació.

7. Cada assentament que es practica en el registre té assignat un número únic amb identificació del tràmit efectuat, data i hora de presentació, identificació de la persona interessada, òrgan administratiu o Administració pública destinatària, referència del contingut del document, i identificació de l'òrgan que realitza l'assentament en els supòsits de documents de sortida cursats per l'Administració pública.

8. Els encarregats del registre han d'emetre de manera immediata un rebut acreditatiu dels documents presentats, que s'ha de notificar a la persona interessada, en el qual hi consta la data i l'hora de la recepció, el nombre d'entrada, la relació de documents aportats, i una còpia de l'escrit presentat, per garantir la integritat del document i la seva recepció per part de l'Administració pública.

9. En el supòsit de presentació de sol·licituds i documents de manera electrònica, el sistema ha de garantir l'expedició de tots els documents indicats a l'apartat anterior, que s'han de remetre de forma telemàtica a la persona interessada.

10. Els interessats poden fer servir serveis qualificats de lliurament electrònic que hagin estat admesos per l'Administració pública per a la remissió dels documents i comunicacions al registre electrònic.”

Article 7. Addició d'un article 106 ter

S'introdueix un nou article 106 ter al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 106 ter. *La finestra única*

1. El present precepte només regeix per la presentació de documents de manera presencial.
2. Els ciutadans poden presentar els documents necessaris en les seves relacions amb el Govern i els Comuns, a qualsevol dels seus registres, independentment de l'Administració pública competent en la matèria.
3. A aquest efecte, els documents que s'adrecin al Govern o als Comuns poden presentar-se:
  - a) A les oficines diplomàtiques d'Andorra a l'estranger.
  - b) Al registre de l'Administració pública a la qual es dirigeixin.
  - c) Als registres del Govern i de qualsevol Comú.
  - d) En qualsevol altre registre que estableixi la legislació vigent.
4. Un cop presentada la documentació, l'Administració pública receptora ha de traslladar els documents a l'Administració pública competent en el termini màxim de 5 dies des de la recepció. A aquest efecte, el termini de tramitació del procediment s'inicia el dia que la documentació entra al registre de l'Administració pública competent per a la resolució. La data de recepció de la documentació per part de l'Administració pública competent és notificada a la persona interessada.
5. Cada Administració pública ha de garantir la interoperabilitat i la interconnexió dels seus registres electrònics amb els de les altres Administracions públiques, mitjançant sistemes tècnicament compatibles que assegurin la transmissió telemàtica dels assentaments registrals i els documents presentats en qualsevol dels registres.
6. La documentació lliurada davant l'Administració pública s'ha de digitalitzar de forma qualificada, en els termes previstos per la legislació de serveis de confiança, per incorporar-la a l'expedient administratiu electrònic, i s'ha de retornar als

interessats, excepte en aquells supòsits en què, per la normativa aplicable, l'Administració pública s'ha de quedar els originals en possessió o quan la digitalització és irrealitzable.”

Article 8. Addició d'un article 106 quater

S'introdueix un nou article 106 quater al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 106 quater. *Còmput de terminis en els registres de l'Administració pública*

1. El registre electrònic de cada Administració pública ha d'indicar la data i l'hora oficials del seu portal electrònic, que ha de comptar amb les mesures necessàries per garantir-ne la integritat.
2. El registre electrònic permet presentar documents tots els dies de l'any, durant les vint-i-quatre hores del dia.
3. La presentació d'un document en dia inhàbil s'entén efectuada a la primera hora del primer dia hàbil següent. Aquests documents s'entenen presentats d'acord amb l'hora d'entrada en el dia inhàbil, i es consideren anteriors als que s'han presentat en el primer dia hàbil següent.
4. A l'efecte del compliment de tràmits i terminis per part de cada Administració pública, el còmput es determina mitjançant la data i l'hora en què es practica l'assentament al registre electrònic de l'Administració pública competent per resoldre.”

Article 9. Addició d'un article 108 bis

S'introdueix un nou article 108 bis al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 108 bis. *Formes d'identificació de la persona interessada o del seu representant*

1. L'Administració pública ha d'identificar personalment la persona interessada o el seu representant. Per això, n'han de verificar el nom i cognoms; raó social, nom comercial o qualsevol altra denominació de l'entitat o empresa, i que constin en el document oficial d'identificació de la persona física o jurídica.
2. Quan la relació amb l'Administració pública s'efectua per mitjans electrònics, el sistema utilitzat ha de tenir un mecanisme previ que permeti garantir la identitat de la persona. Per reglament, es determinaran els sistemes admesos.
3. L'Administració pública ha de requerir la signatura o segell de la persona que compareix, de forma electrònica o manual, per presentar sol·licituds; declaracions responsables; formular al·legacions i proposar proves; interposar recursos; desistir d'accions i renunciar als seus drets.”

Article 10. Addició d'un article 108 ter

S'introdueix un nou article 108 ter al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 108 ter. *Sistemes de signatura i segell admesos*

1. Quan les relacions amb l'Administració pública s'efectuen per mitjans electrònics, els sistemes vàlids de signatura i segell admesos es determinaran mitjançant l'aprovació d'una norma reglamentària. En tot cas, l'Administració pública admet l'ús de la signatura electrònica avançada basada en un certificat qualificat, de la signatura electrònica qualificada, i del segell electrònic avançat basat en un certificat qualificat o en un segell electrònic qualificat.

2. La persona interessada o el seu representant poden utilitzar el sistema de signatura admès que considerin adequat, i han d'acreditar l'autenticitat de la manifestació de la seva voluntat, així com la inalterabilitat i la integritat del document presentat.”

Article 11. Addició d'un article 108 quater

S'introdueix un nou article 108 quater al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 108 quater. *Drets i obligacions derivats de l'aplicació de mitjans electrònics a l'Administració pública*

1. Llevat que una llei estableixi l'obligació de comunicar-se amb l'Administració pública a través de mitjans electrònics, les persones físiques poden escollir, quan s'iniciï el procediment, la manera de relacionar-se amb l'Administració pública.

2. Les persones jurídiques i les persones físiques que exerceixin una activitat professional, mercantil, comercial, industrial o de naturalesa anàloga; així com qualsevol persona física, jurídica o entitat amb persones assalariades a càrrec seu, quan es relacionin amb l'Administració pública en l'exercici d'aquestes activitats, ho han de fer únicament a través de mitjans electrònics. L'Administració pública facilitarà l'acompanyament en l'ús d'aquests mitjans electrònics.

3. La persona que representi la persona interessada actua a través de mitjans electrònics si el seu representat ha triat aquesta opció com a mitjà de comunicació, o si és un subjecte obligat per aquesta llei a comunicar-se amb mitjans electrònics. Així mateix, si el representant exerceix una activitat professional regulada en l'apartat anterior, actuarà per mitjans electrònics, amb independència de la condició de la persona que representa.

4. Excepcionalment, els obligats a utilitzar mitjans electrònics poden sol·licitar a l'instructor de

l'expedient la utilització d'altres mecanismes en la seva relació amb l'Administració pública, i han d'acreditar la impossibilitat de comunicar-se electrònicament. La sol·licitud es resol en el termini de cinc dies, i contra aquesta decisió no es pot interposar recurs.

5. El personal de l'Administració pública, en les relacions internes de l'Administració pública, actua únicament a través de mitjans electrònics, utilitzant la signatura electrònica en la subscripció dels documents administratius.”

Article 12. Modificació de l'article 114

Es modifica l'article 114 del Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 114. *Actes d'instrucció de l'Administració*

1. Els serveis administratius tenen la funció d'instruir els expedients, és a dir, de reunir tots els elements que permetin a l'autoritat competent de prendre una decisió amb ple coneixement de causa. D'acord amb l'article 36 del present Codi, caldrà respectar la reglamentació sobre formes i terminis eventualment prescrits. Les mesures d'instrucció i, especialment, els complements d'informació que puguin ésser demanats als interessats podran constituir causes de pròrroga dels terminis per a la presa de la decisió, pròrroga que no podrà excedir la meitat dels referits terminis, si les circumstàncies ho aconsellen i si amb aquesta pròrroga no es perjudiquen drets de tercers. Aquesta possibilitat no pot afectar mai els terminis dels recursos administratius i jurisdiccionals.

2. S'entén per expedient administratiu, el conjunt ordenat de documents i actuacions que serveixen d'antecedent i fonament a la resolució administrativa, així com les diligències encaminades a executar-la.

3. Els expedients han de tenir format electrònic i s'han de formar mitjançant l'agregació ordenada de tots els documents, les proves, els dictàmens, els informes, els acords, les notificacions i altres diligències que els hagin d'integrar, així com un índex numerat de tots els documents que contingui quan es remeti. Així mateix, ha de constar a l'expedient una còpia electrònica certificada de la resolució adoptada.

4. Quan en virtut d'una norma sigui necessari remetre l'expedient electrònic, s'ha de fer d'acord amb el que preveuen les normes tècniques d'interoperabilitat corresponents, i s'ha d'enviar complet, foliat, autènticat i acompanyat d'un índex, així mateix autènticat, dels documents que contingui. L'autenticació de l'índex esmentat ha de garantir la integritat i immutabilitat de l'expedient electrònic generat des del moment de la seva signatura i ha de permetre recuperar-lo sempre que

sigui necessari; és admissible que un mateix document formi part de diferents expedients electrònics.

5. No forma part de l'expedient administratiu la informació que tingui caràcter auxiliar o de suport, com ara la continguda en aplicacions, fitxers i bases de dades informàtiques, notes, esborranys, opinions, resums, comunicacions i informes interns o entre òrgans o entitats administratives, així com els judicis de valor emesos per les administracions públiques, llevat que es tracti d'informes, preceptius i facultatius, sol·licitats abans de la resolució administrativa que posi fi al procediment.

Article 13. Addició d'un nou Capítol

S'introdueix un nou Capítol al Codi de l'Administració, amb el número XI, després de l'article 132, que queda redactat en els termes següents:

“Capítol XI. *L'administració electrònica*”

Article 14. Addició d'un article 133

S'introdueix un nou article 133 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 133. *El Portal Electrònic de l'Administració pública*

1. El Portal Electrònic de l'Administració pública és l'adreça electrònica, a disposició dels ciutadans a través de sistemes de comunicacions electròniques, quina titularitat correspon a una o diverses Administracions públiques.

2. El Portal Electrònic de l'Administració pública conté la informació institucional de cada Administració pública, i suposa el mitjà d'accés als recursos electrònics que posa cada Administració pública al servei dels ciutadans mitjançant les corresponents Seus Electròniques.

3. L'Administració pública titular és la responsable de garantir la veracitat, la integritat, la seguretat, i l'actualització de la informació i dels serveis als quals es pot accedir, havent de complir així mateix els principis d'accessibilitat, neutralitat, qualitat i interoperabilitat del sistema.

4. Cada Administració pública ha d'identificar l'òrgan responsable del portal electrònic i l'autoritat o personal de l'Administració pública titular d'aquest òrgan.

5. Normes de responsabilitat:

a) L'Administració pública no és responsable, excepte que s'indiqui el contrari, del contingut, la integritat, la veracitat o l'actualització de cap dels vincles o enllaços que puguin trobar-se inclosos en el Portal Electrònic de l'Administració pública, que

corresponen a un organisme o Administració pública diferent. Tampoc és responsable de l'accés per part dels usuaris, ni del resultat obtingut com a conseqüència d'aquest accés, ni dels danys i perjudicis que se'n puguin derivar.

b) En aquest cas, el Portal Electrònic de l'Administració pública estableix els mitjans necessaris perquè l'usuari conegui si el vincle o hiperenllaç al qual accedeix correspon a un organisme o Administració pública diferent.”

Article 15. Addició d'un article 134

S'introdueix un nou article 134 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 134. *La Seu Electrònica*

1. La Seu Electrònica és l'adreça electrònica de l'Administració pública, a la qual s'accedeix des del Portal Electrònic de l'Administració pública, i a través de la qual els ciutadans, les entitats i altres Administracions públiques poden accedir a la informació, als serveis i als tràmits electrònics. Així mateix, la Seu Electrònica constitueix el lloc d'accés dels interessats als expedients dels que són part. La seva denominació s'ha de publicar al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

2. Normes de creació de les Seus Electròniques de l'Administració pública.

a) Cada Administració pública pot establir una Seu Electrònica principal i crear altres Seus Electròniques dependents.

Les Seus Electròniques dependents han de ser accessibles des de l'adreça electrònica de la Seu Electrònica principal, sense perjudici que sigui possible l'accés electrònic directe, i han de complir els mateixos requisits que la Seu Electrònica principal.

b) Les Seus Electròniques es creen mitjançant una norma, que s'ha de publicar al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

3. Titularitat, gestió i administració.

La Seu Electrònica és titularitat de cada Administració pública. La seva gestió i administració corresponen a l'òrgan encarregat dels tràmits administratius, a menys que no s'indiqui el contrari en la norma de creació.

4. Continguts de la Seu Electrònica de l'Administració pública.

a) Els continguts publicats a la Seu Electrònica de l'Administració pública han de respectar els principis d'accessibilitat i usabilitat d'acord amb les normes establertes, els estàndards oberts i, si escau, d'altres que siguin d'ús generalitzat.

b) La Seu Electrònica de l'Administració pública s'ha de dotar de les mesures de seguretat que garanteixin l'autenticitat i la integritat dels continguts, així com l'accés permanent, llevat dels supòsits previstos per llei.

5. Disponibilitat de la Seu Electrònica de l'Administració pública.

La Seu Electrònica de l'Administració pública ha d'estar disponible tots els dies de l'any i durant les vint-i-quatre hores del dia, excepte per una situació extraordinària o per incidències tècniques.

6. Data i hora oficials i calendari de la Seu Electrònica.

La Seu Electrònica es regeix per la data i l'hora, així com pel calendari oficial de l'òrgan titular de la mateixa, que hi figuren de forma visible.

7. Formulació de suggeriments i queixes.

La Seu Electrònica disposa d'un espai per a la formulació de consultes, suggeriments i queixes per via electrònica, on s'indica la possibilitat d'utilitzar altres mitjans no electrònics amb els mateixos efectes.

8. Normes de responsabilitat.

a) L'Administració pública no és responsable, excepte que s'indiqui el contrari, del contingut, la integritat, la veracitat o l'actualització de cap dels vincles o enllaços que puguin trobar-se inclosos en una o diverses de les seves Seus Electròniques, que corresponguin a un organisme o Administració pública diferent. Tampoc és responsable de l'accés per part dels usuaris, ni del resultat obtingut com a conseqüència d'aquest accés, ni dels danys ni perjudicis que se'n puguin derivar.

b) En aquest cas, la Seu Electrònica estableix els mitjans necessaris perquè l'usuari conegui si el vincle o hiperenllaç al qual accedeix correspon a un organisme o Administració pública diferent.”

Article 16. Addició d'un article 135

S'introdueix un nou article 135 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 135. *Sistemes d'identificació de l'Administració pública*

1. L'Administració pública pot utilitzar el segell electrònic basat en un certificat electrònic qualificat, segons els requisits exigits per la normativa de signatura electrònica, com a mitjà d'identificació.

2. L'Administració pública ha d'adoptar les mesures necessàries per efectuar la verificació dels seus segells electrònics.”

Article 17. Addició d'un article 136

S'introdueix un nou article 136 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 136. *Signatura electrònica de les autoritats i del personal al servei de l'Administració Pública*

1. L'autoritat o el personal de l'Administració pública que té competències atribuïdes, quan realitza actuacions mitjançant la utilització de sistemes electrònics, s'ha d'identificar mitjançant la utilització d'un certificat electrònic qualificat.

2. Cada Administració pública ha de determinar el sistema de signatura electrònica utilitzat en la seva organització, que ha de garantir la identificació de l'autoritat o del personal de l'Administració pública, i la denominació de l'òrgan del qual sigui titular. Per raons de seguretat i de privacitat, la identificació personal es pot substituir per un codi alfanumèric.”

Article 18. Addició d'un article 137

S'introdueix un nou article 137 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 137. *Intercanvi electrònic de dades i informació en el si de cada Administració pública, i en les relacions entre Administracions públiques*

1. Les comunicacions electròniques efectuades dins d'una mateixa Administració pública o entre Administracions públiques diferents, i els documents electrònics continguts en aquestes comunicacions, es consideren vàlids a l'efecte de la seva autenticació, i respecte a la identitat d'emissors i receptors.

2. En les comunicacions internes, cada administració ha de fixar les condicions amb què es regeixen aquestes comunicacions, així com els emissors i els receptors autoritzats, i el tipus d'informació intercanviable.

3. En ambdós tipus de relació mitjançant sistemes electrònics, s'ha de garantir la seguretat de les comunicacions i la protecció de les dades intercanviades.”

Article 19. Addició d'un article 138

S'introdueix un nou article 138 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 138. *De la interoperabilitat*

1. La interoperabilitat és la capacitat dels sistemes d'informació i dels procediments als quals aquests donen suport, de compartir dades i possibilitar l'intercanvi d'informació i coneixement entre ells. Resulta necessària per a la cooperació, el desenvolupament, la integració i la prestació de serveis conjunts per les administracions públiques;

per a l'execució de les diverses polítiques públiques; per a la realització de diferents principis i drets; per a la transferència de tecnologia i la reutilització d'aplicacions en benefici d'una millor eficiència; per a la cooperació entre diferents aplicacions que habilitin nous serveis; tot això facilitant el desenvolupament de l'administració electrònica i de la societat de la informació.

2. S'aprovarà un esquema nacional d'interoperabilitat que tingui presents les recomanacions internacionals, la situació tecnològica de les diferents administracions públiques, així com els serveis electrònics existents en les mateixes, la utilització d'estàndards oberts, així com, si s'escau i, de forma complementària, estàndards d'ús generalitzat pels ciutadans.

3. En les relacions externes, l'Administració pública ha de regular els tràmits i els documents que poden ser tramitats mitjançant signatura electrònica avançada basada en un certificat qualificat o mitjançant signatura electrònica qualificada.

4. En les seves relacions internes, així com en les relacions amb altres Administracions públiques, i per complir el principi d'interoperabilitat, quan una Administració pública utilitza sistemes de signatura electrònica no avançada, ha de superposar un segell electrònic avançat basat en un certificat qualificat o en un segell electrònic qualificat.”

Article 20. Addició d'un article 139

S'introdueix un nou article 139 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 139. *Els Arxius electrònics de documents de l'Administració pública*

1. Amb excepció dels supòsits en què sigui impossible, i que s'han de justificar, tots els documents utilitzats per l'Administració pública en l'exercici de les seves competències, incloent-hi els actes administratius de tràmit o definitius, s'han d'arxivar a través de mitjans electrònics. A aquests efectes, els documents en suport paper s'han de digitalitzar de forma qualificada, en els termes previstos per la legislació de serveis de confiança.

2. Els mitjans utilitzats per a l'arxiu electrònic han de disposar dels mitjans de seguretat adequats que garanteixen la integritat, l'autenticitat, la confidencialitat, la protecció i la conservació dels documents arxivats i la traçabilitat dels seus accessos. Així mateix, s'han d'adoptar les mesures necessàries per assegurar la identificació dels usuaris dels arxius i el seu control d'accés, i el compliment de les normes relatives a la protecció de dades de caràcter personal.

3. Cada Administració ha de mantenir un arxiu electrònic únic dels documents electrònics que corresponguin a procediments finalitzats, en els termes que estableixi la normativa reguladora aplicable. L'arxiu electrònic es custodiat pel departament que té competències en la gestió documental.

4. L'Administració pública ha de disposar dels mecanismes que permetin la conservació i la recuperació dels documents arxivats per mitjans electrònics, de manera que puguin ser accessibles amb el seu contingut íntegre durant tot el temps que hagin de romandre operatius i disponibles.”

Article 21. Addició d'un article 140

S'introdueix un nou article 140 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

“Article 140. *Sistema de gestió documental*

Totes les administracions i les entitats titulars de documents públics han de disposar d'un únic sistema de gestió documental que abasti la producció, la tramitació, el control, l'avaluació i la conservació dels documents i l'accés a aquests i en garanteixi el tractament correcte mentre siguin utilitzats administrativament en les fases activa i semiactiva i que permeti de complir amb les obligacions de transparència i accés a la informació.”

Article 22. Addició d'una Disposició addicional tercera

S'introdueix una Disposició addicional tercera al Codi de l'Administració, que queda redactada en els termes següents:

“Disposició addicional tercera

Les administracions públiques resten obligades a atendre les peticions d'interoperabilitat d'altres administracions públiques. En aquest cas la cessió de dades s'efectua d'acord amb les condicions i les garanties establertes en la legislació de protecció de dades personals. A aquest efecte, les administracions públiques han d'implementar les mesures tècniques pertinents per tal de garantir la confidencialitat i la seguretat de les dades així com els principis de finalitat i de qualitat de les mateixes.”

Article 23. Addició d'una Disposició final

S'introdueix una Disposició final al Codi de l'Administració, a continuació de la Disposició única que passa a denominar-se Disposició final segona, que queda redactada en els termes següents:

“Disposició final segona

L'article 18 que addiciona un nou article 137 al Codi de l'Administració i la Disposició final segona tenen la consideració de Llei Qualificada.”

Disposició transitòria primera

Durant el període transitori en què no es pugui practicar la notificació per mitjans electrònics, la notificació dels actes administratius a les persones físiques i jurídiques previstes a l'article 108 quater 2, s'ha de fer mitjançant sistemes de notificació no electrònica, i s'aplica el règim jurídic de notificació de la inclusió al servei de notificació electrònica, regulat al apartat 5 de l'article 47 ter d'aquesta Llei.

Disposició transitòria segona

Els procediments administratius que s'han iniciat abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, es continuen tramitant i resolent d'acord amb les normes vigents en aquell moment.

Disposició final primera

S'introdueix un nou apartat 5 a l'article 7 de la Llei 35/2014, del 27 de novembre, de serveis de confiança electrònica, que queda redactat en els termes següents:

“ (...)

5. Sense perjudici de les disposicions legals i reglamentàries relatives a la representació de persones jurídiques, un segell electrònic qualificat que s'utilitzi en el marc d'actes jurídics subjectes a la legislació andorrana és equivalent a la signatura manuscrita de la persona física que representa la persona jurídica que va crear el segell.

El titular d'un certificat de segell electrònic qualificat ha de prendre les mesures necessàries per establir el nom, la qualitat i els poders de la persona física que representa la persona jurídica i que utilitza el segell electrònic qualificat, de manera que cada vegada que s'utilitzi el segell, el seu propietari i, si escau, les autoritats administratives o judicials competents que intervinguin en la investigació i detecció d'infraccions puguin establir la identitat i els poders de representació de la persona física.”

Disposició final segona. Modificació de la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals

S'afegeix un nou apartat h) a l'article 18 de la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals, i s'introdueix un nou article 32 bis a l'esmentada Llei qualificada, que queden redactats de la següent manera:

“Article 18. *Excepcions al consentiment*

(....)

h) Les administracions públiques poden cedir-se dades personals informant al seu titular sense ser necessari el seu consentiment, sempre que l'Administració pública requeridora justifiqui que les dades sol·licitades són necessàries i proporcionals per

a l'exercici de les seves competències en el si de la tramesa d'un procediment administratiu; o estan relacionades amb finalitats científiques, històriques o estadístiques. En el cas que l'Administració pública requeridora no acrediti el que s'ha exposat anteriorment, l'Administració pública requerida ha de refusar-ne la cessió.”

“Article 32 bis. *Traçabilitat de les dades.*

1. Els mitjans tècnics utilitzats per l'Administració pública que continguin dades de caràcter personal han de disposar dels mecanismes adequats per garantir, en tot moment, la traçabilitat dels seus accessos.

2. Es garanteix el dret dels titulars de les dades de caràcter personal que són en poder de l'Administració pública de comprovar les cessions de dades realitzades entre Administracions públiques, llevat que la cessió hagi estat acordada en una matèria exclosa de l'àmbit d'aquesta Llei per l'article 5 o per qualsevol altra Llei.”

Disposició final tercera

S'encomana al Govern que en el termini de 6 mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta llei, publiqui al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra els texts refosos del codi de l'Administració, del 29 de març de 1989, de la Llei 35/2014, del 27 de novembre, de serveis de confiança electrònica i de la Llei 15/2003, del 18 de desembre qualificada de protecció de dades personals.

Disposició final quarta

1. Aquesta llei entra en vigor l'endemà de ser publicada al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

2. Els articles 47 quater; 106 bis; 106 quater; 108 ter; 108 quater; el capítol IX i de l'apartat 1 de l'article 32 bis de la Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals, entren en vigor en el termini de 3 anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta Llei

3. A aquest efecte, cada Administració pública disposa d'un termini màxim de dos anys per adoptar les mesures necessàries.

4. Durant aquest període transitori, cada Administració pública que hagi implantat les mesures adequades per a la plena aplicació de les disposicions esmentades a l'apartat segon d'aquesta disposició, ha de publicar al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* un anunci per manifestar aquesta circumstància.

En els termes precedents es formula l'informe de la Comissió Legislativa d'Interior que, d'acord amb l'article 100.1 del Reglament del Consell General, es

tramet al M. I. Sr. Síndic General, als efectes escaients.

M. I. Sr. Víctor Naudi Zamora
Vicepresident
de la Comissió Legislativa d'Interior

M. I. Sr. Sofia Garrallà Tomàs
Presidenta
de la Comissió Legislativa d'Interior

Edicte

El síndic general, d'acord amb les previsions de l'article 100.2 del Reglament del Consell General,

Disposa

Publicar l'informe de la Ponència i l'informe de la Comissió Legislativa d'Afers Socials en relació al **Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació**, així com les reserves d'esmena presentades.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 11 de febrer del 2019

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Informe de la Ponència de la Comissió Legislativa d'Afers Socials

La M. I. Sra. Sílvia Eloïsa Bonet Perot, del Grup Parlamentari Mixt, nomenada ponent per la Comissió Legislativa d'Afers Socials el dia 8 de gener del 2018, en relació al Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no discriminació, exposa el següent:

- S'han presentat 31 esmenes a l'articulat: 1 esmena per part del Grup Parlamentari Demòcrata, 14 esmenes per part de la Consellera General del Grup Mixt, M.I. Sílvia Eloïsa Bonet Perot i 16 esmenes per part del Grup Parlamentari Mixt-PS.

- La Sindicatura, els dies 28 de desembre del 2018 i 7 de gener del 2019, i als efectes determinats per l'article 18.1.d) del Reglament del Consell General, va constatar que les esmenes formulades pels grups parlamentaris no eren contràries a les disposicions de l'article 112 del Reglament del Consell General, i les va admetre a tràmit.

- El dia 7 de gener del 2019 es va trametre el Projecte de llei esmentat i les esmenes a l'articulat presentades a la Comissió Legislativa d'Afers Socials,

d'acord amb el que preveu l'article 45 del Reglament del Consell General.

Per aquests fets, el ponent de la Comissió Legislativa d'Afers Socials, en relació al Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no discriminació, proposa, segons el que disposa l'article 97 del Reglament del Consell General, l'informe següent:

Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació

Esmena 1

De modificació

Grup Mixt-PS (1)

Es proposa modificar el redactat de de tot el projecte de llei en el que ha de veure amb la utilització dels mots "sexe" i "gènere" al llarg del mateix, adaptant el text en cada cas a partir de les definicions següents.

El sexe apunta a les característiques fisiològiques i sexuals assignades a les persones naturalment mentre que el gènere s'entén com a la construcció social i cultural que defineix les diferents característiques emocionals, afectives, intel·lectuals, així com els comportament que cada societat assigna com a propis i naturals als homes i les dones.

MOTIVACIÓ

Considerem que adaptar la utilització dels mots "sexe" i "gènere" de la forma que proposem ha molt a veure amb l'avança que el tractament de la igualtat del col·lectiu LGTBI necessita dintre del conjunt de la societat.

Exposició de motius

El Principat d'Andorra ha ratificat nombrosos tractats internacionals que consagren el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació com a dret humà bàsic, i com a fonament de la democràcia i la justícia social. Cal destacar, en particular, en l'àmbit de les Nacions Unides, la Declaració universal de drets humans i el Pacte internacional de drets civils i polítics i, en l'àmbit del Consell d'Europa, la Convenció europea per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals i la Carta social europea revisada. A més, el nostre país ha ratificat altres normes internacionals específiques en matèria d'igualtat de tracte i de no-discriminació, com ara, en l'àmbit de les Nacions Unides, el Conveni sobre l'eliminació de tots els tipus de discriminació envers les dones, la Convenció sobre els drets de l'infant, el Conveni sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial, el Conveni relatiu als drets de les persones amb discapacitat i el Conveni relatiu a la lluita contra la discriminació en

l'àmbit de l'ensenyament, i en l'àmbit del Consell d'Europa, el Conveni sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica i el Conveni sobre la protecció dels infants contra l'explotació i l'abús sexuals.

La Constitució situa igualment el respecte i la promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació com a principi inspirador de l'acció de l'Estat (article 1, apartat 2) i com a dret individual (article 6, apartat 1). Així mateix, la norma suprema, partint de la configuració del Principat d'Andorra com a estat de dret, democràtic i social, estableix l'obligació dels poders públics de crear les condicions perquè la igualtat i la llibertat dels individus siguin reals i efectives (article 6, apartat 2).

El Principat d'Andorra ha fet grans avenços en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació, atès que ha reconegut i regulat legalment bona part dels drets derivats del principi d'igualtat de tracte i no-discriminació en relació amb les dones i els col·lectius especialment vulnerables, com ara les persones joves i adolescents, la gent gran, les persones amb discapacitat i les persones de la comunitat LGTBI.

L'exponent màxim d'aquesta voluntat política de dotar d'efectivitat el principi d'igualtat de tracte i de no-discriminació és el Llibre blanc de la igualtat, impulsat en els darrers anys pel Consell General amb el suport i la col·laboració del Govern i l'Institut d'Estudis Andorrans. La finalitat del Llibre blanc ha estat de recopilar i analitzar tota la informació sobre la situació real en matèria d'igualtat existent a Andorra per poder identificar unes prioritats que permetin promoure una cultura d'igualtat al país. Precisament, una de les prioritats del Llibre blanc de la igualtat és la promulgació d'una llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació, que presenta tres finalitats bàsiques.

El primer objectiu de la Llei és erigir-se en la norma marc sobre la igualtat i la no-discriminació a Andorra tot desenvolupant el principi d'igualtat de tracte i de no-discriminació de forma general, integral i transversal, a partir de l'establiment de les definicions bàsiques sobre la igualtat i la no-discriminació que han d'imperar en tots els sectors de la vida social, així com precisant la significació i l'abast del dret esmentat.

La segona finalitat de la Llei és reforçar la tutela efectiva del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació mitjançant l'establiment de garanties judicials, administratives i institucionals precises, que ofereixin una protecció i una reparació adequades a les persones víctimes de discriminació. Malgrat que el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació no ha estat consagrat a la Constitució com a dret

fonamental, es tracta tanmateix d'un dret individual mereixedor per si mateix de tutela judicial en els supòsits en què la seva vulneració no està vinculada a algun dret fonamental. Pel que fa a la tutela institucional del dret, s'articula de forma principal i especialitzada a través de la figura del Raonador del Ciutadà, atès que compleix els requisits d'independència i objectivitat necessaris, i el seu funcionament, pròxim i àgil, afavoreix l'accés de les persones que pateixen o han patit una situació de discriminació, en particular de les dones i les persones que pertanyen a col·lectius en una situació de més vulnerabilitat, i de les organitzacions que les representen.

En tercer lloc, aquesta Llei pretén promoure efectivament la igualtat de tracte i la no-discriminació mitjançant el desplegament per part de les administracions públiques de les mesures i accions principals i prioritàries que es contenen en les conclusions del Llibre blanc de la igualtat elaborat recentment.

En definitiva, es tracta fonamentalment d'una llei de garanties, de caràcter general i integral, perquè abasta tot tipus de discriminació i es projecta en tots els àmbits de la vida social, sense perjudici de les regulacions sectorials més específiques existents o que es puguin promoure en l'esdevenidor i respecte de les quals aquesta Llei ha de tenir caràcter supletori. En particular, serà oportú desenvolupar a partir d'aquesta Llei una regulació específica en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació entre dones i homes, en línia amb els ordenaments jurídics més avançats en polítiques de lluita contra la discriminació.

Aquesta Llei es divideix en quaranta-quatre articles, estructurats en quatre títols. En concret, el títol I fa referència a l'objecte i els àmbits subjectiu i objectiu d'aplicació de la Llei.

El títol II, que es desglossa en dos capítols, regula d'una banda la significació i l'abast del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, i estableix d'altra banda les definicions bàsiques vinculades a aquest dret, com ara la discriminació directa i indirecta, la discriminació per associació i la discriminació per error, la discriminació múltiple, la violència de gènere, el principi d'igualtat retributiva per raó de sexe o la discapacitat i els ajustos raonables.

El títol III incideix en la garantia i la promoció del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació. Concretament, el capítol primer estableix les garanties bàsiques d'aquest dret, tant pel que fa a la prevenció, la detecció i el cessament de la discriminació com pel que fa a les conseqüències dels actes discriminatoris, a la garantia d'indemnitat i les

mesures d'acció positiva. El capítol segon preveu les disposicions oportunes relatives a la tutela judicial, entre les quals cal destacar la regulació de la inversió de la càrrega de la prova. El capítol tercer incideix en la tutela administrativa i institucional. Finalment, el capítol quart, relatiu a la promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació, crea o encomana que es portin a terme diferents òrgans, programes o serveis a l'efecte d'acomplir aquesta promoció: és el cas de l'Observatori de la Igualtat, del Pla integral per a la igualtat i la no-discriminació, del Programa d'inserció laboral, del Programa d'inclusió social de les persones nouvingudes, del Programa per a la igualtat efectiva de les dones i els homes, de les campanyes i els programes de sensibilització, de les clàusules socials en la contractació pública i de la Plataforma d'Entitats Socials.

El títol IV està dedicat al règim sancionador en cas d'incompliment de les obligacions que s'estableixen a l'empara del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació. Així, s'hi regulen, entre altres qüestions, les infraccions i sancions corresponents, la concurrència d'actuacions amb la jurisdicció penal, els criteris de graduació de les sancions, la prescripció, l'extinció de la responsabilitat i el procediment sancionador.

La Llei es clou amb una disposició addicional i tres disposicions transitòries que fan referència a l'actualització de les multes, les normes aplicables, l'Observatori de la Igualtat i la Plataforma d'Entitats Socials, respectivament, una disposició derogatòria genèrica i vuit disposicions finals. Les dos primeres disposicions finals modifiquen la Llei de relacions laborals i la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal, a fi d'incorporar-hi les noves garanties processals del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit laboral i administratiu, tal com ja s'ha fet recentment, també, amb la Llei del Codi de procediment civil pel que fa als processos civils. La disposició final tercera modifica la Llei de contractació pública per fer-hi constar la possible inclusió de clàusules socials als contractes del sector públic, i la disposició final quarta modifica la Llei per l'eradicació de la violència de gènere i de la violència domèstica per incorporar-hi la definició de violència de gènere que es conté en el Conveni del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica. La disposició final cinquena modifica la Llei de la funció pública per incloure-hi com a dret bàsic del personal al servei de les administracions públiques la igualtat de tracte i la no-discriminació per raó de sexe en matèria retributiva. Les tres altres disposicions finals encomanen el desplegament reglamentari oportú i la consolidació dels textos

legislatius que es modifiquen en virtut d'aquesta Llei, i en determinen finalment l'entrada en vigor.

Títol I. Objecte i àmbit d'aplicació de la Llei

Article 1. Objecte

Aquesta Llei té per objecte garantir el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, en desenvolupament de l'article 1, apartat 2, i de l'article 6 de la Constitució. A aquest efecte, la Llei estableix els principis d'actuació dels poders públics i les mesures adreçades a intervenir, reeducar, prevenir, eliminar i corregir tota forma de discriminació en els sectors públic i privat.

Esmena 2

De modificació

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (1)

Es modifica l'article 1 que queda redactat en els termes següents:

“Article 1. Objecte

Aquesta Llei té per objecte **garantir el dret a la igualtat i prevenir la discriminació i millorar la protecció legal que es dona a la discriminació** ~~garantir el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació~~, en desenvolupament de l'article 1, apartat 2, i de l'article 6 de la Constitució. A aquest efecte, la Llei estableix els principis d'actuació dels poders públics i les mesures adreçades a intervenir, reeducar, prevenir, eliminar i corregir tota forma de discriminació en els sectors públic i privat.”

MOTIVACIÓ: millora el redactat

Article 2. Àmbit subjectiu d'aplicació

1. Les obligacions que estableix aquesta Llei són aplicables a les administracions públiques i als organismes i les entitats que hi són adscrits o vinculats o que en són dependents.

2. Aquesta Llei és aplicable igualment a les persones físiques o jurídiques de caràcter privat que resideixin, estiguin o actuïn en l'àmbit territorial d'Andorra, qualsevol que sigui la seva nacionalitat, domicili o residència, en els termes i amb l'abast que s'hi preveuen.

3. Aquesta Llei s'adreça especialment a les dones, que pateixen històricament una situació de desigualtat estructural respecte dels homes, derivada d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones, i a les persones integrants de col·lectius en una situació de més vulnerabilitat. Tenen la consideració de persones en una situació de més vulnerabilitat, entre d'altres, les que integren els col·lectius següents:

a) Infants, adolescents i joves.

- b) Gent gran.
- c) Persones amb discapacitat.
- d) Persones nouvingudes.
- e) Persones lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, intersexuals i altres (d'ara endavant, "LGTBI i altres").

Esmena 3 **De modificació**

Grup Mixt-PS (2)

Es proposa modificar el redactat de l'apartat 3 de l'article 2, del Projecte de Llei, amb el següent text:

"Article 2. Àmbit subjectiu d'aplicació

Aquesta Llei s'adreça especialment a les dones, que pateixen històricament una situació de desigualtat estructural respecte dels homes, derivada d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones, i a les persones integrants de col·lectius en una situació de més vulnerabilitat. Tenen la consideració de persones en una situació de més vulnerabilitat, entre d'altres, les que integren es col·lectius següents:

- a) Infants, adolescents i joves.
- b) Gent gran.
- c) Persones amb discapacitat.
- d) Persones nouvingudes. **S'entén com a persones nouvingudes totes aquelles persones en situació de residència legal inferior a 3 anys o que estan en tràmit, les persones d'estats tercers que puguin accedir, treballar o estar de trànsit per Andorra, les persones que accedeixin a Andorra per turisme, les persones en situació d'asil polític o que estan en tràmit, les persones refugiades i qualssevol persones que en una situació de discriminació estiguin en territori andorrà durant el fet causant.**
- e) Persones lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, intersexuals i altres (d'ara endavant LGTBI i altres). **Pel que respecta als gèneres no-binariis, el Govern mitjançant el departament corresponent crearà una taula de treball permanent amb les entitats que ho sol·licitin per avançar en la correcta definició i articulació dels possibles gèneres no-binariis que puguin esdevenir a Andorra per tal de poder adaptar la realitat social i política a aquells individus que així s'identifiquin.**

MOTIVACIÓ

Entenem que la no-discriminació ha de ser clara en l'aplicació subjectiva i que com a llei andorrana no pot ser excloent de qualsevol

persona que es trobi en una situació de vulnerabilitat mentre està al territori del país.

Article 3. Àmbit objectiu d'aplicació

Aquesta Llei s'aplica a tots els àmbits de la vida política, econòmica, cultural i social, i especialment en les esferes següents:

- a) L'ocupació i l'accés a la funció pública.
- b) La negociació col·lectiva.
- c) El treball per compte propi.
- d) Les organitzacions polítiques, sindicals, empresarials, professionals i d'interès social o econòmic.
- e) La participació cívica i social.
- f) L'educació.
- g) L'atenció sanitària.
- h) Els serveis socials i sociosanitaris.
- i) L'accés a la justícia.
- j) L'habitatge.
- k) Els establiments i els espais oberts al públic.
- l) L'oferta pública de béns i serveis.
- m) Els mitjans de comunicació social, la publicitat i la societat de la informació.
- n) La cultura.

Esmena 4 **De modificació**

Grup Mixt-Silvia Eloïsa Bonet Perot (2)

Es modifica l'article 3 que queda redactat en els termes següents:

"Article 3. Àmbit objectiu d'aplicació

Aquesta Llei s'aplica a tots els àmbits de la vida econòmica, social, cultural i política, i especialment en les esferes següents:

- a) L'ocupació i l'accés **tant a l'administració pública com al sector privat a la funció pública.**
- b) La negociació col·lectiva.
- c) El treball per compte propi.
- d) Les organitzacions polítiques, sindicals, empresarials, professionals i d'interès social o econòmic.
- e) La participació cívica i social.
- f) L'educació.
- g) L'atenció sanitària.
- h) Els serveis socials i sociosanitaris.
- i) L'accés a la justícia.
- j) L'habitatge.
- k) Els establiments i els espais oberts al públic.

- l) L'oferta pública de béns i serveis.
 m) Els mitjans de comunicació social, la publicitat i la societat de la informació.
 n) La cultura.”

MOTIVACIÓ: l'àmbit d'aplicació no només s'ha de circumscriure en l'àmbit públic sinó també en l'àmbit privat

Títol II. Dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

Capítol primer. Significació i abast del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

Article 4. Significació del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

1. Es reconeix el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.
2. Ningú no pot ser discriminat per raó de naixement, nacionalitat o manca de nacionalitat, origen racial o ètnic, sexe o gènere femení, religió, convicció o opinió filosòfica, política o sindical, llengua, edat, discapacitat, orientació sexual, identitat o expressió de gènere, o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.
3. Queda prohibida tota disposició, conducta, acte o pràctica que atempti, per acció o per omissió, contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.
4. No es considera discriminatòria una diferència de tracte basada en alguna de les causes previstes en aquesta Llei quan es pugui justificar objectivament per una finalitat legítima i constitueixi un mitjà idoni, necessari i proporcionat per assolir aquesta finalitat.

Article 5. Abast del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

1. El dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació informa, amb caràcter transversal, l'actuació de tots els poders públics. Les administracions públiques l'han d'integrar en l'adopció i l'execució de totes les disposicions normatives i les polítiques públiques. En particular, els poders públics i les administracions públiques han d'integrar el principi d'igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes en totes les seves actuacions i en l'adopció i l'execució de les disposicions normatives i les polítiques públiques.
2. Els subjectes privats estan obligats a respectar el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació per les causes previstes en aquesta Llei.

Esmena 5

De modificació

Grup Mixt-Silvia Eloïsa(3)

Es modifica l'article 5 que queda redactat en els termes següents:

“Article 5. Abast del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

1. El dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació ~~abasta informa~~, amb caràcter transversal, l'actuació de tots els poders públics. Les administracions públiques l'han d'integrar en l'adopció i l'execució de totes les disposicions normatives i les polítiques públiques. En particular, els poders públics i les administracions públiques han d'integrar el principi d'igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes en totes les seves actuacions i en l'adopció i l'execució de les disposicions normatives i les polítiques públiques.

2. ~~Els subjectes~~ **Les persones físiques o jurídiques del sector privat** estan obligats a **aplicar el principi del respectar** el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació **en totes les seves actuacions relacionades amb les disposicions per les causes** previstes en aquesta Llei.”

MOTIVACIÓ: millora el redactat i en coherència amb l'esmena anterior

Capítol segon. Definicions bàsiques

Article 6. Discriminació directa i indirecta

1. S'entén per discriminació directa qualsevol diferència de tracte basada en una de les causes previstes en aquesta Llei i que manca de justificació objectiva i raonable, és a dir, que no persegueix una finalitat legítima o en què no hi ha proporcionalitat entre els mitjans emprats i la finalitat perseguida.
2. S'entén per discriminació indirecta el fet que un factor aparentment neutre, com ara una norma, un criteri o una pràctica, no pugui ser respectat amb la mateixa facilitat per persones que pertanyen a un grup determinat per qualsevol de les causes previstes en aquesta Llei, llevat que aquest factor tingui una justificació objectiva i raonable, tal com es defineix a l'apartat anterior.

Esmena 6

De modificació

Grup Mixt-Silvia Eloïsa Bonet Perot (4)

Es modifica l'article 6 que queda redactat en els termes següents:

“Article 6. Discriminació directa i indirecta

1. S'entén per discriminació directa qualsevol diferència de tracte **menys favorable** basada en una de les causes previstes en aquesta Llei i que

manca de justificació objectiva i raonable, és a dir, que no persegueix una finalitat legítima o en què no hi ha proporcionalitat entre els mitjans emprats i la finalitat perseguida.

2. S'entén per discriminació indirecta el fet que un factor aparentment neutre, com ara una norma, un criteri o una pràctica, no pugui ser respectat amb la mateixa facilitat per persones que pertanyen a un grup determinat per qualsevol de les causes previstes en aquesta Llei i **els desafavoreixi**, llevat que aquest factor tingui una justificació objectiva i raonable, tal com es defineix a l'apartat anterior.”

MOTIVACIÓ: millora de redactat.

Esmena 7 De modificació

Grup Mixt-PS (3)

Es proposa modificar el redactat dels apartats 1 i 2 de l'article 6, del Projecte de llei, amb el següent text:

“Article 6. Discriminació directa i indirecta

1. S'entén per discriminació directa qualsevol diferència de tracte basada en una de les causes previstes en aquesta llei, **o en qualssevol altres que continguin aspectes contra la discriminació, sabent que la seua finalitat no és legítima.**

2. S'entén per discriminació indirecta el fet que un factor aparentment neutre, com ara una norma, un criteri o una pràctica, no pugui ser respectat amb la mateixa facilitat per persones que pertanyen a un grup determinat per qualsevol de les causes previstes en aquesta Llei, ~~llevat que aquest factor tingui una justificació objectiva i raonable, tal com es defineix a l'apartat anterior.~~

MOTIVACIÓ

Entenem que no hem d'obrir la porta a que es justifiquin comportaments discriminatoris per raons diverses que puguin pretendre encaixar-se en la generalitat d'aquesta llei.

Article 7. Discriminació per associació i discriminació per error

1. La discriminació per associació és la situació en què una persona és objecte de discriminació com a conseqüència de la seva relació amb una persona o un grup de persones per raó de les causes previstes en aquesta Llei.

2. La discriminació per error és la situació en què una persona és objecte de discriminació com a conseqüència d'una apreciació errònia sobre les seves característiques per raó de les causes previstes en aquesta Llei.

Esmena 8 De modificació

Grup Mixt-PS (5)

Es proposa modificar el redactat de l'apartat 1 de l'article 7 del Projecte de llei, amb el següent text:

“Article 7. Discriminació per associació i discriminació per error

1. La discriminació per associació és la situació en què una persona és objecte de discriminació com a conseqüència de la seva relació amb una persona o un grup de persones per raó de les causes previstes per la Llei. **No s'entendrà mai com una discriminació per associació els esdeveniments no-mixtes que pugui realitzar un col·lectiu determinat sempre i quan el seu objectiu sigui fomentar la no-discriminació en totes les formes previstes en aquesta Llei com les formes de discriminació que no es recullin.**

MOTIVACIÓ

Considerem que hi ha entitats que fan activitats no-mixtes com formacions, xerrades i reivindicacions, entre altres. I això no és per excloure sexes i gèneres o col·lectius distints sinó que moltes entitats fan esdeveniments pels seus socis i tenen reservat el dret d'admissió. Com a exemple, si una entitat fa un taller de suport col·lectius de dones maltractades per que comparteixin les seves experiències i l'entitat desitja que sigui específicament per aquest col·lectiu, no s'ha d'entendre com una discriminació ni cap a les dones que no ho són ni cap als homes si no poden participar-hi.

Article 8. Discriminació múltiple

La discriminació múltiple és la situació en què una persona és objecte de discriminació com a conseqüència de la concurrència o la interacció de diverses causes de discriminació que preveu aquesta Llei, i que genera una forma específica de discriminació.

Article 9. Assetjament discriminatori, assetjament sexual i assetjament per raó de sexe

1. L'assetjament discriminatori és qualsevol comportament basat en alguna de les causes de discriminació que preveu aquesta Llei, amb l'objectiu o l'efecte d'atemptar contra la dignitat i la integritat física, psíquica o moral d'una persona i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

2. Sense perjudici del que disposa el Codi penal, als efectes d'aquesta Llei l'assetjament sexual es defineix com qualsevol comportament, verbal, no verbal o físic, de naturalesa sexual, adreçat contra una dona, que tingui la finalitat o produeixi l'efecte d'atemptar

contra la seva dignitat i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

3. Constitueix assetjament per raó de sexe qualsevol comportament realitzat en funció del sexe o gènere femení, amb la finalitat o l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

4. El condicionament d'un dret o d'una expectativa de dret a l'acceptació d'una situació constitutiva d'assetjament sexual o d'assetjament per raó de sexe constitueix una conducta discriminatòria per raó de sexe.

5. Constitueixen conductes discriminatòries per raó de sexe l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe.

Esmena 9 **De modificació**

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet (5)

Es modifica l'article 9 que queda redactat en els termes següents:

Article 9. Assetjament discriminatori, assetjament sexual i assetjament per raó de sexe o per orientació sexual

1. L'assetjament discriminatori és qualsevol comportament basat en alguna de les causes de discriminació que preveu aquesta Llei, amb l'objectiu o l'efecte d'atemptar contra la dignitat i la integritat física, psíquica o moral d'una persona i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

2. Sense perjudici del que disposa el Codi penal, als efectes d'aquesta Llei l'assetjament sexual es defineix com qualsevol comportament, verbal, no verbal o físic, de naturalesa sexual, adreçat contra una dona, que tingui la finalitat o produeixi l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

3. Constitueix assetjament per raó de sexe qualsevol comportament realitzat en funció del sexe o gènere femení, amb la finalitat o l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

4. El condicionament d'un dret o d'una expectativa de dret a l'acceptació d'una situació constitutiva d'assetjament sexual o d'assetjament per raó de sexe **o per orientació sexual** constitueix una conducta discriminatòria per raó de sexe.

5. Constitueixen conductes discriminatòries per raó de sexe l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe **o per orientació sexual**.

MOTIVACIÓ: s'inclou l'assetjament per orientació sexual que no és el mateix que l'assetjament per raó de sexe.

Esmena 10 **De modificació**

Grup Mixt-PS (4)

Es proposa modificar el redactat dels apartats 1 i 3 de l'article 9 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 9. Assetjament discriminatori, assetjament sexual i assetjament per raó de sexe”

1. L'assetjament discriminatori és qualsevol comportament basat en alguna de les causes de discriminació que preveu aquesta Llei, **amb l'objectiu, l'efecte o la intenció** d'atemptar contra la dignitat i la integritat física, psíquica o moral d'una persona i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

3. Constitueix assetjament per raó de sexe qualsevol acció o comportament intimidatori, que atempti contra la dignitat psíquica o física o que modifiqui la neutralitat de l'entorn, puntual o repetitiu, que es faci envers la identitat de gènere femenina per part de la identitat de gènere masculina quan existeixi el component de subordinació del gènere femení per part del masculí per la raó d'existir aquesta diferència.”

MOTIVACIÓ

Entenem que la clarificació i la puntualització dels articles mencionats abans és de vital importància per la bona comprensió i interpretació de la Llei.

Article 10. Discriminació per raó d'embaràs o maternitat

Constitueix discriminació per raó de sexe qualsevol tracte desfavorable envers les dones relacionat amb l'embaràs o la maternitat.

Article 11. Violència de gènere o envers les dones

S'entén per violència de gènere o envers les dones una violació dels drets humans i un tipus de discriminació contra les dones, i designa tots els actes de violència basats en el gènere que comporten o són susceptibles de comportar per a les dones danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloent-hi l'amenaça de dur a terme aquests actes, i la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant en la vida pública com en la privada.

Esmena 11 **De modificació***Grup Mixt-PS (6)*

Es proposa modificar el redactat de l'article 11 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 11. Violència de gènere o envers les dones”

Parlem de violència de gènere quan esmentem una violència que afecta a la identitat de gènere femení pel fet de ser-ho. Constitueix un atemptat contra la integritat, la dignitat i la llibertat de les dones, sense tenir en compte l'àmbit en que es pugui donar.

S'entén per violència de gènere qualssevol actes violents o agressions, tot basat en una situació de desigualtat en un marc d'un sistema de relacions de dominació de la identitat masculina sobre la identitat femenina que tingui o pugui tenir com conseqüència un greuge social o laboral o dany físic o dany sexual o psicològic; sent incloses les amenaces de tals efectes o la coacció o privació arbitrària de la llibertat amb independència de l'espai, públic o privat, on ocorre.”

MOTIVACIÓ

Entenem que la clarificació en l'aspecte de la definició i la consideració de la violència de gènere és summament important per la correcta identificació i tracte d'aquesta violència.

Esmena 12 **D'addició***Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (6)*

S'addiciona un nou l'article 11 que queda redactat en els termes següents:

“Article 11. Discriminació en l'accés a béns i serveis

Constitueix discriminació en l'accés a béns i serveis el fet de donar a una persona o a un grup de persones un tracte diferent i desfavorable amb respecte a altres, en funció d'un o més trets o característiques o de la seva pertinença a un grup determinat a l'hora d'accedir a qualsevol bé o servei públic o privat, com en l'accés a la vivenda, l'educació, la sanitat o en els locals d'oci i temps lliure (restaurants, discoteques, etc.).”

MOTIVACIÓ: entenc que calia incorporar i definir la discriminació que pot donar-se en l'accés a béns i serveis.

Article 12. Principi d'igualtat retributiva per raó de sexe

1. El principi d'igualtat retributiva per raó de sexe implica l'obligació de pagar per la prestació d'un treball d'igual valor la mateixa retribució, qualsevol

que sigui la naturalesa d'aquesta retribució, sense que es pugui produir cap mena de discriminació per raó de sexe femení en cap dels elements o les condicions de la prestació esmentada.

2. Són d'igual valor les feines que exigeixen de les persones treballadores un conjunt comparable de coneixements professionals, de capacitats i d'esforços, de responsabilitats, i de càrrega física, mental i psicosocial.

Esmena 13 **De modificació***Grup Mixt-PS (7)*

Es proposa modificar el redactat de l'apartat 2 de l'article 12 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 12. Principi d'igualtat retributiva per raó de sexe”

(...)

2. Són igual valor i amb obligatorietat d'ídèntica retribució entre sexes i gèneres les feines que exigeixen de les persones treballadores un conjunt comparable de coneixements professionals, de capacitats i esforços físics equiparables sense opció d'aduir diferències biològiques com a raó discriminadora, de responsabilitats i de càrrega mental i psicosocial. Aquest article serà d'obligatori compliment tant als agents econòmics públics com als privats.”

MOTIVACIÓ

Considerem que les diferències biològiques derivades de l'assignació natural del sexe o la posterior identificació del gènere que no porten aparellades capacitats físiques iguals entre sexes o gèneres però que la totalitat comparable no sigui necessària per desenvolupar una activitat professional, no pot ser en cap cas una raó de diferenciació salarial.

Article 13. Ordre de discriminar i represàlia discriminatòria

1. S'entén per ordre de discriminar qualsevol instrucció duta a terme per una autoritat, un òrgan o un superior jeràrquic que impliqui la discriminació per alguna de les causes que preveu aquesta Llei.

2. Constitueix una represàlia discriminatòria qualsevol tracte advers o efecte negatiu que es produeix contra una persona com a conseqüència de la presentació d'una queixa, reclamació, denúncia, demanda o recurs, de qualsevol tipus, adreçat a evitar, disminuir o denunciar la discriminació o l'assetjament a què és sotmesa o ha estat sotmesa.

3. També constitueix una represàlia discriminatòria qualsevol tracte advers o efecte negatiu que es

produeixi contra una persona que col·labori o participi en un procediment iniciat arran d'aquesta queixa, reclamació, denúncia, demanda o recurs.

Esmena 14

De modificació

Grup Mixt-PS (8)

Es proposa modificar el redactat de l'apartat 2 de l'article 13 del Projecte de llei, amb el següent text:

“Article 13. Ordre de discriminar i represàlia discriminatòria

(...)

2. Constitueix una represàlia discriminatòria qualsevol tracte advers o efecte negatiu que es produeix contra una persona com a conseqüència de la presentació d'una queixa, reclamació, denúncia o recurs, de qualsevol tipus, adreçat a evitar, disminuir o denunciar qualsevol tipus de greuge o discriminació o l'assetjament al que la persona denunciada és sotmesa o ha estat sotmesa.”

MOTIVACIÓ

Entenem que amb aquesta redacció es cobreixen tots els supòsits i es clarifica l'article.

Article 14. Discapacitat i ajustos raonables

1. Als efectes d'aquesta Llei, són persones amb discapacitat les que presenten deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials, a llarg termini, que en interactuar amb diverses barreres poden impedir la seva plena i efectiva participació en la societat, en igualtat de condicions amb la resta de la ciutadania.

2. Els ajustos raonables són les mesures d'adequació física, social i actitudinal que, d'una manera eficaç i pràctica, i sense que comportin una càrrega desproporcionada, faciliten l'accessibilitat i la participació d'una persona amb discapacitat en igualtat de condicions amb la resta de la ciutadania.

3. L'actuació consistent a impedir injustificadament l'adopció d'ajustos raonables constitueix discriminació per raó de discapacitat.

Esmena 15

De modificació

Grup Mixt-PS (9)

Es proposa modificar el redactat dels apartats 1, 2 i 3 de l'article 14 del Projecte de llei, amb el següent text:

“Article 14. Discapacitat o ajustos raonables

1. Als efectes d'aquesta Llei, són persones amb discapacitat les persones que presenten capacitats especials diferents a l'establert mèdicament com a normal podent ser físiques,

mentals, intel·lectuals o sensorials, a llarg termini, que en interactuar amb diverses barreres poden impedir la seva plena i efectiva participació en la societat, en igualtat de condicions amb la resta de la ciutadania.

2. Els ajustos raonables són les mesures d'adequació física de l'espai, social i actitudinal que, una manera eficaç i pràctica, ~~i sense que comportin una càrrega desproporcionada~~, faciliten l'accessibilitat i la participació d'una persona amb discapacitat en igualtat de condicions amb la resta de la ciutadania. **Per a la determinació dels ajustos raonables es crearà una secció pròpia a l'Observatori de la Igualtat d'Andorra per a poder definir quins són els ajustos raonables en cada situació de greuge. Aquesta nova secció comptarà amb el treball de continuïtat de l'administració i els col·lectius de persones discapacitades de manera paritària en nombre de representants.**

3. L'actuació consistent a impedir ~~injustificadament~~ l'adopció d'ajustos raonables constitueix discriminació per raó de discapacitat.”

MOTIVACIÓ

Apartat 1: considerem que el mot “deficiència” és ofensiu i a la evolució del terme, cada vegada més s'utilitza “capacitats especials”

Apartat 2: entenem que no pot haver cap sobrecàrrec cap al sector públic o privat quan es tracta d'adaptar els impediments físics per a millorar l'accessibilitat dels espais, tant públics com privats, del país.

Apartat 3: entenem que no hi ha cap justificació possible per a poder argumentar que l'adopció d'ajustos raonables no és possible. En qualssevol casos que l'àmbit privat no pugui fer-se'n responsable per causes econòmiques, serà necessàriament el Govern qui respondrà amb la totalitat de l'ajust raonable o de manera parcial, depenent de la capacitat econòmica de l'agent privat.

Article 15. Victimització secundària

La victimització secundària es defineix com el maltractament addicional exercit contra persones que es troben en alguns dels supòsits de discriminació, assetjament o represàlia previstos en aquesta Llei, com a conseqüència directa o indirecta de les intervencions deficientes, incorrectes o inadequades dutes a terme pels organismes responsables o altres agents implicats.

Esmena 16 **De modificació***Grup Mixt-PS (16)*

Es proposa modificar el redactat de l'article 15 així com afegir del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 15. Victimització secundària.

La victimització secundària es defineix específicament com les conseqüències derivades d'una mala, deficient o incompleta actuació dels serveis públics o per la ommissió dels mateixos, en els que la víctima se li provoca un greuge addicional al propi acte discriminatori o violent on la seva integritat moral, física, psicològica, política, social o laboral s'ha vist perjudicada. La victimització secundària necessita d'un pla integral que contingui reglaments i protocols per a adaptar el conjunt de l'administració andorrana; es per això que aquest article es desenvoluparà mitjançant una llei específica per a tal efecte incloent necessàriament, com a mínim, els protocols d'identificació de les víctimes, de tractament de les víctimes, de reparació de les víctimes, dels serveis públics que hauran d'adaptar la seva metodologia de treball, els plans de formació dels treballadors públics per al reciclatge contra les discriminacions i el règim sancionador dels empleats públics en casos de discriminació envers els ciutadans usuaris dels serveis prestats per les administracions públiques.”

MOTIVACIÓ

Considerem que els casos de victimització secundària és una doble penalització per a les víctimes que ja ho són en una primera instància i són casos en els que l'Estat comet una sobrediscriminació. El país ha d'estar preparat per poder identificar, tractar, actual i punir els comportaments voluntaris o involuntaris de victimització secundària i és per això que es necessita promulgar una llei independent que ho reguli.

Article 16. Accions positives

Es defineixen com a accions positives les mesures que suposen una diferència de tracte adreçada a corregir i compensar situacions patents de desigualtat de fet i de discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei. Aquestes mesures han de ser raonables i proporcionades en relació amb la finalitat que pretenguin complir i, en tot cas, només resulten aplicables mentre persisteixi la situació de desigualtat i de discriminació que es pretén corregir.

Esmena 17 **De modificació***Grup Mixt-PS (10)*

Es proposa modificar el redactat l'article 16 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 16. Accions positives i de prevenció

Es defineix com a accions positives les mesures que suposen tractes adreçats a corregir i compensar situacions patents de desigualtat de fet i discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei. Aquestes mesures han de ser raonables i proporcionades en relació amb la finalitat que pretenguin complir i poden ser aplicades quan s'identifiqui una discriminació o amb finalitat de prevenir-les.”

MOTIVACIÓ

Considerem que aquesta Llei no ha de ser una llei de cures paliatives sinó que també ha de ser una llei previsora en contra de les situacions discriminatòries.

Títol III. Defensa i promoció del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació**Capítol primer. Garanties bàsiques del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació****Article 17. Prevenció, detecció i cessament de la discriminació**

1. La protecció eficaç enfront la discriminació obliga les administracions públiques i les altres entitats públiques, així com les empreses i les altres entitats del sector privat, a aplicar mètodes i instruments suficients per detectar-la i a adoptar mesures preventives i reactives adequades adreçades a abordar i fer cessar les situacions de discriminació.

2. L'incompliment de les obligacions previstes a l'apartat anterior dona lloc a responsabilitat administrativa, civil pels danys i perjudicis que se'n puguin derivar, i, si escau, penal.

Article 18. Conseqüències dels actes discriminatoris

1. Les disposicions, els actes i les clàusules dels negocis jurídics que constitueixin o causin discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei es consideren nuls i sense efecte, i generen responsabilitat administrativa, civil pels danys i perjudicis que se'n puguin derivar i, si escau, penal.

2. La persona o l'entitat que causi o toleri una situació de discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei respon del dany ocasionat mitjançant una indemnització que inclou la reparació de tots els danys i perjudicis derivats de l'acte discriminatori. També són responsables del

dany ocasionat les administracions públiques i les empreses quan la discriminació es produeixi dins el seu àmbit d'organització i direcció, qualsevol que sigui el subjecte actiu de la discriminació, i sempre que no hagin adoptat les mesures preventives i reactives que estableix l'article 17.

Article 19. Garantia d'indemnitat

1. Es considera un acte de discriminació qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència de la presentació per part seva d'una queixa, reclamació, denúncia, demanda judicial o recurs, de qualsevol tipus, adreçat a impedir la seva discriminació i a exigir el compliment efectiu del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.

2. També es considera un acte de discriminació qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència d'haver intervingut com a testimoni en un procés judicial o administratiu adreçat a impedir la discriminació o a exigir el compliment efectiu del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació. Aquesta protecció s'estén a les persones que intervinguin com a testimonis en un procediment intern de denúncia o queixa d'una situació d'assetjament sexual o per raó de sexe, o per qualsevol altre motiu de discriminació previst en aquesta Llei.

Esmena 18

De modificació

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (7)

Es modifica l'article 19 que queda redactat en els termes següents:

“Article 19. Garantia d'indemnitat

1. La garantia d'indemnitat es defineix com la garantia que disposen totes les persones, en virtut d'aquesta llei, de no poder ser objecte d'actes o represàlies discriminatòries pel fet d'exercir els seus drets en forma de reclamacions.

2. Es considera un acte de discriminació qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència de la presentació per part seva d'una queixa, reclamació, denúncia, demanda judicial o recurs, de qualsevol tipus, adreçat a impedir la seva discriminació i a exigir el compliment efectiu del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.

3. També es considera un acte de discriminació qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència d'haver intervingut com a testimoni en un procés judicial o administratiu adreçat a impedir la discriminació o a exigir el compliment efectiu del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació. Aquesta

protecció s'estén a les persones que intervinguin com a testimonis en un procediment intern de denúncia o queixa d'una situació d'assetjament sexual o per raó de sexe, o per qualsevol altre motiu de discriminació previst en aquesta Llei.”

MOTIVACIÓ: es millora el redactat incorporant la definició de garantia d'indemnitat

Esmena 19

De modificació

Grup Mixt-PS (11)

Es proposa modificar el redactat dels apartats 1 i 2 l'article 19 del Projecte de llei, amb el següent text:

“Article 19. Garantia d'indemnitat

1. Es considera un acte de discriminació qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència de la presentació per part seva d'una queixa, reclamació, denúncia, demanda judicial o recurs, de qualsevol tipus, ~~adreçat a impedir la seva discriminació i a exigir el compliment efectiu del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.~~

2. També es considera un acte de discriminació qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència d'haver intervingut com a testimoni o amb qualsevol altra natura en un procés judicial o administratiu ~~adreçat a impedir la discriminació o a exigir el compliment del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.~~ Aquesta protecció s'estén a les persones que intervinguin com a testimonis en un procediment intern de denúncia o queixa ~~d'una situació d'assetjament sexual o per raó de sexe, o per qualsevol altre motiu de discriminació previst en aquesta Llei.~~

MOTIVACIÓ

Considerem que una persona no pot ser en cap cas víctima de qualsevol tipus de situació adversa o discriminació per participar en un procediment judicial o de queixa interna; independentment de quin sigui l'objecte dels procediments.

Article 20. Mesures d'acció positiva

1. Amb la finalitat de fer efectiu el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, els poders públics han d'adoptar mesures específiques a favor de determinats grups de persones o col·lectius per corregir i compensar una situació patent de desigualtat de fet i de discriminació en què es puguin trobar i, en particular, a favor de les dones i de les persones que integren els col·lectius relacionats a l'apartat 3 de l'article 2.

2. Aquestes mesures han de ser raonables i proporcionades en relació amb la finalitat que pretenguin complir i, en tot cas, només resulten aplicables mentre persisteixi la situació de desigualtat i de discriminació que es pretén corregir.

Esmena 20

De modificació

Grup Mixt-PS(12)

Es proposa modificar el redactat de l'apartat 2 de l'article 20 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 20. Mesures d'acció positiva

(...)

2. Aquestes mesures han de ser raonables i proporcionades en relació amb la finalitat que pretenguin complir i **poden ser aplicades amb la finalitat que pretenguin complir i poden ser aplicades quan s'identifiqui una discriminació o amb finalitat de prevenir-les.”**

MOTIVACIÓ

Considerem que aquesta Llei no ha de ser una llei de cures pal·liatives sinó que també ha de ser una llei previsorà en contra de les situacions discriminatòries.

Capítol segon. Tutela judicial

Article 21. Abast de la tutela judicial

1. La tutela judicial enfront de vulneracions del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació abasta l'adopció de totes les mesures necessàries per eliminar la discriminació i, en particular, l'adopció de mesures cautelars, el cessament immediat de l'actuació contrària al dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació o, si escau, la prohibició d'interrompre una conducta o l'obligació de realitzar una activitat omissa, i el restabliment de la persona perjudicada en la integritat del seu dret, així com la reparació de les conseqüències derivades de l'acció o omissió del subjecte responsable, inclosa la indemnització dels danys i perjudicis.

2. Les mesures cautelars poden incloure la suspensió dels efectes de l'acte impugnat, així com qualsevol altra mesura necessària per garantir l'efectivitat de la tutela judicial que pugui acordar-se mitjançant la sentència que posi fi al procés.

Article 22. Accés a la justícia i legitimació processal

1. Qualsevol persona pot accedir als tribunals de justícia per sol·licitar la tutela del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei.

2. La legitimació per intervenir en els processos judicials civils i administratius que tinguin per

objecte la defensa del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació correspon a la persona o les persones afectades.

3. En els termes establerts per les lleis processals, també estan legitimades per intervenir en els processos judicials civils i administratius, en nom i interès de les persones afiliades o associades, i sempre que comptin amb la seva autorització, les organitzacions sindicals, les associacions professionals de persones treballadores autònomes, les organitzacions de persones consumidores i usuàries, i les associacions i organitzacions constituïdes legalment que tinguin com a finalitat primordial la defensa i la promoció dels drets humans i desenvolupin la seva activitat en el territori andorrà. No és necessària aquesta autorització quan les persones afectades són una pluralitat indeterminada o de difícil determinació, sense perjudici de la legitimació processal de les persones que puguin arribar a identificar-se com a afectades.

Article 23. Ministeri Fiscal

El Ministeri Fiscal sempre és part en els processos judicials en defensa del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, i pot interessar l'adopció, si escau, de les mesures necessàries per depurar les conductes delictives que s'hagin pogut cometre.

Article 24. Inversió de la càrrega de la prova

1. En els processos en què la part actora al·legui discriminació i aporti indicis fonamentats sobre la seva existència, correspon a la part demandada aportar una justificació objectiva i raonable, suficientment provada, de les mesures adoptades i de la seva proporcionalitat. A aquests efectes, l'òrgan judicial, d'ofici o a instància de part, pot demanar un informe dels organismes públics competents en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació.

2. L'apartat anterior no és aplicable als processos penals ni als procediments administratius sancionadors.

Article 25. Indemnització dels danys i perjudicis

1. Quan la sentència declari l'existència de la vulneració del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, l'òrgan judicial ha de pronunciar-se sobre la quantia de la indemnització que correspongui a la part demandant, en funció tant del dany moral vinculat a la vulneració del dret fonamental com dels danys i perjudicis materials que se'n derivin.

2. Un cop acreditada la situació de discriminació, es presumeix l'existència de dany moral, i s'ha de fixar la seva quantia atenent les circumstàncies concretes del cas i la gravetat de la conducta i dels seus efectes.

Capítol tercer. Tutela administrativa i institucional

Article 26. Tutela administrativa

1. El ministeri responsable dels afers socials és competent, amb caràcter general, per tramitar i investigar les denúncies relatives a la vulneració del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació i, si escau, per incoar el procediment administratiu sancionador corresponent. No obstant això, quan d'acord amb una norma sectorial aplicable un altre ministeri tingui atribuïda la competència sancionadora en la matèria sobre la qual recaigui la conducta presumptament lesiva del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, correspon a aquest ministeri tramitar i investigar la denúncia i, si escau, incoar el procediment administratiu sancionador corresponent.

2. En tot cas, quan la denúncia es basi en una conducta tipificada com a infracció administrativa en aquesta Llei, però aquesta conducta no estigui prevista com a infracció administrativa per la norma sectorial aplicable, correspon al ministeri responsable dels afers socials tramitar i investigar la denúncia i, si escau, incoar el procediment administratiu sancionador corresponent.

3. Quan una autoritat pública, en ocasió de l'exercici de les seves competències, tingui coneixement d'una situació de discriminació de les previstes en aquesta Llei, ha de decidir que s'investiguin les circumstàncies del cas i, si escau, que s'adoptin les mesures oportunes per eliminar la discriminació. Tanmateix, en el supòsit que no sigui competent per fer-ho, ha de comunicar els fets de forma immediata a l'autoritat competent, d'acord amb el que s'estableix als apartats 1 i 2 anteriors.

4. Poden intervenir com a part interessada en els procediments administratius, en interès de la persona o les persones afectades, i sempre que comptin amb la seva autorització, les organitzacions sindicals, les associacions professionals de persones treballadores autònomes, les organitzacions de persones consumidores i usuàries, i les associacions i organitzacions constituïdes legalment que tinguin com a finalitat primordial la defensa i la promoció dels drets humans i desenvolupin la seva activitat en el territori andorrà. No és necessària aquesta autorització quan les persones afectades són una pluralitat indeterminada o difícil de determinar, sense perjudici de la legitimació de les persones que puguin arribar a identificar-se com a afectades.

Esmena 21

De modificació

Grup Mixt-PS(13)

Es proposa modificar el redactat de l'apartat 3 de l'article 26 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 26. Tutela administrativa

(...)

3. Quan una autoritat pública, en ocasió de l'exercici de les seves competències, tingui coneixement d'una situació de discriminació de les previstes en aquesta Llei, ha de decidir **necessàriament** que s'investiguin les circumstàncies del cas i, si escau, que s'adoptin les mesures oportunes per eliminar la discriminació. Tanmateix, en el supòsit que no sigui competent per fer-ho, ha de comunicar els fets de forma immediata a l'autoritat competent, d'acord amb el que s'estableix als apartats 1 i 2 anteriors.”

MOTIVACIÓ

Es creu necessari reforçar l'obligatorietat d'investigació en aquests casos.

Article 27. Tutela institucional

1. El Raonador del Ciutadà és l'òrgan competent per rebre i tramitar les queixes i les reclamacions que concerneixen les relacions dels ciutadans i les ciutadanes amb les administracions públiques i les altres entitats públiques, i amb les persones o les entitats privades, en relació amb la defensa i la protecció del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.

2. El Raonador del Ciutadà ha de vetllar perquè l'actuació de les persones o les entitats públiques o privades, inclosos els mitjans de comunicació, respectin la igualtat de totes les persones i perquè s'adoptin les mesures necessàries per evitar qualsevol tipus de discriminació, directa o indirecta, per algun o alguns dels motius previstos en aquesta Llei.

3. El Raonador del Ciutadà pot actuar d'ofici o a instància de part. No obstant això, no pot intervenir arran de les queixes i les reclamacions que se li plantegin en assumptes en els quals s'hagi instat un procés davant un òrgan judicial, ni pot anul·lar o modificar un acte administratiu, i s'ha de limitar a fer les recomanacions i els suggeriments que estimi oportuns.

4. El procediment d'actuació del Raonador del Ciutadà es regeix per la normativa específica aplicable.

Capítol quart. Promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació

Article 28. Observatori de la Igualtat

1. Es crea l'Observatori de la Igualtat, que té per objecte la informació, la recollida i la interpretació de dades, recursos i estudis, i l'avaluació sobre la igualtat i la no-discriminació a Andorra. Aquest Observatori queda integrat dins el ministeri responsable dels afers socials.

2. L'Observatori de la Igualtat ha d'incloure sistemàticament la variable de sexe en les estadístiques, les enquestes i la recollida de dades que porti a terme, i ha d'explotar aquestes dades de manera que es puguin conèixer les diferents situacions, condicions, aspiracions i necessitats de les dones i els homes en els diferents àmbits d'intervenció.

3. El règim de funcionament, les competències, la composició i les altres particularitats de l'Observatori de la Igualtat s'estableixen per la via reglamentària.

Esmena 22

De modificació

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (8)

Es modifica l'article 28 que queda redactat en els termes següents:

“Article 28. ~~Observatori~~ **Institut** de la Igualtat

1. Es crea l'~~Observatori~~ **Institut** de la Igualtat, que té per objecte la informació, la recollida i la interpretació de dades, recursos i estudis, **l'ajuda en el disseny de les mesures de promoció de la igualtat, el desenvolupament de recomanacions generals per prevenir la discriminació i l'avaluació sobre la igualtat i la no-discriminació a Andorra.**

L'Institut de la Igualtat té personalitat jurídica pròpia, podent efectuar tota mena d'actes i contractes per la realització de les seves finalitats.

~~Aquest Observatori queda integrat dins el ministeri responsable dels afers socials.~~

2. L'~~Observatori~~ **Institut** de la Igualtat ha d'incloure sistemàticament la variable de sexe en les estadístiques, les enquestes i la recollida de dades que porti a terme, i ha d'explotar **i divulgar** aquestes dades de manera que es puguin conèixer les diferents situacions, condicions, aspiracions i necessitats de les dones i els homes en els diferents àmbits d'intervenció.

3. **També elaborarà programes i plans d'igualtat, informarà sobre l'impacte de gènere i l'aplicació de la transversalitat en el pressupost i altres projectes legislatius, desenvoluparà accions formatives o tallers per**

promocionar la igualtat i prevenir la discriminació a tots els àmbits, facilitarà guies per a la utilització del llenguatge inclús.

4. El Govern desenvoluparà per via reglamentària l'organització interna, la composició i el funcionament de l'Institut, tot i que aquest es podrà dotar d'un Reglament intern de funcionament. ~~El règim de funcionament, les competències, la composició i les altres particularitats de l'Observatori de la Igualtat s'estableixen per la via reglamentària.”~~

MOTIVACIÓ: Es proposa transformar l'observatori en un Institut de la Igualtat, penso que és una aposta més ferma i que ho pot permetre treballar amb més independència alhora de fer les propostes o seguiment de la situació de la igualtat a Andorra.

Article 29. Pla integral per a la igualtat de tracte i la no-discriminació

El Govern, a proposta del ministeri responsable dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un pla integral per a la igualtat de tracte i la no-discriminació que aglutini diferents mesures adreçades a les dones i als col·lectius en una situació de més vulnerabilitat a què fa referència l'apartat 3 de l'article 2 i que prioritzi la integració dels recursos i serveis existents. Aquest pla ha d'integrar, entre d'altres, el Programa d'inserció laboral, el Programa d'inclusió social de les persones nouvingudes i el Programa per a la igualtat efectiva de les dones i els homes, a què fan referència els articles 30, 31 i 32, respectivament.

Esmena 23

De modificació

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (9)

Es modifica l'article 29 que queda redactat en els termes següents:

“Article 29. Pla integral per a la igualtat de tracte i la no-discriminació

El Govern, a proposta del ministeri responsable dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un pla integral per a la igualtat de tracte i la no-discriminació que aglutini diferents mesures adreçades a les dones i als col·lectius en una situació de més vulnerabilitat a què fa referència l'apartat 3 de l'article 2, i que prioritzi la integració dels recursos i serveis existents **i que inclogui una guia pràctica pels professionals.** Aquest pla ha d'integrar, entre d'altres, el Programa d'inserció laboral, el Programa d'inclusió social de les persones nouvingudes i el Programa per a la igualtat efectiva de les dones i els homes, a què

fan referència els articles 30, 31 i 32, respectivament.”

MOTIVACIÓ: Calen guies dirigides als professionals per poder actuar de forma coordinada.

Article 30. Programa d'inserció laboral

El Govern, a proposta dels ministeris responsables de l'ocupació i dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un programa d'inserció laboral adreçat a les dones, a les persones integrants dels col·lectius en una situació de més vulnerabilitat a què fa referència l'apartat 3 de l'article 2, i a les persones en situació o en risc d'exclusió social, amb la finalitat de planificar, coordinar i controlar els diferents itineraris d'inserció sociolaboral, així com les diferents accions ocupacionals i altres projectes vinculats. Aquest programa ha d'integrar l'Estratègia d'inserció laboral de les persones amb discapacitat i s'ha de fer en coherència amb l'Estratègia andorrana per a l'ocupació.

Esmena 24

De modificació

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (10)

Es modifica l'article 30 que queda redactat en els termes següents:

“Article 30. Programa ~~d'inserció laboral~~ d'igualtat de tracte i d'oportunitats en l'accés a l'ocupació, en la formació i en la promoció professionals, i en les condicions de treball.

El Govern ha de garantir el principi d'igualtat de tracte i d'oportunitats en l'àmbit de l'ocupació tant privada com pública, en els aspectes com són les condicions d'accés a l'ocupació, a l'activitat per compte propi i a l'exercici professional, inclosos els criteris de selecció i les condicions de contractació i promoció, independentment de la branca d'activitat i en tots els nivells de la classificació professional, incloent-hi que fa a la promoció, en les condicions laborals i en l'afiliació a les organitzacions sindicals.

No constitueix discriminació en l'accés a l'ocupació, una diferència de tracte basada en una característica determinada quan, per la naturalesa de les activitats professionals concretes o el context en què es portin a terme, aquesta característica constitueixi un requisit professional essencial i determinant, sempre que l'objectiu sigui legítim i el requisit proporcionat.

El Govern, a proposta dels ministeris responsables de l'ocupació i dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un programa de millora de l'ocupabilitat ~~d'inserció laboral~~

adreçat a les dones, a les persones integrants dels col·lectius en una situació de més vulnerabilitat a què fa referència l'apartat 3 de l'article 2, i a les persones en situació o en risc d'exclusió social, amb la finalitat de planificar, coordinar i controlar els diferents itineraris d'inserció sociolaboral, així com les diferents accions ocupacionals i altres projectes vinculats. Aquest programa ha d'integrar l'Estratègia d'inserció laboral de les persones amb discapacitat i s'ha de fer en coherència amb l'Estratègia andorrana per a l'ocupació.”

MOTIVACIÓ: Considero que no ha de ser un programa d'inserció laboral sinó que ha de promoure una millora de la ocupabilitat, i cal incorporar principis bàsics sobre la igualtat i no discriminació en totes les relacions laborals.

Article 31. Programa d'inclusió social de les persones nouvingudes

El Govern, a proposta dels ministeris responsables de la immigració i dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un programa d'inclusió social de les persones nouvingudes amb l'objectiu d'afavorir la seva integració en tots els àmbits de la vida social a través del foment de la interacció amb el seu entorn i el reconeixement del seu valor cultural i social.

Article 32. Programa per a la igualtat efectiva de les dones i els homes

El Govern, a proposta dels ministeris responsables del treball i dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un programa per fomentar la igualtat efectiva de les dones i els homes. Aquest programa ha d'incloure mesures específiques per afavorir la conciliació de la vida personal, familiar i laboral.

Esmena 25

De modificació

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (11)

Es modifica l'article 32 que queda redactat en els termes següents:

“Article 32. Programa per a la igualtat efectiva de les dones i els homes

1.El Govern, a proposta dels ministeris responsables del treball i dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un programa de polítiques públiques per fomentar la igualtat efectiva de les dones i els homes. Aquest programa ha d'incloure mesures específiques per afavorir la conciliació de la vida personal, familiar i laboral.

2. Les Polítiques públiques per a la igualtat efectiva entre dones i homes incorporaran els criteris generals següents:

a. La integració del principi d'igualtat de tracte i d'oportunitats en el conjunt de les polítiques econòmica, laboral, social, cultural i artística, amb la finalitat d'evitar la segregació laboral i eliminar les diferències retributives, així com potenciar el creixement de l'empresariat femení en tots els àmbits que abraci el conjunt de polítiques i el valor del treball de les dones, inclòs el domèstic.

b. La col·laboració i cooperació entre les diferents administracions públiques en l'aplicació del principi d'igualtat de tracte i d'oportunitats.

c. La participació equilibrada de dones i homes en les candidatures electorals i atendre el principi de presència equilibrada de dones i homes en els nomenaments i les designacions dels càrrecs de responsabilitat que els corresponguin. La composició dels consells d'administració dels organismes obligats a presentar comptes davant del Tribunal de Comptes han de complir amb el principi de presència equilibrada entre els dos sexes.

d. La consideració de les singulars dificultats en què es troben les dones de col·lectius d'especial vulnerabilitat, com són les que pertanyen a minories, les dones migrants, les nenes, les dones amb discapacitat, les dones grans, les dones viudes i les dones víctimes de violència de gènere, per a les quals els poders públics poden adoptar, igualment, mesures d'acció positiva.

e. La protecció de la maternitat, amb especial atenció a l'assumpció per la societat dels efectes derivats de l'embaràs, el part i la lactància.

f. L'establiment de mesures que assegurin la conciliació laboral i de la vida personal i familiar de les dones i els homes, així com el foment de la coresponsabilitat en les tasques domèstiques i en l'atenció a la família.

g. La implantació d'un llenguatge no sexista en l'àmbit administratiu i el seu foment en la totalitat de les relacions socials, culturals i artístiques."

MOTIVACIÓ: S'incorporen determinades polítiques públiques que han de ser el pal de paller per poder fer un programa per a la igualtat efectiva entre les dones i els homes, sinó queda massa obert. Això no vol dir que en puguin haver més, o posar l'accent en algunes determinades,

però fins que no hi hagi una llei efectiva d'igualtat de gènere ens assegurem que es pot començar a treballar de forma ferma i decidida.

Article 33. *Campanyes i programes de sensibilització i formació*

El Govern, a proposta del ministeri responsable dels afers socials, ha d'impulsar campanyes de sensibilització, informació, formació i promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació en tots els àmbits de la vida social. Aquestes accions, que es poden portar a terme en col·laboració amb els mitjans de comunicació, han d'incloure com a finalitat específica l'educació en el respecte a la igualtat de tracte i a la no-discriminació entre les dones i els homes, i han de fer un ús intensiu dels nous espais públics de comunicació a través de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Esmena 26

De modificació

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (12)

Es modifica l'article 33 que queda redactat en els termes següents:

"Article 33. *Campanyes i programes de sensibilització i formació*

El Govern, a proposta del ministeri responsable dels afers socials, ha d'impulsar campanyes de sensibilització, informació, formació i promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació en tots els àmbits de la vida social. Aquestes accions, que es poden portar a terme en col·laboració amb els mitjans de comunicació, han d'incloure com a finalitat específica l'educació en el respecte a la igualtat de tracte i a la no-discriminació entre les dones i els homes, i han de fer un ús intensiu dels nous espais públics de comunicació a través de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Els diferents sistemes educatius d'Andorra han d'incloure en el seu currículum escolar l'educació en el respecte dels drets i les llibertats fonamentals i en la igualtat de tracte i no discriminació. Així mateix han d'incloure en les seves activitats els principis de qualitat, l'eliminació dels obstacles que dificulten la igualtat efectiva i el foment de la igualtat plena."

MOTIVACIÓ: Calia incorporar la importància del sistema educatiu quan parlem d'igualtat i no discriminació i la importància del programes que es desenvolupen.

Article 34. *Contractació pública i clàusules socials*

Les administracions públiques han de promoure la inclusió de clàusules de caràcter social adreçades a erradicar les desigualtats socials en la contractació

pública d'obres i serveis, amb l'objectiu d'implicar i corresponsabilitzar el sector empresarial en la lluita contra les desigualtats i fomentar, alhora, una contractació pública socialment responsable. Aquestes clàusules socials es poden incloure com a criteri d'adjudicació dels contractes del sector públic i com a condició especial d'execució de l'obra o el servei.

Esmena 27 **De modificació**

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (13)

Es modifica l'article 34 que queda redactat en els termes següents:

“Article 34. Contractació pública i clàusules socials

Les administracions públiques han de promoure la inclusió de clàusules de caràcter social adreçades a erradicar les desigualtats socials en la contractació pública d'obres i serveis, amb l'objectiu d'implicar i corresponsabilitzar el sector empresarial en la lluita contra les desigualtats i fomentar, alhora, una contractació pública socialment responsable. Aquestes clàusules socials ~~s'han es poden~~ s'han d'incloure com a criteri d'adjudicació dels contractes del sector públic i com a condició especial d'execució de l'obra o el servei.”

MOTIVACIÓ: Les clàusules socials s'han d'incloure sempre, en cas que la temàtica no sigui adient cal especificar-ho.

Esmena 28 **D'addició**

Grup Mixt-PS (14)

Es proposa afegir el redactat d'un nou apartat a l'article 34 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 34. Contractació pública i clàusules socials

1. En tot concurs públic, per millorar la inserció laboral de les persones amb discapacitat, es reserva el cinc per cent de les places concursables a persones amb discapacitat reconeguda per les autoritats corresponents o reconeguda per les autoritats reconegudes i autoritzades pel Principat d'Andorra. Aquesta reserva de places funcionarà pel mateix sistema de puntuació que la ordinària però amb una classificació diferent i no excloent del sistema ordinari. En el cas de que les persones opositores que han superat la puntuació mínima exigible i que són potencialment seleccionables no es trobés un cinc per cent de discapacitats, llavors s'eliminaran amb ordre ascendent les persones opositores seleccionables per cobrir el cinc per

cent amb opositors discapacitats per ordre descendent de la puntuació obtinguda. El no-cobriments de les places per persones amb discapacitat per motius de la no-superació de la puntuació mínima exigible suposa que les places no cobertes per opositors amb discapacitat passen a ser d'oferta ordinària. En el cas de que la puntuació obtinguda pels opositors amb discapacitat en el concurs públic fos superior a dels opositors sense discapacitat, tots aquells discapacitats que superin les qualificacions del sistema ordinari passaran a ser considerats seleccionables per la llista ordinària, deixant el seu lloc al sistema de puntuació de persones amb discapacitat a la persona immediatament posterior. La discapacitat d'una persona amb discapacitat opositora ha de ser valorada per saber si és un impediment insalvable per al desenvolupament de la oferta pública en qüestió.

2. En tot concurs públic, per millorar la igualtat efectiva en els espais públics de treball, es reserva el quaranta per cent de les places concursables a persones de sexe o gènere femení. Aquesta reserva de places funcionarà pel mateix sistema de puntuació que la ordinària però amb una classificació diferent i no excloent del sistema ordinari. En el cas de que les persones opositores que han superat la puntuació mínima exigible i que són potencialment seleccionables no es trobés un quaranta per cent de dones, llavors s'eliminaran amb ordre ascendent els homes opositors seleccionables per cobrir el quaranta per cent amb dones per ordre descendent de la puntuació obtinguda. El no-cobriments de les places per dones per motius de la no-superació de la puntuació mínima exigible suposa que les places no cobertes per opositors de sexe o gènere femení passen a ser d'oferta ordinària.”

MOTIVACIÓ

Es proposa la reserva de places en concursos públics; d'un 40% en el cas de persones de sexe o gènere femení i d'un 3% en el cas de persones amb discapacitat.

Esmena 29 **D'addició**

Grup Mixt-PS (15)

Es proposa afegir el redactat d'un nou apartat a l'article 34 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 34. Contractació pública i clàusules socials

(...)

3-Els òrgans de direcció de totes les entitats i administracions públiques hauran de reservar

places per a dones en els seus llocs directius i de responsabilitat d'un mínim del trenta-tres per cent que es veurà incrementat paulatinament fins, com a mínim, el quaranta-cinc per cent a finals de l'any 2021. En l'àmbit privat, el mateix percentatge han de ser considerats paràmetres de referència per al seu acompliment alhora que els paràmetres establerts en aquesta llei seran els presos en consideració en polítiques de bonificacions fiscals quan s'estableixin en relació a polítiques d'equitat de gènere.”

MOTIVACIÓ

S'estableixen quotes en els òrgans directius de totes les entitats i administracions públiques en un 33% d'entrada que augmenta paulatinament fins a finals de l'any 2021 fins a un mínim d'un 45%.

Els mateixos percentatges s'entenen com a referents en el sector públic. En el cas que s'estableixin en un futur bonificacions fiscals per raó d'equitat de gènere els paràmetres de referència han de ser els establerts en aquesta llei.

Article 35. *Plataforma d'Entitats Socials*

El Govern, a proposta del ministeri responsable dels afers socials, ha de donar suport a la Plataforma d'Entitats Socials o a qualsevol altre tipus d'organització que aglutini i representi el sector social andorrà, com a instrument de participació i relació amb la ciutadania, les entitats socials i les administracions públiques, amb l'objectiu de disposar d'una xarxa estable de col·laboració i comunicació mútues.

Títol IV. Règim sancionador

Article 36. *Objecte i àmbit d'aplicació*

1. Aquest títol té per objecte establir el règim d'infraccions i sancions en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació, en defecte d'una norma sectorial específica d'aplicació preferent.

2. En particular i sense caràcter exhaustiu, els àmbits que es regeixen pel seu propi règim d'infraccions i sancions, sense perjudici del que disposa l'apartat 1 de l'article 45, són els següents:

- a) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit de les relacions laborals.
- b) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit de l'ocupació.
- c) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit dels serveis socials i socio-sanitaris.

d) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit de les entitats i els serveis públics i privats que presten els seus serveis a persones amb discapacitat.

e) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit educatiu.

Article 37. *Concurrència d'actuacions amb la jurisdicció penal*

1. En els supòsits en què la conducta objecte d'una de les infraccions que regula aquesta Llei pugui ser constitutiva d'una infracció penal, l'Administració ha d'iniciar les accions penals que escaiguin i, al mateix temps, ha de suspendre la tramitació del procediment sancionador, la qual cosa interromp el còmput dels terminis de prescripció i caducitat, fins que recaigui una resolució ferma en l'àmbit penal.

2. En qualsevol cas, la declaració de fets provats que pugui fer el tribunal penal és vinculant per a l'òrgan sancionador.

Article 38. *Infraccions*

1. Les infraccions en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació es qualifiquen de lleus, greus o molt greus.

2. Tenen la consideració d'infraccions lleus les conductes que incorrin en irregularitats formals per l'incompliment del que estableix aquesta Llei i la normativa que la desenvolupi, sempre que no generin un efecte discriminatori.

3. Tenen la consideració d'infraccions greus:

- a) L'obstrucció de l'actuació dels serveis d'inspecció de les administracions públiques o la negativa a col·laborar-hi.
- b) Els actes o les omissions que constitueixin una discriminació, directa o indirecta, per les causes previstes en aquesta Llei.
- c) Qualsevol conducta de represàlia o tracte advers contra una persona com a conseqüència d'haver presentat una queixa, una reclamació, una denúncia, una demanda o un recurs de qualsevol tipus dirigit a impedir-ne la discriminació o a exigir el compliment efectiu del dret d'igualtat de tracte i de no-discriminació.
- d) Qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència d'haver intervingut com a testimoni en un procés judicial o administratiu adreçat a impedir la discriminació o a exigir el compliment efectiu del dret d'igualtat de tracte i de no-discriminació, incloent-hi les persones que hagin intervingut com a testimonis en un sistema de queixa o denúncia intern d'una situació d'assetjament discriminatori en el marc d'un

protocol per prevenir i abordar les conductes d'assetjament.

e) L'incompliment d'un requeriment administratiu específic, que no constitueixi una exigència formal, formulat per l'òrgan administratiu al qual correspongui l'exercici de les competències necessàries per donar compliment a les previsions d'aquesta Llei.

f) La comissió d'una tercera infracció lleu o més, sempre que en el termini dels dos anys anteriors la presumpta persona infractora ja hagi estat sancionada per dos infraccions lleus mitjançant una resolució administrativa ferma.

4. Tenen la consideració d'infraccions molt greus:

a) Els actes o les omissions que constitueixin discriminació múltiple.

b) Les conductes d'assetjament discriminatori, incloent-hi l'assetjament sexual i per raó de sexe.

c) La pressió greu exercida sobre l'autoritat, un o una agent d'aquesta autoritat, el personal funcionari o un empleat o una empleada públics, en l'exercici de les potestats administratives per executar les mesures que preveu aquesta Llei.

d) La comissió d'una tercera infracció greu o més, sempre que en el termini dels dos anys anteriors la presumpta persona infractora ja hagi estat sancionada per dos infraccions greus mitjançant una resolució administrativa ferma.

Article 39. Sancions

Les infraccions que estableix aquesta Llei són sancionades amb multes d'acord amb la graduació següent:

a) Les infraccions lleus se sancionen amb una multa d'entre 100 i 500 euros.

b) Les infraccions greus se sancionen amb una multa d'entre 501 i 3.000 euros.

c) Les infraccions molt greus se sancionen amb una multa d'entre 3.001 i 24.000 euros.

Article 40. Criteris de graduació de les sancions

1. Per determinar l'import de les sancions, s'han de tenir en compte els criteris següents:

a) La intencionalitat de la persona infractora.

b) La naturalesa dels danys causats.

c) La permanència o la transitorietat de les repercussions de la infracció.

d) El nombre de persones afectades.

e) El grau de participació en la comissió de la infracció.

f) La repercussió social de les infraccions i el grau de difusió dels mitjans emprats.

g) La reincidència, per la comissió de més d'una infracció de la mateixa naturalesa, quan així s'hagi declarat mitjançant una resolució administrativa ferma.

h) El benefici econòmic que s'hagi generat per a la persona autora de la infracció.

i) La condició d'autoritat, agent d'aquesta autoritat, personal funcionari o empleat o empleada pública de la persona infractora.

j) La condició de menor d'edat o de persona amb discapacitat de la víctima.

2. Quan de la comissió d'una infracció se'n derivi necessàriament la comissió d'una altra o unes altres infraccions, s'ha d'imposar la sanció corresponent a la infracció més greu.

Article 41. Sancions accessòries

Quan les infraccions siguin molt greus, l'òrgan que resolgui l'expedient sancionador, mitjançant una resolució motivada, pot imposar com a sanció accessòria, a més de la multa que escaigui, la prohibició de rebre ajuts o subvencions per un període de tres anys com a màxim, i/o la prohibició de contractar amb l'Administració i els ens públics que en depenen per un període de dos anys com a màxim.

Article 42. Prescripció

1. Les infraccions previstes en aquesta Llei prescriuen al cap d'un any si són lleus, al cap de tres anys si són greus i al cap de cinc anys si són molt greus. El termini de prescripció es comença a comptar des del darrer dia en el qual s'ha comès la infracció.

2. Les sancions imposades per infraccions lleus prescriuen al cap d'un any, les imposades per infraccions greus al cap de dos anys i les imposades per infraccions molt greus al cap de tres anys. El termini de prescripció es comença a comptar des de l'endemà del dia en què ha esdevingut ferma la resolució per la qual s'imposa la sanció.

Article 43. Extinció de la responsabilitat

La responsabilitat derivada de les infraccions que estableix aquesta Llei s'extingeix pel pagament o el compliment de la sanció, per la prescripció de la infracció o la sanció i per la defunció de la persona interessada.

Article 44. Procediment sancionador

1. En defecte d'un règim sancionador específic establert per una norma sectorial, la incoació i la instrucció dels expedients sancionadors, així com la imposició de les sancions corresponents, correspon al ministeri responsable dels afers socials. D'altra banda, si la conducta atemptatòria contra el dret a la

igualtat de tracte i a la no-discriminació no està prevista com una infracció administrativa en la norma sectorial corresponent, però aquesta conducta es troba tipificada com una infracció administrativa en aquesta Llei, la competència sancionadora sobre aquesta conducta recau també en el ministeri responsable dels afers socials, d'acord amb el que disposa l'article 26.

2. Quan el ministeri responsable dels afers socials consideri que la potestat sancionadora correspon a un altre òrgan de l'Administració, ho ha de posar en coneixement d'aquest òrgan i li ha de traslladar l'expedient corresponent.

3. En defecte de règim sancionador específic establert per una norma sectorial, el procediment sancionador es regula pel Codi de l'Administració i el Reglament regulador del procediment sancionador, amb les especialitats regulades a l'apartat següent.

4. En els casos en què s'aporti un principi de prova del qual s'infereixi que una de les infraccions que preveu aquesta Llei l'hagi pogut cometre una autoritat o el personal al servei de les administracions públiques, l'òrgan administratiu competent, quan en tingui coneixement, ha d'adoptar les mesures provisionals que siguin oportunes perquè desaparegui la situació de discriminació. Així mateix, ha d'iniciar el procediment disciplinari corresponent respecte de la persona presumptament responsable, d'acord amb el que disposa la normativa aplicable, o el procediment sancionador previst en aquesta Llei quan la persona presumptament responsable sigui una autoritat o un càrrec públic que no tingui la condició de personal al servei de les administracions públiques.

5. Si de la instrucció del procediment sancionador corresponent en resulta responsable l'autoritat o el personal al servei de les administracions públiques, els fets declarats provats en la resolució que posa fi al procediment vinculen l'administració corresponent en el procediment de responsabilitat patrimonial que ha d'instruir per determinar la indemnització que, si escau, sigui procedent pels danys i perjudicis que s'hagin pogut ocasionar a favor de qui hagi resultat víctima de la discriminació.

Disposició addicional. Actualització de quantitats

El Govern, mitjançant les lleis del pressupost, pot modificar els imports de les multes coercitives que s'estableixen en aquesta Llei.

Disposició transitòria primera. Normes aplicables

Aquesta Llei no és aplicable als procediments administratius i judicials que s'hagin iniciat amb

anterioritat a la data en què entri en vigor, els quals es regeixen per les normes vigents anteriorment.

Disposició transitòria segona. Observatori de la Igualtat

El Govern ha de desenvolupar reglamentàriament l'Observatori de la Igualtat previst a l'article 28 d'aquesta Llei en el termini màxim de sis mesos des del dia en què entri vigor.

Disposició transitòria tercera. Plataforma d'Entitats Socials

Mentre no es constitueixi la Plataforma d'Entitats Socials a què es refereix l'article 36 d'aquesta Llei, assumeix la interlocució davant el Govern i les altres administracions públiques la Comissió de Participació de les Entitats Cíviques en l'àmbit dels serveis socials i socio-sanitaris (COPEC).

Disposició derogatòria

Es deroguen les disposicions de rang igual o inferior que siguin contràries al que disposa aquesta Llei.

Disposició final primera. Modificació de la Llei de relacions laborals

1. S'afegeix un nou article 78 bis a la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 78 bis. *Igualtat de remuneració*

1. L'empresari està obligat a pagar per la prestació d'un treball d'igual valor la mateixa retribució, qualsevol que sigui la naturalesa d'aquesta retribució, sense que es pugui produir cap mena de discriminació per raó de sexe femení en cap dels elements o les condicions de la retribució esmentada.

2. Són d'igual valor les feines que exigeixen de les persones assalariades un conjunt comparable de coneixements professionals, de capacitats i esforços, de responsabilitats, i de càrrega física, mental i psicossocial.

3. Quan l'òrgan judicial declari l'existència d'una situació de discriminació retributiva per raó de sexe, ha de reconèixer a la persona treballadora afectada, com a part integrant de la indemnització de danys i perjudicis, les diferències retributives derivades de la desigualtat de tracte durant tot el temps en què s'ha constatat la situació de discriminació.”

2. S'afegeix un nou apartat 4 bis a l'article 82 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 82. *Acomiadament no causal*

[...]

4 bis. L'acomiadament no causal d'una persona treballadora es considera nul i sense efecte quan es produeixi amb discriminació per alguna de les causes

prohibides a la Constitució o a les lleis, o suposi una violació dels drets fonamentals i les llibertats públiques.

[...].”

3. S'afegeix un nou apartat 3 bis a l'article 83 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 83. *Acomiadament per causes objectives*

[...]

3 bis. Es considera nul i sense efecte l'acomiadament d'una persona assalariada quan es produeixi amb discriminació per alguna de les causes prohibides a la Constitució o a les lleis, o suposi una violació dels drets fonamentals i llibertats públiques.

[...].”

4. S'afegeix un nou apartat 3 a l'article 85 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 85. *Acomiadament per causes disciplinàries*

[...]

3. Es considera nul i sense efecte l'acomiadament d'una persona assalariada quan es produeixi amb discriminació per alguna de les causes prohibides a la Constitució o a les lleis, o suposi una violació dels drets fonamentals i les llibertats públiques.”

5. Es modifica l'apartat 4 de l'article 89 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 89. *Desistiment justificat de la persona assalariada*

[...]

4. Quan el desistiment tingui com a causa un acte lesiu dels drets fonamentals o de les llibertats públiques, o un acte de discriminació per algun dels motius prohibits a la Constitució o a les lleis, així com per raó d'afiliació, o no, a una organització sindical, la persona assalariada pot optar per la indemnització esmentada a l'apartat anterior i la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte lesiu o discriminatori, o bé exigir la reincorporació a l'empresa i la percepció dels salaris de tramitació, així com la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte discriminatori que fixa la jurisdicció corresponent.”

6. Es modifica l'apartat 3 de l'article 90 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 90. *Indemnitzacions*

[...]

En el supòsit de l'apartat anterior o en cas que el comiat de la persona assalariada constitueixi un acte

lesiu dels drets fonamentals o de les llibertats públiques, o un acte de discriminació per algun dels motius prohibits a la Constitució o a les lleis, així com per raó d'afiliació, o no, a una organització sindical, o d'acomiadament d'una persona delegada del personal, d'una persona membre del comitè d'empresa o, si escau, d'una persona assalariada amb mandat, la persona assalariada pot optar per la indemnització esmentada a l'apartat anterior i la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte lesiu o discriminatori, o bé exigir la reincorporació a l'empresa i la percepció dels salaris de tramitació, així com la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte lesiu o discriminatori que fixa la jurisdicció corresponent.”

Esmena 30

De modificació

Grup Parlamentari Demòcrata (1)

Es proposa modificar la disposició final primera, quedant redactada de la manera següent:

“Disposició final primera.

Modificació de la Llei de relacions laborals

1. S'afegeix un nou article 71 bis a la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 71 bis. *Igualtat de remuneració*

1. L'empresari està obligat a pagar per la prestació d'un treball d'igual valor la mateixa retribució, qualsevol que sigui la naturalesa d'aquesta retribució, sense que es pugui produir cap mena de discriminació per raó de sexe femení en cap dels elements o les condicions de la retribució esmentada.

2. Són d'igual valor les feines que exigeixen de les persones assalariades un conjunt comparable de coneixements professionals, de capacitats i esforços, de responsabilitats, i de càrrega física, mental i psicosocial.

3. Quan l'òrgan judicial declari l'existència d'una situació de discriminació retributiva per raó de sexe, ha de reconèixer a la persona treballadora afectada, com a part integrant de la indemnització de danys i perjudicis, les diferències retributives derivades de la desigualtat de tracte durant tot el temps en què s'ha constatat la situació de discriminació.”

2. S'afegeix un nou apartat 4 bis a l'article 84 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 84. *Acomiadament no causal*

[...]

4 bis. L'acomiadament no causal d'una persona treballadora es considera nul i sense efecte quan es produeixi amb discriminació per alguna de les causes prohibides a la Constitució o a les lleis, o suposi una violació dels drets fonamentals i les llibertats públiques.

[...].”

3. S'afegeix un nou apartat 3 bis a l'article 85 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 85. Acomiadament per causes objectives

[...]

3 bis. Es considera nul i sense efecte l'acomiadament d'una persona assalariada quan es produeixi amb discriminació per alguna de les causes prohibides a la Constitució o a les lleis, o suposi una violació dels drets fonamentals i llibertats públiques.

[...].”

4. S'afegeix un nou apartat 3 a l'article 87 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 87. Acomiadament per causes disciplinàries

[...]

3. Es considera nul i sense efecte l'acomiadament d'una persona assalariada quan es produeixi amb discriminació per alguna de les causes prohibides a la Constitució o a les lleis, o suposi una violació dels drets fonamentals i les llibertats públiques.”

5. Es modifica l'apartat 4 de l'article 91 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 89. Desistiment justificat de la persona assalariada

[...]

4. Quan el desistiment tingui com a causa un acte lesiu dels drets fonamentals o de les llibertats públiques, o un acte de discriminació per algun dels motius prohibits a la Constitució o a les lleis, així com per raó d'afiliació, o no, a una organització sindical, la persona assalariada pot optar per la indemnització esmentada a l'apartat anterior i la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte lesiu o discriminatori, o bé exigir la reincorporació a l'empresa i la percepció dels salaris de tramitació, així com la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte discriminatori que fixa la jurisdicció corresponent.”

6. Es modifica l'apartat 3 de l'article 92 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 92. Indemnitzacions

[...]

3. En el supòsit de l'apartat anterior o en cas que el comiat de la persona assalariada constitueixi un acte lesiu dels drets fonamentals o de les llibertats públiques, o un acte de discriminació per algun dels motius prohibits a la Constitució o a les lleis, així com per raó d'afiliació, o no, a una organització sindical, o d'acomiadament d'una persona delegada del personal, d'una persona membre del comitè d'empresa o, si escau, d'una persona assalariada amb mandat, la persona assalariada pot optar per la indemnització esmentada a l'apartat anterior i la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte lesiu o discriminatori, o bé exigir la reincorporació a l'empresa i la percepció dels salaris de tramitació, així com la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte lesiu o discriminatori que fixa la jurisdicció corresponent.”

Motivació.

Per adequar a la Llei de relacions laborals votada aquest recentment.

Esmena 31

De modificació

Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot (14)

Es modifica la Disposició final primera que queda redactada en els termes següents:

“Disposició final primera. Modificació de la Llei de relacions laborals

1. S'afegeix un nou article 78 bis a la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 78 bis. Igualtat de remuneració

1. L'empresari està obligat a pagar per la prestació d'un treball d'igual valor la mateixa retribució, qualsevol que sigui la naturalesa d'aquesta retribució, sense que es pugui produir cap mena de discriminació per raó de sexe femení en cap dels elements o les condicions de la retribució esmentada.

2. Són d'igual valor les feines que exigeixen de les persones assalariades un conjunt comparable de coneixements professionals, de capacitats i esforços, de responsabilitats, i de càrrega física, mental i psicosocial.

3. **Quan s'utilitzi un sistema de classificació professional per a la determinació de les remuneracions, aquest sistema es basarà en**

críteris comuns als treballadors d'ambdós sexes, i s'establirà de manera que exclougi les discriminacions, tant directes com indirectes, per raó de sexe.

4. Quan l'òrgan judicial declari l'existència d'una situació de discriminació retributiva per raó de sexe, ha de reconèixer a la persona treballadora afectada, com a part integrant de la indemnització de danys i perjudicis, les diferències retributives derivades de la desigualtat de tracte durant tot el temps en què s'ha constatat la situació de discriminació.”

[...]”

MOTIVACIÓ: Es clarifica que també la remuneració dintre de la classificació professional ha de seguir els principis d'igualtat i no discriminació.

Disposició final segona. Modificació de la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal

1. Es modifica l'article 23 de la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal, del 15 de novembre de 1989, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 23. *Legitimació activa*

1. Pot demandar legítimament davant la jurisdicció administrativa i fiscal:

a) Qualsevol persona física o jurídica, pública o privada, en relació amb els actes sotmesos al control de la jurisdicció administrativa i fiscal segons l'article 1, lletra a, d'aquesta Llei.

b) Qualsevol persona física o jurídica, pública o privada, que tingui un interès, dret o expectativa de dret vinculats amb els actes sotmesos a la jurisdicció administrativa i fiscal segons l'article 1, lletra b, d'aquesta Llei.

c) L'Administració pública per obtenir la declaració de nul·litat de ple dret d'un acte administratiu, d'acord amb el Codi de l'Administració.

2. Per a la defensa del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, també estan legitimades per intervenir, en nom i interès de les persones afiliades o associades, i sempre que comptin amb la seva autorització, les organitzacions sindicals i les associacions i organitzacions constituïdes legalment que tinguin com a finalitat primordial la defensa i la promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació i desenvolupin la seva activitat en el territori andorrà. No és necessària aquesta autorització quan les persones afectades són una pluralitat indeterminada o difícil de determinar, sense perjudici de la legitimació processal de les persones que puguin arribar a identificar-se com a afectades.”

2. S'afegeix un nou article 44 bis a la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal, del 15 de novembre de 1989, el qual queda redactat com segueix:

“Article 44 bis. *Càrrega de la prova*

En els processos en què es justifiqui la concurrència d'indicis que s'ha produït una conducta lesiva dels drets fonamentals o de les llibertats públiques, o una conducta discriminatòria per algun dels motius prohibits per la Constitució i les lleis, correspon a la part demandada aportar una justificació objectiva i raonable, suficientment provada, de les mesures adoptades i de la seva proporcionalitat.”

Disposició final tercera. Modificació de la Llei de contractació pública

1. S'afegeix un nou article 12 bis a la Llei de contractació pública, del 9 de novembre del 2000, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 12 bis. *Requisits i classes de criteris d'adjudicació dels contractes*

1. L'adjudicació dels contractes s'ha de fer utilitzant una pluralitat de criteris d'adjudicació segons la millor relació qualitat-preu. La millor relació qualitat-preu s'avalua d'acord amb criteris econòmics i qualitatius.

2. Els criteris qualitatius que estableixi l'òrgan de contractació per avaluar la millor relació qualitat-preu poden incloure aspectes socials, vinculats a l'objecte dels contractes. Els aspectes socials dels contractes es refereixen, entre d'altres, a les finalitats següents:

a) El foment de la integració social i la contractació laboral de les dones, de les persones amb discapacitat, de les persones integrants dels col·lectius en una situació de més vulnerabilitat que estableix l'apartat 3 de l'article 2 de la Llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació, i de les persones en situació o risc d'exclusió social.

b) La contractació o la subcontractació amb empreses d'inclusió sociolaboral de les persones amb discapacitat o amb persones treballadores autònomes amb discapacitat.

c) Les mesures i els plans d'igualtat entre dones i homes, incloent-hi mesures per afavorir la conciliació de la vida personal, familiar i laboral de les persones treballadores.”

2. S'afegeix un nou article 12 ter a la Llei de contractació pública, del 9 de novembre del 2000, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 12 ter. *Condicions especials d'execució dels contractes de caràcter social*

1. Els òrgans de contractació poden establir condicions especials en relació amb l'execució dels

contractes, sempre que estiguin vinculades a l'objecte dels contractes i s'indiquin en l'anunci de licitació i en els plecs.

2. En particular, es poden establir condicions de tipus social amb la finalitat, entre d'altres, de fer efectiu el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació de les dones i de les persones integrants dels col·lectius en una situació de més vulnerabilitat que estableix l'apartat 3 de l'article 2 de la Llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació”.

Disposició final quarta. Modificació de la Llei per l'eradicació de la violència de gènere i de la violència domèstica

Es modifica l'apartat 1 de l'article 2 de la Llei 1/2015, del 15 de gener, per l'eradicació de la violència de gènere i de la violència domèstica, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 2. *Definicions*

S'entén per violència de gènere o envers les dones una violació dels drets humans i un tipus de discriminació contra les dones, i designa tots els actes de violència basats en el gènere que comporten o són susceptibles de comportar per a les dones danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloent-hi l'amenaça de dur a terme aquests actes, i la coacció o la privació arbitrària de llibertat, en la vida pública o en la privada.

[...].”

Disposició final cinquena. Modificació de la Llei de la Funció Pública

Es modifica l'article 71 de la Llei xx/2018, del xx de xx, de la Funció Pública, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 71. *Drets*

Els funcionaris i els treballadors públics tenen els drets següents:

- a) A un tracte just i respectuós dels superiors i dels companys de feina.
- b) A l'estabilitat laboral i, per tant, a no ser separats del servei per causa diferent d'alguna de les previstes en la Llei i conforme als procediments que s'hi estableixen.
- c) A percebre una remuneració d'acord amb el nivell de classificació del lloc de treball de la plaça a la qual estan adscrits i la política retributiva definida per l'Administració general, sense que es pugui produir cap mena de discriminació per raó de sexe femení en cap dels elements o les condicions de retribució.

[...]”.

Disposició final sisena. Desplegament reglamentari

S'encomana al Govern que en el termini màxim de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei dicti les disposicions reglamentàries que siguin necessàries per desenvolupar-ne el contingut.

Disposició final setena. Textos consolidats

S'encomana al Govern que, en el termini màxim de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, publiqui al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra el text consolidat de la Llei xx/2018, del xx de xx, de relacions laborals; de la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal, del 15 de novembre de 1989; de la Llei de contractació pública, del 9 de novembre del 2000; de la Llei 1/2015, del 15 de gener, per l'eradicació de la violència de gènere i de la violència domèstica, i de la Llei xx/2018, del xx de xx, de la Funció Pública, i que hi inclogui les modificacions introduïdes fins ara en aquestes cinc lleis.

Disposició final vuitena. Entrada en vigor

Aquesta Llei entrarà en vigor l'endemà de ser publicada al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

M. I. Sra. Sílvia Eloïsa Bonet Perot

Informe de la Comissió Legislativa d'Afers Socials relatiu al Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació

La Comissió Legislativa d'Afers Socials ha examinat, en el decurs de les reunions celebrades els dies 15, 22 i 29 de gener i 5 de febrer del 2019, l'informe del ponent relatiu al Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació, d'acord amb els articles 98 i 99 del Reglament del Consell General, del qual se'n desprèn el següent:

Esmenes aprovades per unanimitat

Esmena 14 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 13.

Esmena 21 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 26.

Esmena 23 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 29.

Esmenes no aprovades

Esmena 1 (Grup Mixt-PS) de modificació a tot el text.

Esmena 2 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 1.

Esmena 3 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 2.

Esmena 9 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 9.

Esmena 10 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 9.

Esmena 13 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 12.

Esmena 17 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 16.

Esmena 18 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 19.

Esmena 20 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 20.

Esmena 22 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 28.

Esmena 25 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 32.

Esmena 26 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 33.

Esmena 28 (Grup Mixt-PS) d'addició a l'article 34.

Esmena 29 (Grup Mixt-PS) d'addició a l'article 34.

Esmena 31 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a la Disposició final primera.

Esmenes retirades per transacció i aprovades per unanimitat

Esmena 4 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet Perot) de modificació a l'article 3.

Esmena 6 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 6.

Esmena 12 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) d'addició d'un article.

Esmena 15 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 14.

Esmena 16 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 15.

Esmena 24 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 30

Esmena 27 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 34.

Esmenes retirades per transacció i aprovades per majoria

Esmena 5 (Grup Mixt-Sílvia Eloïsa Bonet) de modificació a l'article 5.

Esmena 30 (Grup parlamentari Demòcrata) de modificació a la Disposició final primera.

Esmenes retirades

Esmena 7 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 6.

Esmena 8 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 7.

Esmena 11 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 11.

Esmena 19 (Grup Mixt-PS) de modificació a l'article 19.

Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació

Exposició de motius

El Principat d'Andorra ha ratificat nombrosos tractats internacionals que consagren el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació com a dret humà bàsic, i com a fonament de la democràcia i la justícia social. Cal destacar, en particular, en l'àmbit de les Nacions Unides, la Declaració universal de drets humans i el Pacte internacional de drets civils i polítics i, en l'àmbit del Consell d'Europa, la Convenció europea per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals i la Carta social europea revisada. A més, el nostre país ha ratificat altres normes internacionals específiques en matèria d'igualtat de tracte i de no-discriminació, com ara, en l'àmbit de les Nacions Unides, el Conveni sobre l'eliminació de tots els tipus de discriminació envers les dones, la Convenció sobre els drets de l'infant, el Conveni sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial, el Conveni relatiu als drets de les persones amb discapacitat i el Conveni relatiu a la lluita contra la discriminació en l'àmbit de l'ensenyament, i en l'àmbit del Consell d'Europa, el Conveni sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica i el Conveni sobre la protecció dels infants contra l'explotació i l'abús sexuals.

La Constitució situa igualment el respecte i la promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació com a principi inspirador de l'acció de l'Estat (article 1, apartat 2) i com a dret individual (article 6, apartat 1). Així mateix, la norma suprema, partint de la configuració del Principat d'Andorra com a estat de dret, democràtic i social, estableix l'obligació dels poders públics de crear les condicions perquè la igualtat i la llibertat dels individus siguin reals i efectives (article 6, apartat 2).

El Principat d'Andorra ha fet grans avenços en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació, atès que ha reconegut i regulat legalment bona part dels drets derivats del principi d'igualtat de tracte i no-discriminació en relació amb les dones i els col·lectius especialment vulnerables, com ara les persones joves i adolescents, la gent gran, les persones amb discapacitat i les persones de la comunitat LGTBI.

L'exponent màxim d'aquesta voluntat política de dotar d'efectivitat el principi d'igualtat de tracte i de no-discriminació és el Llibre blanc de la igualtat,

impulsat en els darrers anys pel Consell General amb el suport i la col·laboració del Govern i l'Institut d'Estudis Andorrans. La finalitat del Llibre blanc ha estat de recopilar i analitzar tota la informació sobre la situació real en matèria d'igualtat existent a Andorra per poder identificar unes prioritats que permetin promoure una cultura d'igualtat al país. Precisament, una de les prioritats del Llibre blanc de la igualtat és la promulgació d'una llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació, que presenta tres finalitats bàsiques.

El primer objectiu de la Llei és erigir-se en la norma marc sobre la igualtat i la no-discriminació a Andorra tot desenvolupant el principi d'igualtat de tracte i de no-discriminació de forma general, integral i transversal, a partir de l'establiment de les definicions bàsiques sobre la igualtat i la no-discriminació que han d'imperar en tots els sectors de la vida social, així com precisant la significació i l'abast del dret esmentat.

La segona finalitat de la Llei és reforçar la tutela efectiva del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació mitjançant l'establiment de garanties judicials, administratives i institucionals precises, que ofereixin una protecció i una reparació adequades a les persones víctimes de discriminació. Malgrat que el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació no ha estat consagrat a la Constitució com a dret fonamental, es tracta tanmateix d'un dret individual mereixedor per si mateix de tutela judicial en els supòsits en què la seva vulneració no està vinculada a algun dret fonamental. Pel que fa a la tutela institucional del dret, s'articula de forma principal i especialitzada a través de la figura del Raonador del Ciutadà, atès que compleix els requisits d'independència i objectivitat necessaris, i el seu funcionament, pròxim i àgil, afavoreix l'accés de les persones que pateixen o han patit una situació de discriminació, en particular de les dones i les persones que pertanyen a col·lectius en una situació de més vulnerabilitat, i de les organitzacions que les representen.

En tercer lloc, aquesta Llei pretén promoure efectivament la igualtat de tracte i la no-discriminació mitjançant el desplegament per part de les administracions públiques de les mesures i accions principals i prioritàries que es contenen en les conclusions del Llibre blanc de la igualtat elaborat recentment.

En definitiva, es tracta fonamentalment d'una llei de garanties, de caràcter general i integral, perquè abasta tot tipus de discriminació i es projecta en tots els àmbits de la vida social, sense perjudici de les regulacions sectorials més específiques existents o que es puguin promoure en l'esdevenidor i respecte

de les quals aquesta Llei ha de tenir caràcter supletori. En particular, serà oportú desenvolupar a partir d'aquesta Llei una regulació específica en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació entre dones i homes, en línia amb els ordenaments jurídics més avançats en polítiques de lluita contra la discriminació.

Aquesta Llei es divideix en quaranta cinc articles, estructurats en quatre títols. En concret, el títol I fa referència a l'objecte i els àmbits subjectiu i objectiu d'aplicació de la Llei.

El títol II, que es desglossa en dos capítols, regula d'una banda la significació i l'abast del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, i estableix d'altra banda les definicions bàsiques vinculades a aquest dret, com ara la discriminació directa i indirecta, la discriminació per associació i la discriminació per error, la discriminació múltiple, la violència de gènere, el principi d'igualtat retributiva per raó de sexe o la discapacitat i els ajustos raonables.

El títol III incideix en la garantia i la promoció del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació. Concretament, el capítol primer estableix les garanties bàsiques d'aquest dret, tant pel que fa a la prevenció, la detecció i el cessament de la discriminació com pel que fa a les conseqüències dels actes discriminatoris, a la garantia d'indemnitat i les mesures d'acció positiva. El capítol segon preveu les disposicions oportunes relatives a la tutela judicial, entre les quals cal destacar la regulació de la inversió de la càrrega de la prova. El capítol tercer incideix en la tutela administrativa i institucional. Finalment, el capítol quart, relatiu a la promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació, crea o encomana que es portin a terme diferents òrgans, programes o serveis a l'efecte d'acomplir aquesta promoció: és el cas de l'Observatori de la Igualtat, del Pla integral per a la igualtat i la no-discriminació, del Programa pel foment de l'ocupabilitat, del Programa d'inclusió social de les persones nouvingudes, del Programa per a la igualtat efectiva de les dones i els homes, de les campanyes i els programes de sensibilització, de les clàusules socials en la contractació pública i de la Plataforma d'Entitats Socials.

El títol IV està dedicat al règim sancionador en cas d'incompliment de les obligacions que s'estableixen a l'empara del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació. Així, s'hi regulen, entre altres qüestions, les infraccions i sancions corresponents, la concurrència d'actuacions amb la jurisdicció penal, els criteris de graduació de les sancions, la prescripció, l'extinció de la responsabilitat i el procediment sancionador.

La Llei es clou amb una Disposició addicional i tres disposicions transitòries que fan referència a l'actualització de les multes, les normes aplicables, l'Observatori de la Igualtat i la Plataforma d'Entitats Socials, respectivament, i vuit disposicions finals. Les dos primeres disposicions finals modifiquen la Llei de relacions laborals i la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal, a fi d'incorporar-hi les noves garanties processals del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit laboral i administratiu, tal com ja s'ha fet recentment, també, amb la Llei del Codi de procediment civil pel que fa als processos civils. La disposició final tercera modifica la Llei de contractació pública per fer-hi constar la possible inclusió de clàusules socials als contractes del sector públic, i la disposició final quarta modifica la Llei per l'eradicació de la violència de gènere i de la violència domèstica per incorporar-hi la definició de violència de gènere que es conté en el Conveni del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica. La disposició final cinquena modifica la Llei de la funció pública per incloure-hi com a dret bàsic del personal al servei de les administracions públiques la igualtat de tracte i la no-discriminació per raó de sexe en matèria retributiva. Les tres altres disposicions finals encomanen el desplegament reglamentari oportú i la consolidació dels textos legislatius que es modifiquen en virtut d'aquesta Llei, i en determinen finalment l'entrada en vigor.

Títol I. Objecte i àmbit d'aplicació de la Llei

Article 1. Objecte

Aquesta Llei té per objecte garantir el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, en desenvolupament de l'article 1, apartat 2, i de l'article 6 de la Constitució. A aquest efecte, la Llei estableix els principis d'actuació dels poders públics i les mesures adreçades a intervenir, reeducar, prevenir, eliminar i corregir tota forma de discriminació en els sectors públic i privat.

Article 2. Àmbit subjectiu d'aplicació

1. Les obligacions que estableix aquesta Llei són aplicables a les administracions públiques i als organismes i les entitats que hi són adscrits o vinculats o que en són dependents.

2. Aquesta Llei és aplicable igualment a les persones físiques o jurídiques de caràcter privat que resideixin, estiguin o actuïn en l'àmbit territorial d'Andorra, qualsevol que sigui la seva nacionalitat, domicili o residència, en els termes i amb l'abast que s'hi preveuen.

3. Aquesta Llei s'adreça especialment a les dones, que pateixen històricament una situació de

desigualtat estructural respecte dels homes, derivada d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones, i a les persones integrants de col·lectius en una situació de més vulnerabilitat. Tenen la consideració de persones en una situació de més vulnerabilitat, entre d'altres, les que integren els col·lectius següents:

- a) Infants, adolescents i joves.
- b) Gent gran.
- c) Persones amb discapacitat.
- d) Persones nouvingudes.
- e) Persones lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, intersexuals i altres (d'ara endavant, "LGTBI i altres").

Article 3. Àmbit objectiu d'aplicació

Aquesta Llei s'aplica a tots els àmbits de la vida econòmica, social, cultural i política, i especialment en les esferes següents:

- a) L'accés a la Funció Pública i l'ocupació en el sector privat.
- b) La negociació col·lectiva.
- c) El treball per compte propi.
- d) Les organitzacions polítiques, sindicals, empresarials, professionals i d'interès social o econòmic.
- e) La participació cívica i social.
- f) L'educació.
- g) L'atenció sanitària.
- h) Els serveis socials i socio-sanitaris.
- i) L'accés a la justícia.
- j) L'habitatge.
- k) Els establiments i els espais oberts al públic.
- l) L'oferta pública de béns i serveis.
- m) Els mitjans de comunicació social, la publicitat i la societat de la informació.
- n) La cultura.

Títol II. Dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

Capítol primer. Significació i abast del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

Article 4. Significació del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

1. Es reconeix el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.
2. Ningú no pot ser discriminat per raó de naixement, nacionalitat o manca de nacionalitat,

origen racial o ètnic, sexe o gènere femení, religió, convicció o opinió filosòfica, política o sindical, llengua, edat, discapacitat, orientació sexual, identitat o expressió de gènere, o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

3. Queda prohibida tota disposició, conducta, acte o pràctica que atempti, per acció o per omissió, contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.

4. No es considera discriminatòria una diferència de tracte basada en alguna de les causes previstes en aquesta Llei quan es pugui justificar objectivament per una finalitat legítima i constitueixi un mitjà idoni, necessari i proporcionat per assolir aquesta finalitat.

Article 5. Abast del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

1. El dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació informa, amb caràcter transversal, l'actuació de tots els poders públics. Les administracions públiques l'han d'integrar en l'adopció i l'execució de totes les disposicions normatives i les polítiques públiques. En particular, els poders públics i les administracions públiques han d'integrar el principi d'igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes en totes les seves actuacions i en l'adopció i l'execució de les disposicions normatives i les polítiques públiques.

2. Les persones físiques o jurídiques del sector privat estan obligades a aplicar i respectar el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en totes les seves actuacions relacionades amb les disposicions d'aquesta Llei.

Capítol segon. Definicions bàsiques

Article 6. Discriminació directa i indirecta

1. S'entén per discriminació directa qualsevol diferència de tracte menys favorable basada en una de les causes previstes en aquesta Llei i que manca de justificació objectiva i raonable, és a dir, que no persegueix una finalitat legítima o en què no hi ha proporcionalitat entre els mitjans emprats i la finalitat perseguida.

2. S'entén per discriminació indirecta el fet que un factor aparentment neutre, com ara una norma, un criteri o una pràctica, no pugui ser respectat amb la mateixa facilitat per persones que pertanyen a un grup determinat per qualsevol de les causes previstes en aquesta Llei i els desafavoreixi, llevat que aquest factor tingui una justificació objectiva, raonable i proporcionada tal com es defineix a l'apartat anterior.

Article 7. Discriminació per associació i discriminació per error

1. La discriminació per associació és la situació en què una persona és objecte de discriminació com a conseqüència de la seva relació amb una persona o un grup de persones per raó de les causes previstes en aquesta Llei.

2. La discriminació per error és la situació en què una persona és objecte de discriminació com a conseqüència d'una apreciació errònia sobre les seves característiques per raó de les causes previstes en aquesta Llei.

Article 8. Discriminació múltiple

La discriminació múltiple és la situació en què una persona és objecte de discriminació com a conseqüència de la concurrència o la interacció de diverses causes de discriminació que preveu aquesta Llei, i que genera una forma específica de discriminació.

Article 9. Assetjament discriminatori, assetjament sexual i assetjament per raó de sexe

1. L'assetjament discriminatori és qualsevol comportament basat en alguna de les causes de discriminació que preveu aquesta Llei, amb l'objectiu o l'efecte d'atemptar contra la dignitat i la integritat física, psíquica o moral d'una persona i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

2. Sense perjudici del que disposa el Codi penal, als efectes d'aquesta Llei l'assetjament sexual es defineix com qualsevol comportament, verbal, no verbal o físic, de naturalesa sexual, adreçat contra una dona, que tingui la finalitat o produeixi l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

3. Constitueix assetjament per raó de sexe qualsevol comportament realitzat en funció del sexe o gènere femení, amb la finalitat o l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

4. El condicionament d'un dret o d'una expectativa de dret a l'acceptació d'una situació constitutiva d'assetjament sexual o d'assetjament per raó de sexe constitueix una conducta discriminatòria per raó de sexe.

5. Constitueixen conductes discriminatòries per raó de sexe l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe.

Article 10. Discriminació per raó d'embaràs o maternitat

Constitueix discriminació per raó de sexe qualsevol tracte desfavorable envers les dones relacionat amb l'embaràs o la maternitat.

Article 11. Violència de gènere envers les dones

S'entén per violència de gènere envers les dones una violació dels drets humans i un tipus de discriminació contra les dones, i designa tots els actes de violència basats en el gènere que comporten o són susceptibles de comportar per a les dones danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloent-hi l'amenaça de dur a terme aquests actes, i la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant en la vida pública com en la privada.

Article 12. Discriminació en l'accés a béns i serveis

1. Constitueix discriminació en l'accés als béns i serveis el fet de donar a una persona o a un grup de persones un tracte diferent i desfavorable respecte a altres, en funció d'un o més trets o característiques o de la seva pertinença a un grup determinat a l'hora d'accedir a qualsevol bé o servei públic o privat, com ara en l'accés a l'habitatge, l'educació, la sanitat o als locals d'oci i de temps lliure.

2. No constitueix discriminació en l'accés a béns i serveis els esdeveniments no-mixtes que pugui realitzar un col·lectiu determinat sempre i quan el seu objectiu sigui fomentar la no-discriminació en totes les formes previstes.

Article 13. Principi d'igualtat retributiva per raó de sexe

1. El principi d'igualtat retributiva per raó de sexe implica l'obligació de pagar per la prestació d'un treball d'igual valor la mateixa retribució, qualsevol que sigui la naturalesa d'aquesta retribució, sense que es pugui produir cap mena de discriminació per raó de sexe femení en cap dels elements o les condicions de la prestació esmentada.

2. Són d'igual valor les feines que exigeixen de les persones treballadores un conjunt comparable de coneixements professionals, de capacitats i d'esforços, de responsabilitats, i de càrrega física, mental i psicosocial.

Article 14. Ordre de discriminar i represàlia discriminatòria

1. S'entén per ordre de discriminar qualsevol instrucció duta a terme per una autoritat, un òrgan o un superior jeràrquic que impliqui la discriminació per alguna de les causes que preveu aquesta Llei.

2. Constitueix una represàlia discriminatòria qualsevol tracte advers o efecte negatiu que es

produeix contra una persona com a conseqüència de la presentació d'una queixa, reclamació, denúncia o recurs, de qualsevol tipus, adreçat a evitar, disminuir o denunciar qualsevol tipus de greuge o discriminació o l'assetjament al que la persona denunciant és sotmesa o ha estat sotmesa.

3. També constitueix una represàlia discriminatòria qualsevol tracte advers o efecte negatiu que es produeixi contra una persona que col·labori o participi en un procediment iniciat arran d'aquesta queixa, reclamació, denúncia, demanda o recurs.

Article 15. Discapacitat i ajustos raonables

1. Als efectes d'aquesta Llei, són persones amb discapacitat les que presenten deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials, a llarg termini, que en interactuar amb diverses barreres poden impedir la seva plena i efectiva participació en la societat, en igualtat de condicions amb la resta de la ciutadania.

2. Els ajustos raonables són les mesures d'adequació física, social i actitudinal que, d'una manera eficaç i pràctica, i sense que comportin una càrrega desproporcionada, faciliten l'accessibilitat i la participació d'una persona amb discapacitat en igualtat de condicions amb la resta de la ciutadania.

3. L'actuació consistent a impedir l'adopció d'ajustos raonables constitueix discriminació per raó de discapacitat.

Article 16. Victimització secundària

La victimització secundària es defineix específicament com les conseqüències derivades d'una deficient o incompleta actuació dels serveis públics o per la ommissió dels mateixos, en els que a la víctima se li provoca un greuge addicional al propi acte discriminatori o violent on la seva integritat moral, física, psicològica, política, social o laboral s'ha vist perjudicada. La victimització secundària necessita d'un pla integral que contingui reglaments i protocols d'actuació que la regulin.

Article 17. Accions positives

Es defineixen com a accions positives les mesures que suposen una diferència de tracte adreçada a corregir i compensar situacions patents de desigualtat de fet i de discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei. Aquestes mesures han de ser raonables i proporcionades en relació amb la finalitat que pretenguin complir i, en tot cas, només resulten aplicables mentre persisteixi la situació de desigualtat i de discriminació que es pretén corregir.

Títol III. Defensa i promoció del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

Capítol primer. Garanties bàsiques del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació

Article 18. Prevenció, detecció i cessament de la discriminació

1. La protecció eficaç enfront la discriminació obliga les administracions públiques i les altres entitats públiques, així com les empreses i les altres entitats del sector privat, a aplicar mètodes i instruments suficients per detectar-la i a adoptar mesures preventives i reactives adequades adreçades a abordar i fer cessar les situacions de discriminació.

2. L'incompliment de les obligacions previstes a l'apartat anterior dona lloc a responsabilitat administrativa, civil pels danys i perjudicis que se'n puguin derivar, i, si escau, penal.

Article 19. Conseqüències dels actes discriminatoris

1. Les disposicions, els actes i les clàusules dels negocis jurídics que constitueixin o causin discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei es consideren nuls i sense efecte, i generen responsabilitat administrativa, civil pels danys i perjudicis que se'n puguin derivar i, si escau, penal.

2. La persona o l'entitat que causi o toleri una situació de discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei respon del dany ocasionat mitjançant una indemnització que inclou la reparació de tots els danys i perjudicis derivats de l'acte discriminatori. També són responsables del dany ocasionat les administracions públiques i les empreses quan la discriminació es produeixi dins el seu àmbit d'organització i direcció, qualsevol que sigui el subjecte actiu de la discriminació, i sempre que no hagin adoptat les mesures preventives i reactives que estableix l'article 17.

Article 20. Garantia d'indemnitat

1. Es considera un acte de discriminació qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència de la presentació per part seva d'una queixa, reclamació, denúncia, demanda judicial o recurs, de qualsevol tipus, adreçat a impedir la seva discriminació i a exigir el compliment efectiu del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.

2. També es considera un acte de discriminació qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència d'haver intervingut com a testimoni en un procés judicial o administratiu adreçat a impedir la discriminació o a exigir el compliment efectiu del dret a la igualtat de tracte i a

la no-discriminació. Aquesta protecció s'estén a les persones que intervinguin com a testimonis en un procediment intern de denúncia o queixa d'una situació d'assetjament sexual o per raó de sexe, o per qualsevol altre motiu de discriminació previst en aquesta Llei.

Article 21. Mesures d'acció positiva

1. Amb la finalitat de fer efectiu el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, els poders públics han d'adoptar mesures específiques a favor de determinats grups de persones o col·lectius per corregir i compensar una situació patent de desigualtat de fet i de discriminació en què es puguin trobar i, en particular, a favor de les dones i de les persones que integren els col·lectius relacionats a l'apartat 3 de l'article 2.

2. Aquestes mesures han de ser raonables i proporcionades en relació amb la finalitat que pretenguin complir i, en tot cas, només resulten aplicables mentre persisteixi la situació de desigualtat i de discriminació que es pretén corregir.

Capítol segon. Tutela judicial

Article 22. Abast de la tutela judicial

1. La tutela judicial enfront de vulneracions del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació abasta l'adopció de totes les mesures necessàries per eliminar la discriminació i, en particular, l'adopció de mesures cautelars, el cessament immediat de l'actuació contrària al dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació o, si escau, la prohibició d'interrompre una conducta o l'obligació de realitzar una activitat omesa, i el restabliment de la persona perjudicada en la integritat del seu dret, així com la reparació de les conseqüències derivades de l'acció o omissió del subjecte responsable, inclosa la indemnització dels danys i perjudicis.

2. Les mesures cautelars poden incloure la suspensió dels efectes de l'acte impugnat, així com qualsevol altra mesura necessària per garantir l'efectivitat de la tutela judicial que pugui acordar-se mitjançant la sentència que posi fi al procés.

Article 23. Accés a la justícia i legitimació processal

1. Qualsevol persona pot accedir als tribunals de justícia per sol·licitar la tutela del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei.

2. La legitimació per intervenir en els processos judicials civils i administratius que tinguin per objecte la defensa del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació correspon a la persona o les persones afectades.

3. En els termes establerts per les lleis processals, també estan legitimades per intervenir en els processos judicials civils i administratius, en nom i interès de les persones afiliades o associades, i sempre que comptin amb la seva autorització, les organitzacions sindicals, les associacions professionals de persones treballadores autònomes, les organitzacions de persones consumidores i usuàries, i les associacions i organitzacions constituïdes legalment que tinguin com a finalitat primordial la defensa i la promoció dels drets humans i desenvolupin la seva activitat en el territori andorrà. No és necessària aquesta autorització quan les persones afectades són una pluralitat indeterminada o de difícil determinació, sense perjudici de la legitimació processal de les persones que puguin arribar a identificar-se com a afectades.

Article 24. Ministeri Fiscal

El Ministeri Fiscal sempre és part en els processos judicials en defensa del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, i pot interessar l'adopció, si escau, de les mesures necessàries per depurar les conductes delictives que s'hagin pogut cometre.

Article 25. Inversió de la càrrega de la prova

1. En els processos en què la part actora al·legui discriminació i aporti indicis fonamentats sobre la seva existència, correspon a la part demandada aportar una justificació objectiva i raonable, suficientment provada, de les mesures adoptades i de la seva proporcionalitat. A aquests efectes, l'òrgan judicial, d'ofici o a instància de part, pot demanar un informe dels organismes públics competents en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació.

2. L'apartat anterior no és aplicable als processos penals ni als procediments administratius sancionadors.

Article 26. Indemnització dels danys i perjudicis

1. Quan la sentència declari l'existència de la vulneració del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, l'òrgan judicial ha de pronunciar-se sobre la quantia de la indemnització que correspongui a la part demandant, en funció tant del dany moral vinculat a la vulneració del dret fonamental com dels danys i perjudicis materials que se'n derivin.

2. Un cop acreditada la situació de discriminació, es presumeix l'existència de dany moral, i s'ha de fixar la seva quantia atenent les circumstàncies concretes del cas i la gravetat de la conducta i dels seus efectes.

Capítol tercer. Tutela administrativa i institucional

Article 27. Tutela administrativa

1. El ministeri responsable dels afers socials és competent, amb caràcter general, per tramitar i investigar les denúncies relatives a la vulneració del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació i, si escau, per incoar el procediment administratiu sancionador corresponent. No obstant això, quan d'acord amb una norma sectorial aplicable un altre ministeri tingui atribuïda la competència sancionadora en la matèria sobre la qual recaigui la conducta presumptament lesiva del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, correspon a aquest ministeri tramitar i investigar la denúncia i, si escau, incoar el procediment administratiu sancionador corresponent.

2. En tot cas, quan la denúncia es basi en una conducta tipificada com a infracció administrativa en aquesta Llei, però aquesta conducta no estigui prevista com a infracció administrativa per la norma sectorial aplicable, correspon al ministeri responsable dels afers socials tramitar i investigar la denúncia i, si escau, incoar el procediment administratiu sancionador corresponent.

3. Quan una autoritat pública, en ocasió de l'exercici de les seves competències, tingui coneixement d'una situació de discriminació de les previstes en aquesta Llei, ha de decidir necessàriament que s'investiguin les circumstàncies del cas i, si escau, que s'adoptin les mesures oportunes per eliminar la discriminació. Tanmateix, en el supòsit que no sigui competent per fer-ho, ha de comunicar els fets de forma immediata a l'autoritat competent, d'acord amb el que s'estableix als apartats 1 i 2 anteriors.

4. Poden intervenir com a part interessada en els procediments administratius, en interès de la persona o les persones afectades, i sempre que comptin amb la seva autorització, les organitzacions sindicals, les associacions professionals de persones treballadores autònomes, les organitzacions de persones consumidores i usuàries, i les associacions i organitzacions constituïdes legalment que tinguin com a finalitat primordial la defensa i la promoció dels drets humans i desenvolupin la seva activitat en el territori andorrà. No és necessària aquesta autorització quan les persones afectades són una pluralitat indeterminada o difícil de determinar, sense perjudici de la legitimació de les persones que puguin arribar a identificar-se com a afectades.

Article 28. Tutela institucional

1. El Raonador del Ciutadà és l'òrgan competent per rebre i tramitar les queixes i les reclamacions que concerneixen les relacions dels ciutadans i les

ciutadanes amb les administracions públiques i les altres entitats públiques, i amb les persones o les entitats privades, en relació amb la defensa i la protecció del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació.

2. El Raonador del Ciutadà ha de vetllar perquè l'actuació de les persones o les entitats públiques o privades, inclosos els mitjans de comunicació, respectin la igualtat de totes les persones i perquè s'adoptin les mesures necessàries per evitar qualsevol tipus de discriminació, directa o indirecta, per algun o alguns dels motius previstos en aquesta Llei.

3. El Raonador del Ciutadà pot actuar d'ofici o a instància de part. No obstant això, no pot intervenir arran de les queixes i les reclamacions que se li plantegin en assumptes en els quals s'hagi instat un procés davant un òrgan judicial, ni pot anul·lar o modificar un acte administratiu, i s'ha de limitar a fer les recomanacions i els suggeriments que estimi oportuns.

4. El procediment d'actuació del Raonador del Ciutadà es regeix per la normativa específica aplicable.

Capítol quart. Promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació

Article 29. Observatori de la Igualtat

1. Es crea l'Observatori de la Igualtat, que té per objecte la informació, la recollida i la interpretació de dades, recursos i estudis, i l'avaluació sobre la igualtat i la no-discriminació a Andorra. Aquest Observatori queda integrat dins el ministeri responsable dels afers socials.

2. L'Observatori de la Igualtat ha d'incloure sistemàticament la variable de sexe en les estadístiques, les enquestes i la recollida de dades que porti a terme, i ha d'explotar aquestes dades de manera que es puguin conèixer les diferents situacions, condicions, aspiracions i necessitats de les dones i els homes en els diferents àmbits d'intervenció.

3. El règim de funcionament, les competències, la composició i les altres particularitats de l'Observatori de la Igualtat s'estableixen per la via reglamentària.

Article 30. Pla integral per a la igualtat de tracte i la no-discriminació

El Govern, a proposta del ministeri responsable dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un pla integral per a la igualtat de tracte i la no-discriminació que aglutini diferents mesures adreçades a les dones i als col·lectius en una situació de més vulnerabilitat a què fa referència l'apartat 3 de l'article 2, i que prioritzi la integració dels recursos

i serveis existents i que inclogui una guia pràctica pels professionals. Aquest pla ha d'integrar, entre d'altres, el Programa d'inserció laboral, el Programa d'inclusió social de les persones nouvingudes i el Programa per a la igualtat efectiva de les dones i els homes, a què fan referència els articles 30, 31 i 32, respectivament.

Article 31. Programa pel foment de l'ocupabilitat

El Govern, a proposta dels ministeris responsables de l'ocupació i dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un programa pel foment de l'ocupabilitat adreçat a les dones, a les persones integrants dels col·lectius en una situació de més vulnerabilitat a què fa referència l'apartat 3 de l'article 2, i a les persones en situació o en risc d'exclusió social, amb la finalitat de planificar, coordinar i controlar els diferents itineraris d'inserció sociolaboral, així com les diferents accions ocupacionals i altres projectes vinculats. Aquest programa ha d'integrar l'Estratègia d'inserció laboral de les persones amb discapacitat i s'ha de fer en coherència amb l'Estratègia andorrana per a l'ocupació.

Article 32. Programa d'inclusió social de les persones nouvingudes

El Govern, a proposta dels ministeris responsables de la immigració i dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un programa d'inclusió social de les persones nouvingudes amb l'objectiu d'afavorir la seva integració en tots els àmbits de la vida social a través del foment de la interacció amb el seu entorn i el reconeixement del seu valor cultural i social.

Article 33. Programa per a la igualtat efectiva de les dones i els homes

El Govern, a proposta dels ministeris responsables del treball i dels afers socials, ha d'aprovar amb una periodicitat quadriennal un programa per fomentar la igualtat efectiva de les dones i els homes. Aquest programa ha d'incloure mesures específiques per afavorir la conciliació de la vida personal, familiar i laboral.

Article 34. Campanyes i programes de sensibilització i formació

El Govern, a proposta del ministeri responsable dels afers socials, ha d'impulsar campanyes de sensibilització, informació, formació i promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació en tots els àmbits de la vida social. Aquestes accions, que es poden portar a terme en col·laboració amb els mitjans de comunicació, han d'incloure com a finalitat específica l'educació en el respecte a la igualtat de tracte i a la no-discriminació entre les

dones i els homes, i han de fer un ús intensiu dels nous espais públics de comunicació a través de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Article 35. Contractació pública i clàusules socials

Les administracions públiques han de promoure la inclusió de clàusules de caràcter social adreçades a erradicar les desigualtats socials en la contractació pública d'obres i serveis, amb l'objectiu d'implicar i corresponsabilitzar el sector empresarial en la lluita contra les desigualtats i fomentar, alhora, una contractació pública socialment responsable. Aquestes clàusules socials s'han d'incloure, en la mesura del possible, com a criteri d'adjudicació dels contractes del sector públic i com a condició especial d'execució de l'obra o el servei.

Article 36. Plataforma d'Entitats Socials

El Govern, a proposta del ministeri responsable dels afers socials, ha de donar suport a la Plataforma d'Entitats Socials o a qualsevol altre tipus d'organització que aglutini i representi el sector social andorrà, com a instrument de participació i relació amb la ciutadania, les entitats socials i les administracions públiques, amb l'objectiu de disposar d'una xarxa estable de col·laboració i comunicació mútues.

Títol IV. Règim sancionador

Article 37. Objecte i àmbit d'aplicació

1. Aquest títol té per objecte establir el règim d'infraccions i sancions en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació, en defecte d'una norma sectorial específica d'aplicació preferent.

2. En particular i sense caràcter exhaustiu, els àmbits que es regeixen pel seu propi règim d'infraccions i sancions, sense perjudici del que disposa l'apartat 1 de l'article 45, són els següents:

- a) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit de les relacions laborals.
- b) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit de l'ocupació.
- c) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit dels serveis socials i socio-sanitaris.
- d) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit de les entitats i els serveis públics i privats que prestin els seus serveis a persones amb discapacitat.
- e) Les conductes atemptatòries contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit educatiu.

Article 38. Concurrencia d'actuacions amb la jurisdicció penal

1. En els supòsits en què la conducta objecte d'una de les infraccions que regula aquesta Llei pugui ser constitutiva d'una infracció penal, l'Administració ha d'iniciar les accions penals que escaiguin i, al mateix temps, ha de suspendre la tramitació del procediment sancionador, la qual cosa interromp el còmput dels terminis de prescripció i caducitat, fins que recaigui una resolució ferma en l'àmbit penal.

2. En qualsevol cas, la declaració de fets provats que pugui fer el tribunal penal és vinculant per a l'òrgan sancionador.

Article 39. Infraccions

1. Les infraccions en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació es qualifiquen de lleus, greus o molt greus.

2. Tenen la consideració d'infraccions lleus les conductes que incorrin en irregularitats formals per l'incompliment del que estableix aquesta Llei i la normativa que la desenvolupi, sempre que no generin un efecte discriminatori.

3. Tenen la consideració d'infraccions greus:

- a) L'obstrucció de l'actuació dels serveis d'inspecció de les administracions públiques o la negativa a col·laborar-hi.
- b) Els actes o les omissions que constitueixin una discriminació, directa o indirecta, per les causes previstes en aquesta Llei.
- c) Qualsevol conducta de represàlia o tracte advers contra una persona com a conseqüència d'haver presentat una queixa, una reclamació, una denúncia, una demanda o un recurs de qualsevol tipus dirigit a impedir-ne la discriminació o a exigir el compliment efectiu del dret d'igualtat de tracte i de no-discriminació.
- d) Qualsevol tracte advers o efecte negatiu contra una persona com a conseqüència d'haver intervingut com a testimoni en un procés judicial o administratiu adreçat a impedir la discriminació o a exigir el compliment efectiu del dret d'igualtat de tracte i de no-discriminació, incloent-hi les persones que hagin intervingut com a testimonis en un sistema de queixa o denúncia intern d'una situació d'assetjament discriminatori en el marc d'un protocol per prevenir i abordar les conductes d'assetjament.
- e) L'incompliment d'un requeriment administratiu específic, que no constitueixi una exigència formal, formulat per l'òrgan administratiu al qual correspongui l'exercici de les competències necessàries per donar compliment a les previsions d'aquesta Llei.

f) La comissió d'una tercera infracció lleu o més, sempre que en el termini dels dos anys anteriors la presumpta persona infractora ja hagi estat sancionada per dos infraccions lleus mitjançant una resolució administrativa ferma.

4. Tenen la consideració d'infraccions molt greus:

a) Els actes o les omissions que constitueixen discriminació múltiple.

b) Les conductes d'assetjament discriminatori, incloent-hi l'assetjament sexual i per raó de sexe.

c) La pressió greu exercida sobre l'autoritat, un o una agent d'aquesta autoritat, el personal funcionari o un empleat o una empleada públics, en l'exercici de les potestats administratives per executar les mesures que preveu aquesta Llei.

d) La comissió d'una tercera infracció greu o més, sempre que en el termini dels dos anys anteriors la presumpta persona infractora ja hagi estat sancionada per dos infraccions greus mitjançant una resolució administrativa ferma.

Article 40. Sancions

Les infraccions que estableix aquesta Llei són sancionades amb multes d'acord amb la graduació següent:

a) Les infraccions lleus se sancionen amb una multa d'entre 100 i 500 euros.

b) Les infraccions greus se sancionen amb una multa d'entre 501 i 3.000 euros.

c) Les infraccions molt greus se sancionen amb una multa d'entre 3.001 i 24.000 euros.

Article 41. Criteris de graduació de les sancions

1. Per determinar l'import de les sancions, s'han de tenir en compte els criteris següents:

a) La intencionalitat de la persona infractora.

b) La naturalesa dels danys causats.

c) La permanència o la transitorietat de les repercussions de la infracció.

d) El nombre de persones afectades.

e) El grau de participació en la comissió de la infracció.

f) La repercussió social de les infraccions i el grau de difusió dels mitjans emprats.

g) La reincidència, per la comissió de més d'una infracció de la mateixa naturalesa, quan així s'hagi declarat mitjançant una resolució administrativa ferma.

h) El benefici econòmic que s'hagi generat per a la persona autora de la infracció.

i) La condició d'autoritat, agent d'aquesta autoritat, personal funcionari o empleat o empleada pública de la persona infractora.

j) La condició de menor d'edat o de persona amb discapacitat de la víctima.

2. Quan de la comissió d'una infracció se'n derivi necessàriament la comissió d'una altra o unes altres infraccions, s'ha d'imposar la sanció corresponent a la infracció més greu.

Article 42. Sancions accessòries

Quan les infraccions siguin molt greus, l'òrgan que resolgui l'expedient sancionador, mitjançant una resolució motivada, pot imposar com a sanció accessòria, a més de la multa que escaigui, la prohibició de rebre ajuts o subvencions per un període de tres anys com a màxim, o la prohibició de contractar amb l'Administració i els ens públics que en depenen per un període de dos anys com a màxim.

Article 43. Prescripció

1. Les infraccions previstes en aquesta Llei prescriuen al cap d'un any si són lleus, al cap de tres anys si són greus i al cap de cinc anys si són molt greus. El termini de prescripció es comença a comptar des del darrer dia en el qual s'ha comès la infracció.

2. Les sancions imposades per infraccions lleus prescriuen al cap d'un any, les imposades per infraccions greus al cap de dos anys i les imposades per infraccions molt greus al cap de tres anys. El termini de prescripció es comença a comptar des de l'endemà del dia en què ha esdevingut ferma la resolució per la qual s'imposa la sanció.

Article 44. Extinció de la responsabilitat

La responsabilitat derivada de les infraccions que estableix aquesta Llei s'extingeix pel pagament o el compliment de la sanció, per la prescripció de la infracció o la sanció i per la defunció de la persona interessada.

Article 45. Procediment sancionador

1. En defecte d'un règim sancionador específic establert per una norma sectorial, la incoació i la instrucció dels expedients sancionadors, així com la imposició de les sancions corresponents, correspon al ministeri responsable dels afers socials. D'altra banda, si la conducta atemptatòria contra el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació no està prevista com una infracció administrativa en la norma sectorial corresponent, però aquesta conducta es troba tipificada com una infracció administrativa en aquesta Llei, la competència sancionadora sobre aquesta conducta recau també en el ministeri

responsable dels afers socials, d'acord amb el que disposa l'article 26.

2. Quan el ministeri responsable dels afers socials consideri que la potestat sancionadora correspon a un altre òrgan de l'Administració, ho ha de posar en coneixement d'aquest òrgan i li ha de traslladar l'expedient corresponent.

3. En defecte de règim sancionador específic establert per una norma sectorial, el procediment sancionador es regula pel Codi de l'Administració i el Reglament regulador del procediment sancionador, amb les especialitats regulades a l'apartat següent.

4. En els casos en què s'aporti un principi de prova del qual s'infereixi que una de les infraccions que preveu aquesta Llei l'hagi pogut cometre una autoritat o el personal al servei de les administracions públiques, l'òrgan administratiu competent, quan en tingui coneixement, ha d'adoptar les mesures provisionals que siguin oportunes perquè desaparegui la situació de discriminació. Així mateix, ha d'iniciar el procediment disciplinari corresponent respecte de la persona presumptament responsable, d'acord amb el que disposa la normativa aplicable, o el procediment sancionador previst en aquesta Llei quan la persona presumptament responsable sigui una autoritat o un càrrec públic que no tingui la condició de personal al servei de les administracions públiques.

5. Si de la instrucció del procediment sancionador corresponent en resulta responsable l'autoritat o el personal al servei de les administracions públiques, els fets declarats provats en la resolució que posa fi al procediment vinculen l'administració corresponent en el procediment de responsabilitat patrimonial que ha d'instruir per determinar la indemnització que, si escau, sigui procedent pels danys i perjudicis que s'hagin pogut ocasionar a favor de qui hagi resultat víctima de la discriminació.

Disposició addicional. Actualització de quantitats

El Govern, mitjançant les lleis del pressupost, pot modificar els imports de les multes coercitives que s'estableixen en aquesta Llei.

Disposició transitòria primera. Normes aplicables

Aquesta Llei no és aplicable als procediments administratius i judicials que s'hagin iniciat amb anterioritat a la data en què entri en vigor, els quals es regeixen per les normes vigents anteriorment.

Disposició transitòria segona. Observatori de la Igualtat

El Govern ha de desenvolupar reglamentàriament l'Observatori de la Igualtat previst a l'article 28 d'aquesta Llei en el termini màxim de sis mesos des del dia en què entri vigor.

Disposició transitòria tercera. Plataforma d'Entitats Socials

Mentre no es constitueixi la Plataforma d'Entitats Socials a què es refereix l'article 36 d'aquesta Llei, assumeix la interlocució davant el Govern i les altres administracions públiques la Comissió de Participació de les Entitats Cíviques en l'àmbit dels serveis socials i socio-sanitaris (COPEC).

Disposició final primera. Modificació de la Llei de relacions laborals

1. S'afegeix un nou article 71 bis a la Llei 31/2018, del 6 de desembre, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 71 bis. *Igualtat de remuneració*

1. L'empresari està obligat a pagar per la prestació d'un treball d'igual valor la mateixa retribució, qualsevol que sigui la naturalesa d'aquesta retribució, sense que es pugui produir cap mena de discriminació per raó de sexe femení en cap dels elements o les condicions de la retribució esmentada.

2. Són d'igual valor les feines que exigeixen de les persones assalariades un conjunt comparable de coneixements professionals, de capacitats i esforços, de responsabilitats, i de càrrega física, mental i psicosocial.

3. Quan l'òrgan judicial declari l'existència d'una situació de discriminació retributiva per raó de sexe, ha de reconèixer a la persona treballadora afectada, com a part integrant de la indemnització de danys i perjudicis, les diferències retributives derivades de la desigualtat de tracte durant tot el temps en què s'ha constatat la situació de discriminació.”

2. S'afegeix un nou apartat 4 bis a l'article 84 de la Llei 31/2018, del 6 de desembre, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 84. *Acomiadament no causal*

[...]

4 bis. L'acomiadament no causal d'una persona treballadora es considera nul i sense efecte quan es produeixi amb discriminació per alguna de les causes prohibides a la Constitució o a les lleis, o suposi una violació dels drets fonamentals i les llibertats públiques.

[...].”

3. S'afegeix un nou apartat 3 bis a l'article 85 de la Llei 31/2018, del 6 de desembre, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 85. *Acomiadament per causes objectives*

[...]

3 bis. Es considera nul i sense efecte l'acomiadament d'una persona assalariada quan es produeixi amb discriminació per alguna de les causes prohibides a la Constitució o a les lleis, o suposi una violació dels drets fonamentals i llibertats públiques.

[...].”

4. S'afegeix un nou apartat 3 a l'article 87 de la Llei 31/2018, del 6 de desembre, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 87. *Acomiadament per causes disciplinàries*

[...]

3. Es considera nul i sense efecte l'acomiadament d'una persona assalariada quan es produeixi amb discriminació per alguna de les causes prohibides a la Constitució o a les lleis, o suposi una violació dels drets fonamentals i les llibertats públiques.”

5. Es modifica l'apartat 4 de l'article 91 de la Llei 31/2018, del 6 de desembre, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 91. *Desistiment justificat de la persona assalariada*

[...]

4. Quan el desistiment tingui com a causa un acte lesiu dels drets fonamentals o de les llibertats públiques, o un acte de discriminació per algun dels motius prohibits a la Constitució o a les lleis, així com per raó d'afiliació, o no, a una organització sindical, la persona assalariada pot optar per la indemnització esmentada a l'apartat anterior i la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte lesiu o discriminatori, o bé exigir la reincorporació a l'empresa i la percepció dels salaris de tramitació, així com la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte discriminatori que fixa la jurisdicció corresponent.”

6. Es modifica l'apartat 3 de l'article 92 de la Llei 31/2018, del 6 de desembre, de relacions laborals, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 92. *Indemnitzacions*

[...]

3. En el supòsit de l'apartat anterior o en cas que el comiat de la persona assalariada constitueixi un acte lesiu dels drets fonamentals o de les llibertats públiques, o un acte de discriminació per algun dels motius prohibits a la Constitució o a les lleis, així

com per raó d'afiliació, o no, a una organització sindical, o d'acomiadament d'una persona delegada del personal, d'una persona membre del comitè d'empresa o, si escau, d'una persona assalariada amb mandat, la persona assalariada pot optar per la indemnització esmentada a l'apartat anterior i la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte lesiu o discriminatori, o bé exigir la reincorporació a l'empresa i la percepció dels salaris de tramitació, així com la indemnització dels danys i perjudicis addicionals derivats de l'acte lesiu o discriminatori que fixa la jurisdicció corresponent.”

Disposició final segona. Modificació de la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal

1. Es modifica l'article 23 de la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal, del 15 de novembre de 1989, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 23. *Legitimació activa*

1. Pot demandar legítimament davant la jurisdicció administrativa i fiscal:

a) Qualsevol persona física o jurídica, pública o privada, en relació amb els actes sotmesos al control de la jurisdicció administrativa i fiscal segons l'article 1, lletra a, d'aquesta Llei.

b) Qualsevol persona física o jurídica, pública o privada, que tingui un interès, dret o expectativa de dret vinculats amb els actes sotmesos a la jurisdicció administrativa i fiscal segons l'article 1, lletra b, d'aquesta Llei.

c) L'Administració pública per obtenir la declaració de nul·litat de ple dret d'un acte administratiu, d'acord amb el Codi de l'Administració.

2. Per a la defensa del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, també estan legitimades per intervenir, en nom i interès de les persones afiliades o associades, i sempre que comptin amb la seva autorització, les organitzacions sindicals i les associacions i organitzacions constituïdes legalment que tinguin com a finalitat primordial la defensa i la promoció de la igualtat de tracte i la no-discriminació i desenvolupin la seva activitat en el territori andorrà. No és necessària aquesta autorització quan les persones afectades són una pluralitat indeterminada o difícil de determinar, sense perjudici de la legitimació processal de les persones que puguin arribar a identificar-se com a afectades.”

2. S'afegeix un nou article 44 bis a la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal, del 15 de novembre de 1989, el qual queda redactat com segueix:

“Article 44 bis. *Càrrega de la prova*

En els processos en què es justifiqui la concurrència d'indicis que s'ha produït una conducta lesiva dels

drets fonamentals o de les llibertats públiques, o una conducta discriminatòria per algun dels motius prohibits per la Constitució i les lleis, correspon a la part demandada aportar una justificació objectiva i raonable, suficientment provada, de les mesures adoptades i de la seva proporcionalitat.”

Disposició final tercera. Modificació de la Llei de contractació pública

1. S'afegeix un nou article 12 bis a la Llei de contractació pública, del 9 de novembre del 2000, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 12 bis. *Requisits i classes de criteris d'adjudicació dels contractes*

1. L'adjudicació dels contractes s'ha de fer utilitzant una pluralitat de criteris d'adjudicació segons la millor relació qualitat-preu. La millor relació qualitat-preu s'avalua d'acord amb criteris econòmics i qualitatius.

2. Els criteris qualitatius que estableixi l'òrgan de contractació per avaluar la millor relació qualitat-preu poden incloure aspectes socials, vinculats a l'objecte dels contractes. Els aspectes socials dels contractes es refereixen, entre d'altres, a les finalitats següents:

a) El foment de la integració social i la contractació laboral de les dones, de les persones amb discapacitat, de les persones integrants dels col·lectius en una situació de més vulnerabilitat que estableix l'apartat 3 de l'article 2 de la Llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació, i de les persones en situació o risc d'exclusió social.

b) La contractació o la subcontractació amb empreses d'inclusió sociolaboral de les persones amb discapacitat o amb persones treballadores autònomes amb discapacitat.

c) Les mesures i els plans d'igualtat entre dones i homes, incloent-hi mesures per afavorir la conciliació de la vida personal, familiar i laboral de les persones treballadores.”

2. S'afegeix un nou article 12 ter a la Llei de contractació pública, del 9 de novembre del 2000, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 12 ter. *Condicions especials d'execució dels contractes de caràcter social*

1. Els òrgans de contractació poden establir condicions especials en relació amb l'execució dels contractes, sempre que estiguin vinculades a l'objecte dels contractes i s'indiquin en l'anunci de licitació i en els plecs.

2. En particular, es poden establir condicions de tipus social amb la finalitat, entre d'altres, de fer efectiu el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació de les dones i de les persones

integrants dels col·lectius en una situació de més vulnerabilitat que estableix l'apartat 3 de l'article 2 de la Llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació”.

Disposició final quarta. Modificació de la Llei per l'eradicació de la violència de gènere i de la violència domèstica

Es modifica l'apartat 1 de l'article 2 de la Llei 1/2015, del 15 de gener, per l'eradicació de la violència de gènere i de la violència domèstica, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 2. *Definicions*

S'entén per violència de gènere $\ominus$ envers les dones una violació dels drets humans i un tipus de discriminació contra les dones, i designa tots els actes de violència basats en el gènere que comporten o són susceptibles de comportar per a les dones danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloent-hi l'amenaça de dur a terme aquests actes, i la coacció o la privació arbitrària de llibertat, en la vida pública o en la privada.

[...]”

Disposició final cinquena. Modificació de la Llei de la Funció Pública

Es modifica l'article 71 de la Llei 1/2019, del 17 de gener, de la Funció Pública, el qual queda redactat en els termes següents:

“Article 71. *Drets*

Els funcionaris i els treballadors públics tenen els drets següents:

a) A un tracte just i respectuós dels superiors i dels companys de feina.

b) A l'estabilitat laboral i, per tant, a no ser separats del servei per causa diferent d'alguna de les previstes en la Llei i conforme als procediments que s'hi estableixen.

c) A percebre una remuneració d'acord amb el nivell de classificació del lloc de treball de la plaça a la qual estan adscrits i la política retributiva definida per l'Administració general, sense que es pugui produir cap mena de discriminació per raó de sexe femení en cap dels elements o les condicions de retribució.

[...]”.

Disposició final sisena. Desplegament reglamentari

S'encomana al Govern que en el termini màxim de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei dicti les disposicions reglamentàries que siguin necessàries per desenvolupar-ne el contingut.

Disposició final setena. Textos consolidats

S'encomana al Govern que, en el termini màxim de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, publiqui al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra el text consolidat de la Llei 31/2018, del 6 de desembre, de relacions laborals; de la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal, del 15 de novembre de 1989; de la Llei de contractació pública, del 9 de novembre del 2000; de la Llei 1/2015, del 15 de gener, per l'eradicació de la violència de gènere i de la violència domèstica, i de la Llei 1/2019, del 17 de gener, de la Funció Pública, i que hi inclogui les modificacions introduïdes fins ara en aquestes cinc lleis.

Disposició final vuitena. Entrada en vigor

Aquesta Llei entrarà en vigor l'endemà de ser publicada al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

En els termes precedents es formula l'informe de la Comissió Legislativa d'Afers Socials que, d'acord amb l'article 100.1 del Reglament del Consell General, es tramet al M. I. Sr. Síndic General, als efectes escaients.

M. I. Sra. Patrícia Riberaygua Marme
Vicepresidenta
de la Comissió Legislativa d'Afers Socials

M. I. Sra. Sílvia Eloïsa Bonet
Presidenta de la Comissió Legislativa d'Afers Socials

A la M. I. Sindicatura

El sotasignat, Pere López Agràs, conseller general socialdemòcrata del Grup Parlamentari Mixt, d'acord amb el que disposa l'article 100 de Reglament del Consell General, mitjançant aquest escrit presento les reserves d'esmena següents al *Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació*, publicat al Butlletí del Consell General núm. 71/2018 de data 26 de juliol del 2018.

Reserva d'esmena 1

Reserva de l'esmena 29 de l'informe del ponent (Grup Parlamentari Mixt – PS 15), que proposa afegir el redactat d'un nou apartat a l'article 34 del Projecte de llei, amb el següent text:

“Article 34. Contractació pública i clàusules socials

[...]

3-Els òrgans de direcció de totes les entitats i administracions públiques hauran de reservar places

per a dones en els seus llocs directius i de responsabilitat d'un mínim del trenta-tres per cent que es veurà incrementat paulatinament fins, com a mínim, el quaranta-cinc per cent a finals de l'any 2021. En l'àmbit privat, el mateix percentatge han de ser considerats paràmetres de referència per al seu acompliment alhora que els paràmetres establerts en aquesta llei seran els presos en consideració en polítiques de bonificacions fiscals quan s'estableixin en relació a polítiques d'equitat de gènere.”

Reserva d'esmena 2

Reserva de l'esmena 28 de l'informe del ponent (Grup Parlamentari Mixt – PS 14), que proposa afegir el redactat d'un nou apartat a l'article 34 del Projecte de llei, amb el següent text:

“Article 34. Contractació pública i clàusules socials

1. En tot concurs públic, per millorar la inserció laboral de les persones amb discapacitat, es reserva el cinc per cent de les places concursables a persones amb discapacitat reconeguda per les autoritats corresponents o reconeguda per les autoritats reconegudes i autoritzades pel Principat d'Andorra. Aquesta reserva de places funcionarà pel mateix sistema de puntuació que la ordinària però amb una classificació diferent i no exclouent del sistema ordinari. En el cas de que les persones opositores que han superat la puntuació mínima exigible i que són potencialment seleccionables no es trobés un cinc per cent de discapacitats, llavors s'eliminaran amb ordre ascendent les persones opositores seleccionables per cobrir el cinc per cent amb opositors discapacitats per ordre descendent de la puntuació obtinguda. El no-cobriments de les places per persones amb discapacitat per motius de la no-superació de la puntuació mínima exigible suposa que les places no cobertes per opositors amb discapacitat passen a ser d'oferta ordinària. En el cas de que la puntuació obtinguda pels opositors amb discapacitat en el concurs públic fos superior a dels opositors sense discapacitat, tots aquells discapacitats que superin les qualificacions del sistema ordinari passaran a ser considerats seleccionables per la llista ordinària, deixant el seu lloc al sistema de puntuació de persones amb discapacitat a la persona immediatament posterior. La discapacitat d'una persona amb discapacitat opositora ha de ser valorada per saber si és un impediment insalvable per al desenvolupament de la oferta pública en qüestió.”

2. En tot concurs públic, per millorar la igualtat efectiva en els espais públics de treball, es reserva el quaranta per cent de les places concursables a persones de sexe o gènere femení. Aquesta reserva de places funcionarà pel mateix sistema de

puntuació que la ordinària però amb una classificació diferent i no excloent del sistema ordinari. En el cas de que les persones opositores que han superat la puntuació mínima exigible i que són potencialment seleccionables no es trobés un quaranta per cent de dones, llavors s'eliminaran amb ordre ascendent els homes opositors seleccionables per cobrir el quaranta per cent amb dones per ordre descendent de la puntuació obtinguda. El no-cobriments de les places per dones per motius de la no-superació de la puntuació mínima exigible suposa que les places no cobertes per opositors de sexe o gènere femení passen a ser d'oferta ordinària.”

Reserva d'esmena 3

Reserva de l'esmena 17 de l'informe del ponent (Grup Parlamentari Mixt – PS 10), que proposa modificar el redactat l'article 16 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 16. Accions positives i de prevenció

Es defineix com a accions positives les mesures que suposen **tractes adreçats** a corregir i compensar situacions patents de desigualtat de fet i discriminació per alguna de les causes previstes en aquesta Llei. Aquestes mesures han de ser raonables i proporcionades en relació **amb la finalitat que pretenguin complir i poden ser aplicades quan s'identifiqui una discriminació o amb finalitat de prevenir-les.**”

Reserva d'esmena 4

Reserva de l'esmena 20 de l'informe del ponent (Grup Parlamentari Mixt – PS 12), que proposa modificar el redactat de l'apartat 2 de l'article 20 del Projecte de Llei, amb el següent text:

“Article 20. Mesures d'acció positiva

[...]

2. Aquestes mesures han de ser raonables i proporcionades en relació amb la finalitat que pretenguin complir i poden ser aplicades amb la finalitat que pretenguin complir i poden ser aplicades quan s'identifiqui una discriminació o amb finalitat de prevenir-les.”

Consell General, 11 de febrer del 2019

Pere López Agràs

Butlletí del Consell General

Dipòsit legal: And. 262/94
ISSN 1024-9044

Preu de l'exemplar: 0,90 €
Subscripcions: Tel. 877877